

UNIVERZITA KARLOVA
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra církevních dějin a literární historie

Bc. Tomáš Řeháček

**První apoštolský nuncius v Praze Clemente
Micara a jeho reflexe v dobovém českém
tisku v letech 1920-1923**

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. PhDr. Marek Šmíd, Ph.D.

Praha 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne.....

Tomáš Řeháček

.....

Bibliografická citace

První apoštolský nuncius v Praze Clemente Micara a jeho reflexe v dobovém českém tisku v letech 1920-1923: diplomová práce / Tomáš Řeháček; vedoucí práce: doc. PhDr. Marek Šmíd, Ph.D. -- Praha, 2023. – s. 78.

Anotace

V nově vzniklé Československé republice katolická církev ztratila pozici, kterou měla v rakousko-uherské monarchii. Bylo třeba změnit téměř celou církevní strukturu, vyměnit většinu biskupského sboru, založit nové církevní školy a hledat nový způsob soužití církve a státu. V Praze byla založena papežská nunciatura a v Římě vyslanectví Československé republiky. Do Prahy byl poslán první vatikánský nuncius Clemente Micara, který zde působil necelé čtyři roky. Jeho úkolem bylo provést Vatikánem navrhované změny pro upevnění pozice katolické církve v Československu a otevřít celou řadu sporných bodů československo-vatikánských rokovaní.

Klíčová slova

apoštolská nunciatura; katolická církev; československo-vatikánské vztahy; Svatý stolec; Clemente Micara

Abstract

In the newly formed Czechoslovak Republic, the Catholic Church lost the position it had in the Austro-Hungarian monarchy. It was necessary to change almost the entire Church structure, replace the majority of the bishopric, establish new church schools and find a new way of coexistence of church and state. A papal nunciature was established in Prague and an embassy of the Czechoslovak Republic was established in Rome. The first Vatican nuncio, Clemente Micara, was sent to Prague, where he worked there for less than four years. His task was to carry out the necessary changes proposed by the Vatican to strengthen the position of the Catholic Church in Czechoslovakia, and his mission was successful.

Keywords – Apostolic Nunciature; Catholic Church; Czechoslovak-Vatican relations; Holy See; Clement Micara.

Počet znaků 178 900.

Poděkování

Srdečně děkuji doc. Marku Šmídovi za trpělivé vedení mé diplomové práce a za cenné rady, které mi k jejímu napsání udělil. Děkuji i své rodině, že mi umožnila řadu měsíců v klidu práci psát.

Obsah

Úvod.....	7
1. Situace církve na počátku první Československé republiky.....	8
1.1. Poválečná krize.....	8
1.2. Poměry mezi státem a církví.....	12
1.3. Vztahy mezi Svatým stolcem a Československem po 1. světové válce.....	16
1.4. Otázka odluky církve a státu.....	17
1.5. Spor o jmenování biskupů.....	19
1.6. Vznik národní církve.....	20
2. Navazování diplomatických styků s Vatikánem.....	22
2.1. Úloha apoštolského nuncia.....	25
2.2. Jmenování nových československých biskupů.....	28
2.3. Založení teologické fakulty v Bratislavě.....	32
2.4.1. Vznik československého zastoupení ve Vatikánu.....	34
2.4.2. První apoštolský nunciatus v Československu.....	35
2.5.1. Prezident Masaryk označen za zednáře.....	37
2.5.2. Masarykův pohled na náboženství.....	38
2.6. Církev československá.....	41
2.7. Vztah Čechů a Slováků v optice nuncia Clementa Micary.....	43
2.8. Vztah katolické církve k německým a maďarským menšinám.....	44
3. Ohlasy v tisku.....	47
4. Závěr.....	55
5. Příloha – zprávy z dobového tisku (citace bez zpracování).....	57
6. Použitá literatura a prameny:.....	76

Úvod

Cílem mé diplomové práce je popis, analýza a interpretace působení prvního apoštolského nuncia v nově vzniklém Československu, Clementa Micary. Čerpal jsem převážně z prací historika Marka Šmída, který se tomuto tématu věnoval v řadě svých monografií i studií, z vydaného dokumentu *Diplomatický deník* v edici historika Jindřicha Dejmka a též z práce slovenské historičky Emílie Hrabovec.

Pro mou práci jsou podstatné Kroftovy zápisky v Diplomatickém deníku, týkající se osoby prvního papežského nuncia v Československu, Clementa Micary, který byl jmenován prvním apoštolským nunciem v Československu v květnu 1920. Práce chce stručně popsat situaci v katolické církvi v době po první světové válce a zřízení první vatikánské nunciatury v Praze po roce 1918 a zároveň první československé legace ve Vatikánu.

Dostupná literatura zachytila podrobně vznik apoštolské nunciatury v Praze a popsal všechny čtyři předválečné nuncie. Clementu Micarovi z nich bylo věnováno méně prostoru zřejmě proto, že v době jeho působení sice nevypukl mezi Československem a Svatým stolcem žádný politický skandál, ale napětí ve vztazích hrozilo přerůst v krizi. Toto pnutí zřejmě bylo rovněž důvodem jeho předčasného ukončení mise. Clemente Micara byl v Československu jako vatikánský nuncius pouze čtyři roky, bydlel v provizoriu Arcibiskupského paláce a zřejmě si nerad zvykal na poválečnou proměnu vztahu ke katolické církvi a její hierarchii v Československu. Kromě toho jeho diplomatické úkoly byly snad ze všech dalších nunciů nejnáročnější, protože začínal budovat diplomatické vztahy s Vatikánem úplně od začátku a musel řešit mnoho církevních a politických zásadních změn.

Slovenská historiografie se ve svém bádání zaměřuje téměř výhradně na Slovensko a ztotožňuje se s dobovým pohledem na odlišnost katolictví nejen v Čechách a na Slovensku. Nevnímá příliš zásluhy českých politiků na budování Slovenska a její výroky na jejich adresu jsou někdy příliš kritické. Dosti přesně ovšem popisuje zásahy Clementa Micary do obnovy katolické církve z uherské na slovenskou a okrajově i situaci v české církvi a politice.

1. Situace církve na počátku první Československé republiky

1.1. Poválečná krize

První světová válka vedla po svém ukončení ke vzniku nových států a moderního státního uspořádání v celé střední Evropě. Kromě vzniku samostatného československého státu vyvolala nutnost změn i v katolické církvi. Římskokatolická církev zde byla nucena překonat tradiční formu sepětí trůnu a oltáře, musela si hledat a najít vztah k nově vzniklému státu a toto hledání bylo samozřejmě komplikováno jejími vnitřními otřesy, vyvolanými nižším klérem, který usiloval o církevní reformy. Překonávala i silnou vlnu antikatholicismu jako reakce na prožitou válku.

Československo vzniklo jako nástupnický stát Rakousko-Uherska v říjnu 1918, v jeho obyvatelstvu válka vyvolala nesmiřitelnost, a ta často vedla k tvrdému a mnohdy nespravedlivému vystupování vůči katolické církvi a symbolům katolictví v českých zemích. Církev byla vnímána liberálními a socialistickými proudy jako spoluviník staletého útisku a spojována s bývalou habsburskou monarchií. V rámci revolučních nálad byly zničeny některé nenahraditelné historické památky, jejichž nejčastěji citovaným příkladem byl Mariánský sloup na Staroměstském náměstí.¹ Mnozí katolíci naopak nevěřili, že nová politická situace přinese církvi mnoho dobrého, obávali se pokrokářství. V Čechách některé kruhy situaci přijímaly kladně, na Slovensku však budila velké obavy a rozčarování. Tam se protikatolický tábor nevytvořil a slovenské národní uvědomění se silně opíralo o tradiční religiozitu.

Katolická církev měla být v novém státě vytlačena z veřejné sféry, politiky, kultury a zejména školství. Silná protikatolická vlna negativně ovlivnila i vývoj samotné církve, především v českých zemích.² Katolíci v celé Evropě se museli vyrovnávat s novými myšlenkovými trendy, které poznamenaly pozice církví již po Velké francouzské revoluci. Protestantismus a židovství se chápaly jako součást moderny a katolická církev se proti nim vymezila. Konzervativní hierarchie připisovala vinu za odklon od křesťanství vlivu nových nauk, a proto se zaměřila na boj proti všem formám libera-

---

1 Šmíd, Marek, *Apoštolský nuncius v Praze. Významný faktor v československo-vatikánských vztazích v letech 1920-1950*. Brno 2015, s. 38.

2 Pehr, Michal, Šebek, Jaroslav, *Československo a Svatý stolec*. Praha 2012, s. 27.

lismu a skepticizmu. Kromě duchovenstva organizovaného v hnutí Katolické moderny nebo Jednoty katolického duchovenstva nehledala však cestu ke své vlastní reformě.³

Česká společnost byla ovlivněna českou reformací, husitstvím i katolickou protireformací a právě na tuto historicky podmíněnou situaci navázaly v 19. století proticírkevní proudy, zejména hnutí Los von Rom. Odsouzení monarchie se automaticky spojilo s odsouzením katolické církve, která ji v očích obyvatelstva symbolizovala. Vlivem těchto názorů byly zpochybněny i zásluhy českého kléru o národní emancipaci, které uznávali i obrozenci.

V důsledku provázanosti s habsburskou dynastií se církev po vzniku Československa ocitla na okraji společenského vlivu, a postupně se změnila pouze v jednu z mnoha entit moderního světa.⁴

Válka ovlivnila i církevní morálku, o čemž se zmiňuje dokonce i papež Benedikt XV. v dopise arcibiskupu Františku Kordačovi v lednu 1920, a zapříčinila rozsáhlou demoralizaci a rozpad hodnot. Válka Evropu proměnila a poznamenala společnost, kulturu, sociální vazby, ekonomiku i změny v duchovní a církevní oblasti. Silná protikatolická vlna před a během první světové války zahnila církev do defenzívy. Nevráživost proti ní a katolicismu vůbec neplynula pouze z odporu vůči minulému režimu a z historických reminiscencí. Církev byla vnímána jako instituce, která chce řídit lidský život od narození po smrt, přikazuje, zakazuje, omezuje jejich svobodnou vůli a myšlení. Byla snaha ji odstrčit jako překonaný jev a tzv. se osvobodit.

Sami katoličtí historikové vnímali jako největší problém neschopnost církve adekvátně reagovat na nové politické, hospodářské, společenské a kulturní poměry. Zachování poměrů ústilo nakonec do názorového i faktického štěpení této sociální vrstvy. V určitých skupinách kněžstva panovala na konci války velká nespokojenost, která signalizovala nutnost změn a touhu po nich. Spory v reformním hnutí římskokatolického duchovenstva vyústily v církevní rozdělení a vedly později ke vzniku národní Církve československé, která se stala jakýmsi mluvčím části radikálního duchovenstva.⁵

---

3 Šmíd, Marek, *Apoštolský nuncius v Praze. Významný faktor v československo-vatikánských vztazích v letech 1920-1950*. Brno 2015, s. 36.

4 Fiala, Petr, *Laboratoř sekularizace: náboženství a politika v ne-náboženské společnosti: český případ*, Brno 2008.

5 Pehr, Michal, Šebek, Jaroslav, *Československo a Svatý stolec*. Praha 2012, s. 22.

Dalo se očekávat, že přes proklamované a někdy i reálné přihlášení se části nižšího katolického kléru k národnímu programu, nepřinesl vznik nové Československé republiky v říjnu 1918 pro katolicismus příliš pozitivního. Tvrdé a násilné, mnohdy nespravedlivé vystupování vůči katolické církvi a všemu katolickému, naplňovalo věřící lid strachem před vzestupem „pokroku“, který by se mohl v samostatném státě plnou silou obrátit proti katolicismu. V českých zemích byla tato vlna někde akceptována, na Slovensku však budila velké obavy a hněv.

Reformní hnutí se objevilo v církvi už v roce 1917,⁶ a navázalo na hnutí z přelomu 19. a 20. století. Reformní hnutí římskokatolických kněží, reprezentované kněžskou organizací Jednota katolického duchovenstva, navázalo svým programem na hnutí Katolické moderny z 90. let 19. století, jež byla i se svým reformním programem papežskou encyklikou *Pascendi dominici gregis* v roce 1907 zakázána. Toto hnutí prosazovalo všeobecnou demokratizaci církve, nutnost církevních reforem pro obnovu katolicismu a jeho nových možností působení ve společnosti.

Toto radikální hnutí dále následovala jen relativně malá skupina katolických kněží. Většina kněží respektovala papežův zákaz a usilovala o konsolidaci poměrů v církvi pod vedením nového pražského arcibiskupa Františka Kordače. Jen velmi malá skupina kněží, setrvávající na církevní půdě, dále agitovala v duchu reformního programu až do roku 1924.⁷

Po tomto datu svou činnost ukončila a začala hledat možnosti uskutečnění reformy jinými prostředky. Zároveň úzká skupina kněží a jednotlivců dospěla k závěru, že je církev nereformovatelná, a proto nezbyvá než vybudovat novou církev, která bude blíže Bohu i věřícím. V roce 1917 vstoupilo znovu na politickou scénu také kněžstvo, organizované v agrární straně. Hodlali své návrhy na reformu církve předložit vládě a doufali, že stát se stane jakýmsi ručitelem změn v církvi a nového sociálního postavení kléru. Domnívali se, že účinným pomocníkem při prosazení návrhů se může stát také tlak veřejnosti. Proto se pokusili zainteresovat tisk, který měl referovat o kněžských problémech a posílit národní zřetel při řešení nábožensko-církevních otázek.

---

6 Šmíd, Marek, *Vatikán a české země 1914-1918*. Brno 2020, s. 164.

7 Tato reformní skupina kněží, vedená Xaverem Dvořákem a Josefem Chocem, ještě v říjnu 1921 uveřejnila v deníku *Národní politika* své požadavky na zdobrovolnění celibátu, reformu teologických studií, povolení lidové řeči pro všechny bohoslužby, spravedlivé rozdělování církevního majetku a další, spíše vnitrocírkevní změny.

Tato snaha však byla potlačena v zárodku na půdě vlastního poslaneckého klubu jako nevěcná a netaktická demonstrace, s níž nelze prakticky nic provést.⁸

Situace mezi církví, společnostmi a státem byla napjatá, zároveň ale dvojznačná. Intelektuálové uznávali zásluhu církve o kulturu a vzdělanost, ale panovala nedůvěra vůči všemu papežskému. Značná část národa byla katolická, ale mnozí pouze matrikově. Na Moravě byla situace pro církve příznivější než v Čechách. Svatý stolec byl o situaci v Československu plně informován protože měl poměrně rozsáhlou informační síť, ale obtížně rozeznával, co v nepříznivé situaci vzájemných vztahů má přičítat náboženskému citění a co plyne z národní tradice.⁹ Tato situace byla umocněna postojem české katolické církve, která byla přesvědčena, že československá vláda je vůči katolíkům nepřátelská, že nedodržuje církevní právo, dává přednost nově vzniklým církvím a snaží se víru nahradit laickou etikou a ateismem.¹⁰ Soudobý levicový tisk (*Právo lidu* z ledna 1921) například důrazně nabádal své čtenáře, aby vystoupili z katolické církve a tímto činem deklarovali svou oddanost Československé republice a jejím tradicím.¹¹

Československá strana lidová se snažila odkazovat na české historické duchovní tradice tak, že zdůrazňovala státotvornou svatováclavskou tradici. Dobová politická rétorika naopak ráda připomínala zápas husitů a později utrakvistů s Římem v 15. století.¹²

Oběma stranám trvalo delší dobu než k sobě našly cestu, přesto si byly vědomy nutnosti vzájemné spolupráce. Katolíci byli nedílnou součástí společnosti a jejich vliv byl významný. S úpravou politických poměrů došlo postupně mezi státem a katolickou církví k uklidnění vztahů.¹³

---

8 Marek, Pavel, *Církevní krize na počátku první Československé republiky (1918-1924)*. Brno 2005, s. 22.

9 Šmíd, Marek, *Vatikán a české země 1914-1918*. Brno 2020, s.167.

10 *Právo lidu* ze dne 12. ledna 1921.

11 *Tamtéž*.

12 Pehr, Michal, Šebek, Jaroslav, *Československo a Svatý stolec*. Praha 2012, s. 19.

13 Šmíd, Marek, *Vatikán a české země 1914-1918*. Brno 2020, s. 187.

1.2. Poměry mezi státem a církví

Původně bylo mnoho předních politiků včetně prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka nakloněno rozluce církve a státu. Nebylo však možné najít shodu o podobě rozluky, rovněž nebylo jasné, zda je třeba přijmout koncepci úplné rozluky podle Francie nebo částečné podle amerického vzoru. Chyběli fundovaní odborníci, kteří by byli schopni skloubit řadu právních systémů se zvyky i tradicemi a potřebami zahraniční i vnitřní politiky.

Druhým předpokladem byl jasný plán, směřující k odluce. Ani v této oblasti však nebyly vytvořeny předpoklady, protože neexistoval pevný program v konfesijních věcech a chyběla vůle k jeho zpracování. Pražský německý deník *Prager Tagblatt* ve svém komentáři z 2. února 1921 poukazuje na rozpory v předpisech veřejné správy a současných zákonech, které jsou na překážku zavedení odluky církve od státu. Za nejbližší dobu pro konečné rozhodnutí je označována doba, kdy bude provedena reforma veřejné správy. Právě na těchto problémech odluka ztroskotala, nedostala se ani do jedné z dobových ústav a postupně byla přehodnocena v zájmu udržení stability státu a jeho charakteru.

Nový československý stát vznikl dne 28. října 1918, kdy 28. října navečer vydal Národní výbor Zákon o zřízení samostatného státu československého. Tento první dokument svobodného Československa nařizoval přijmout právní systém rakousko-uherské monarchie v záležitostech církve a státu. Právo, zohledňující novou situaci, bylo vytvářeno novelizací zákonů z dob monarchie.

Právní poměr mezi státem a církvemi nebyl jasně vymezen, neexistovalo jednotné konfesní právo, mnohá opatření měla provizorní charakter a jednotlivé zákony byly přijímány postupně.¹⁴ V Ústavě z roku 1920 se dočteme pouze o svobodě svědomí a vyznání, o právu na soukromý i veřejný výkon náboženství a o rovnosti všech konfesí. Závažnou otázkou byl problém tzv. národní hierarchie. Nebylo možné, aby nejvyšší církevní místa obsazovali lidé, kteří nepřijali změny ve státoprávním uspořádání a zůstávali věrni monarchii, která preferovala šlechtice a jedince německé národnosti. Odvolání biskupů a jejich nahrazení lidmi přijatelnými pro církev i pro stát přerostlo v politikum a řešilo se řadu let.¹⁵

¹⁴ Pehr, Michal, Šebek, Jaroslav, *Československo a Svatý stolec*. Praha 2012, s. 17.

¹⁵ *Tamtéž*, s. 20.

Velmi ožehavé bylo téma církevního majetku, ale i financování katolické církve. Nebylo jasné, zda majetek používaný katolickou církví bude zachován církvi nebo přejde na československý stát. Spolupůsobení politického katolicismu i samotné církve vedlo nakonec k závěru, že majetek zůstal církvi z největší části zachován a nikdo toto vlastnictví významným způsobem nezpochybňoval.¹⁶ Změny se nedotkly ostatních církví a náboženských organizací - ty totiž dříve větší majetky neměly. Předpisy v rámci pozemkové reformy byly platné od listopadu 1918 do dubna 1920. Těmito zákony stát převzal velké pozemky o rozloze nad 150 hektarů, které byly využívány jako zemědělská půda (orná pole, louky, vinice, chmelnice). Zestátnění podléhal rovněž majetek nad 250 hektarů nezemědělské půdy (zákon 215/1919). Církev byla chápána jednotně s ostatními majiteli. České církevní právní osoby měly před rokem 1918 103 895 hektarů půdy v Čechách a 130 824 hektarů na Moravě. V důsledku pozemkové reformy církev přišla o 16 procent půdy.¹⁷

V počátečním období první republiky politická reprezentace sice nevystupovala antiklerikálně, ale ve svých vládních programech se hlásila k záměru budovat konfesně neutrální stát. Novela rakouského trestního kodexu zavedla tresty pro duchovní za kritiku zákonů, agitaci ve prospěch politických stran nebo jakýkoliv vliv na volby (zákon 111/1919). Za tento druh přestupku měl být vyměřen trest vězení po dobu od jednoho do šesti měsíců. Byla zavedena novela paragrafu určujícího trest za znevážení duchovních.

Druhým nařízením, v němž se projevil odpor ke katolické církvi a které se současně pokoušelo změnit církevní zvyky, byl zákon o pohřbívání ohněm (180/1919 Sb.z.a n.).¹⁸ Tento předpis nebyl v souladu s tehdejší praxí katolické církve a zároveň rušil zákaz závazný v rakouském právu.¹⁹ Václav Pallier napsal o komplikacích pohřbu zemřelého ministra Aloise Rašína, který si přál být pohřben ohněm a zároveň ve své závěti žádal, aby s kremací proběhly církevní obřady. Záležitost se projednávala na nejvyšší úrovni v Československu i ve Vatikánu, ale církev účast na pohřbu odmítla, protože dle písemného vyjádření nuncia Micary Rašín zemřel bez pokání a ne-

---

16 *Tamtéž*, s. 22.

17 Kalný, Miroslav, *Církevní majetek a restituce*. Praha 1995, s. 16 -17.

18 Tretera, Rajmund, *První republika a otázka odluky státu a církvi*, v *Československé právo a právní věda v meziválečném období (1918 – 1938) a jejich místo ve střední Evropě*, Praha 2010, s. 441.

19 Archiv Ministerstva zahraničních věcí ČR, fond Politické zprávy – Vatikán, 1923, Václav Pallier.

zaopatřen, takže dle státního sekretáře Gasparriho církevní orgány správně a dle kanonického práva účast na pohřbu odmítly.²⁰

Další předpis, neslučitelný s naukou církve, byl zákon, kterým se mění ustanovení občanského práva o obřadnostech smlouvy manželské, o rozluce a o překážkách manželství (zákon 320/1919.). Současně byla zavedena možnost volby mezi církevní a civilní formou uzavření manželství. Přes dřívější návrhy však nebyl zaveden povinný civilní sňatek. Nový zákon rovněž rušil překážky manželského svazku, které byly přejaty z kanonického práva (překážka plynoucí ze svěcení, řeholních slibů, různých náboženství). Zrušení těchto omezení zapříčinilo ve druhé polovině roku 1919, tedy ještě před založením Církve československé, uzavírání civilních manželství desítkami bývalých katolických kněží. Fakticky byli již mimo strukturu katolické církve, ale uzavření civilního sňatku jim znemožňoval nejen předpis kanonického, ale i civilního práva.²¹

Československý stát zaručoval svobodu vyznání a rovnost všech občanů bez ohledu na vyznávanou víru. První republika se zavazovala k dodržování těchto svobod podle mezinárodní smlouvy z 10. září 1919, zvané Malá smlouva ze Saint-Germain-en-Laye, (zákon č. 580/1921 Sb. z. a n.). Jménem Československa dokument podepsal premiér Karel Kramář a ministr zahraničních věcí Edvard Beneš. Spojenecké strany byly reprezentovány představiteli Spojených států, Velké Británie, Francie, Itálie a Japonska. Smlouva obsahovala povinnost československého státu chránit své občany a zaručit jim veškerá práva bez ohledu na původ, občanství, jazyk, rasu a náboženství. Umožňovala také zakládání vlastních škol a společností pro členy etnických, náboženských a jazykových menšin (čl. 8). Novinkou této ústavy ve srovnání s dřívějšími závaznými právními normami bylo poskytnutí práv cizincům, zákaz vnucovat náboženské praktiky a zrovnoprávnění všech vyznání.²²

I v době vzniku legislativy první republiky byla častým tématem záležitost odluky církve od státu. Tvůrci moderního státu byli přesvědčeni, že jen tak zajistí fungování demokratických mechanismů. Zvláštní inspiraci čerpali z Francie, kterou brali jako

---

20 *Tamtéž.*

21 Valeš, Václav, *Konfesní právo, průvodce studiem*. Plzeň 2009, s. 127.

22 Tretera, Rajmund, Jiří, *První republika a otázka odluky státu a církvi*. in *Československé právo a právní věda v meziválečném období (1918 – 1938) a jejich místo ve střední Evropě*. I., Praha 2010, s. 441.

hlavního spojení. Přijetí francouzského vzoru by znamenalo zavést model separace a značné omezení činnosti církve. Pro kruhy spojené s prezidentem Tomášem Garrigue Masarykem byl inspirací především americký model, tedy model předpokládající přátelskou separaci církve a státu.

O odluce církve od státu hovořila Washingtonská deklarace z 18. října 1918, podepsaná Masarykem a dalšími představiteli emigrace, a měla být projektem budoucího československého státu. Odluka církve od státu v něm byla sice zmíněna, nebyly však uvedeny nové právní předpisy. Stoupenci odluky církve od státu na československé politické scéně převládali, nebyli však schopni vytvořit společný program této odluky a určit způsob jejího zavedení. V parlamentu se vytvořily dvě frakce, z nichž jedna chtěla odluku církve od státu a zároveň vylučovala církevní instituce z veřejného života, a druhá, soustředěná kolem Tomáše Garrigue Masaryka, viděla v odluce i možnost spolupráce státu a církve.²³

Parlament v roce 1920 odmítl návrh konstituce o zavedení odluky církve a státu a místo něho vložil paragraf obsahující prohlášení o svobodě svědomí. Ukázalo se, že radikální odluka není v praxi možná, protože ji odmítaly slovenské strany a lidová strana, spřízněná s katolickou církví. Evangelické církve se chtěly účastnit veřejného života a nově vzniklá Církev československá potřebovala státní dotace, takže odluku také nepodpořily.²⁴

Byla ustavena poměrně radikální tzv. Odluková komise, která měla svými dokumenty postupně omezovat účast církve na veřejném životě a připravit úpravu nových poměrů mezi státem a církví.²⁵ Měla ale jen minimální vliv na charakter konfesního práva první republiky a v praxi byl uskutečňován model spolupráce.²⁶

Ministr zahraničí Edvard Beneš se pokusil o schválení odluky církve a státu v rozhovorech s vatikánským státním sekretářem kardinálem Pietrem Gasparrim, ve Va-

---

23 Tretera, Rajmund Jiří, *První republika a otázka odluky státu a církvi*. in *Československé právo a právní věda in Československé právo a právní věda v meziválečném období (1918 – 1938) a jejich místo ve střední Evropě I*. Praha 2010, s. 441.

24 Valeš, Václav, *Právní úprava postavení církvi a náboženských společností v období první Československé republiky (1918-1938)*. Praha 2013, s. 37.

25 Koniček, Jiří, *Modus vivendi v historii vztahů Svatého stolce a Československa*. Olomouc 2005, s. 38.

26 Tretera, Rajmund Jiří, *První republika a otázka odluky státu a církvi*, v *Československé právo a právní věda*. in *Československé právo a právní věda v meziválečném období (1918 – 1938) a jejich místo ve střední Evropě I*. Praha 2010, s. 442.

tikánu v únoru a červenci 1921. Apoštolský stolec na návrh českých politiků nepřistoupil, protože se obával radikálního pojetí odluky jako ve Francii. Svatý stolec jako uskutečnitelný viděl pouze brazilský model, tedy přátelskou odluku církve od státu, která zaručovala církvi autonomii.²⁷ V této době byla odluka církve od státu stálým programem levicových stran, které však nebyly schopny vytvořit vládu bez Československé strany lidové, identifikující se s církví, která odluku nepodporovala.²⁸

Sekretář vatikánského vyslanectví Československé republiky, Vladimír Rubeška, a před ním biskup Marián Blaha, žádali brazilské vyslanectví o přesnější informace o brazilském modelu rozluky. Byl jim však pouze předán originální část textu francouzské ústavy týkající se církve a státu, s ujištěním, že nic víc není třeba a jiná ustanovení nejsou. Na dotaz o jmenování biskupů dostal odpověď, že brazilská vláda na ni nemá žádný vliv a nestará se o ni...²⁹ Odluka církve a státu v Československu po dlouhých průtazích nakonec nebyla uskutečněna, takže církve byly státu formálně podřízeny a právě úlohou apoštolského nuncia bylo nacházet přijatelné kompromisy v jednáních mezi československou vládou a Svatým stolicem.

1.3. Vztahy mezi Svatým stolicem a Československem po 1. světové válce

Vztahy mezi Československou republikou a Apoštolským stolicem byly od počátku diplomatických vztahů poznamenány jistou nedůvěrou.³⁰ Důvodů bylo mnoho. V paměti dosud přetrvávalo zboření mariánského sloupu na Staroměstském náměstí v Praze (3. listopadu 1918), vnímaného jako symbolický projev odporu k církvi. Ačkoliv byl sloup postaven jako dík za záchranu města při nájezdu Švédů v roce 1648, v povědomí lidí se stal symbolem spojení katolické církve a Habsburků. Duchovenstvo znepokojoval masový odchod věřících z katolické církve a vytvořením národní církve. Stát rovněž nechtěl tolerovat postoj části české církevní hierarchie, vyjadřující loajalitu k habsburské monarchii.³¹

---

27 Pehr, Michal, Šebek, Jaroslav, *Československo a Svatý stolec*. Praha 2012, s. 49.

28 Koniček, Jiří, *Modus vivendi v historii vztahů Svatého stolce a Československa*. Olomouc 2005, s. 38.

29 Krofta, Kamil, *Diplomatický deník 1919-1922*. Praha 2009, s. 102.

30 *Čech* ze dne 6. ledna 1922: „Kdo informuje Řím o našich poměrech církevních? Podezření padá na vídeňskou a mnichovskou nunciaturu.“

31 Kaczmarek, Hieronim, *Stát a církev, Český případ*. Brno 2017, s. 104.

Apoštolský stolec uznal Československou republiku za svobodný a nezávislý stát už v listopadu 1918. Papež Benedikt XV. již 8. listopadu 1918 prohlásil, že církev respektuje zákonné území a politické změny národů a tímto státnickým činem uvolnil naši republika cestu k normálním diplomatickým stykům s Vatikánem.³² Oficiální vztahy byly navázány 2. října 1919.³³ V následujícím roce byl jmenován první nuncius v Československu. Stal se jím Clemente Micara. Prvním představitelem Československa u Apoštolského stolce byl od roku 1920 Kamil Krofta, pozdější ministr zahraničí. Diplomatické styky mezi Československem a Svatým stolcem měly za hlavní účel praktické řešení církevně politických záležitostí. Důvody vzniku diplomatických styků tedy byly spíše pragmatické a administrativní než diplomatické a reprezentativní.³⁴

Problémem mezi Apoštolským stolcem a Československou republikou byl spor o kompetence při jmenování biskupů. Československé úřady chtěly jmenovat biskupy a argumentovaly privilegiem, které papež udělil rakouským císařům, jež na svém území mohli obsazovat biskupství podle svého uznání. Apoštolský stolec oponoval faktem, že díky zániku rakousko-uherské monarchie došlo k zásadní změně stavu věcí a privilegium již proto neplatí. V praxi však Československá republika právo papeže na jmenování biskupů respektovala a Apoštolský stolec s československou vládou svoje kandidatury na biskupy konzultoval.³⁵

1.4. Otázka odluky církve a státu

T. G. Masaryk při vzniku Československa upřímně podporoval odluku státu od církve. S myšlenkou odluky přišel ještě před vznikem Československa náš zahraniční odboj pod jeho vedením, jenž ji akcentoval jako kategorický požadavek. Již v Prohlášení nezávislosti Československa z 18. října 1918 (Washingtonské deklaraci) se můžeme dočíst, že církve budou odloučeny od státu. Nebylo ale jasné, jak má být tato odluka provedena, a jednalo se o několika modelech od radikální po umírněnou. Oddělení státu od církve nebylo podle T.G. Masaryka namířeno proti církvi, ale přesně naopak

---

32 Koniček, Jiří, *Modus vivendi v historii vztahů Svatého stolce a Československa*. Olomouc 2005, s. 49.

33 Pehr, Michal, Šebek, Jaroslav, *Československo a Svatý stolec*. Praha 2012, zde cit. s. 27.

34 Koniček, Jiří, *Modus vivendi v historii vztahů Svatého stolce a Československa*. Olomouc 2005, s. 43.

35 Valeš, Václav, *Konfesní právo: průvodce studiem*. Plzeň 2008, s. 126.

se mělo stát jejím osvobozením. Odloučení obou institucí znamená, že každá má svůj prostor, svou sféru působnosti. Hlavně tím ale má být zajištěno, že stát nebude usilovat o ovládnutí církve.³⁶ V díle *Světová revoluce* Tomáš Garrigue Masaryk doslova píše: „Rozlukou církve a státu mají být církve a jejich náboženství na státě nezávislé, a stát má být nezávislý na církvích. Náboženství má být věcí volného přesvědčení.“³⁷

Masaryk si představoval rozluku umírněnou, podle amerického vzoru, provedenou tak, aby nedošlo ke „kulturnímu boji“. Dokonce v dopise olomouckému arcibiskupu Lvu Skrbenskému vyjádřil přání, aby se odluka uskutečnila pomocí církve a její hierarchie³⁸. Odpovídal tak na Memorandum katolických biskupů ze srpna 1919, kde představitelé episkopátu žádali, aby nebyla provedena odluka církve od státu. vyslovili i některé požadavky, týkající se postavení církve, povinného vyučování náboženství, vytváření církevních škol, působnosti řádů a zcizování církevního majetku podle Zákona z 27. května 1919.

Odluka se měla provést ale až na základě jednání mezi státem a církví. Na počátku vzniku republiky byla totiž právní situace velmi komplikovaná. První zákon z 28. října 1918 přebíral všechny dosavadní zákony z doby monarchie včetně všech zákonů církevních. Ve věci církevního práva však na našem území platily zákony jak rakouské, tak uherské pro oblast Slovenska a Podkarpatské Rusi. Kromě toho se řada církevních předpisů opírala o výnosy, nařízení, úřední listy ze středověku, a to zvláště v případě uherského práva, které nikdy nebyly řádně vyhlášeny.³⁹ Odluka tedy nebyla provedena a všechny dosavadní zákony dosud platily. Stát se od církve neodloučil, ponechal jí samosprávu vnitřních věcí v rámci státních zákonů a církve žila podle předpisů v rámci kanonického práva.

V rámci české společnosti se aktivovalo silné odlukové hnutí, které vyústilo v jakýsi odlukový boj levé části politického spektra. Katolická církev nejprve s odlukou snad souhlasila, ale po prodlevách státu došla ke změně stanoviska. S odlukou nesouhlasily ani další církve v ČSR. Odluka státu od církve se nakonec neuskutečnila především pro nesouhlas lidovců a ostatních katolických stran, a byla nakonec považována za prvek, ohrožující konsolidaci nového státu. Prvorepubliková ústava tak neob-

³⁶ Pospíšil, Ctirad Václav, *Masaryk iritující a fascinující*. Praha 2018, s. 282.

³⁷ Masaryk, Tomáš Garrigue, *Světová revoluce*. Praha 2005, s. 605.

³⁸ Pehr, Michal, Šebek, Jaroslav, *Československo a Svatý stolec*. Praha 2012, s. 47.

³⁹ Kaczmarek, Hieronim, *Stát a církve, Český případ*. Brno 2017, s. 103.

sahovala k nelibosti levicových stran žádnou pasáž, zabývající se poměrem státu a církve.

Na Masarykovy názory měla vliv vlastní zkušenost sepětí katolické církve s rakouskou monarchií. O potřebě odluky se přesvědčil i během čtyř svých návštěv Spojených států. Své důvody pro odluku vyjadřoval veřejně i jako signatář washingtonské deklarace 18. října 1918.⁴⁰ Prohlašoval, že příliš těsné spojení státu a církve v době rakouské monarchie nebylo prospěšné ani pro jednu stranu. Jako duchovní člověk přesvědčoval o potřebě stálého hledání i mimo církevní struktury. Pro odluku argumentoval také množstvím církví v Československé republice. Čekal však velký odpor z církevní strany, a proto si myslel, že zavést tento vztah církve a státu bude vyžadovat „velký diplomatický takt a přesvědčivý kulturní program.“⁴¹

1.5. Spor o jmenování biskupů

Další velmi nesnadnou a spornou otázkou bylo právo jmenování biskupů. Habsburské toto právo měli a nový československý stát si toto právo chtěl ponechat.⁴² Naopak církve se bránila, aby stát do této otázky zasahoval a vznik republiky pokládala za příležitost, jak tuto praxi změnit. Svatý stolec tvrdil, že privilegium poskytnuté Habsburkům bylo osobní povahy a nepřislušelo státu jako takovému. Bylo rovněž potřebné sjednotit hranice diecézí se státními hranicemi, protože zejména celé Slovensko patřilo pod pravomoc biskupů maďarských a farnosti kolem hraničního pomezí do diecéze řezenské a vratislavské. Slovensko v době vzniku nového státu nemělo arcibiskupa slovenského původu ani slovenskou provincii.⁴³ Nejnáléhavější situace byla v Praze, kde zůstalo uprázdněné arcibiskupství po Pavlu Huynovi, který onemocněl španělskou chřipkou, po uzdravení se již do Prahy nevrátil a v roce 1919 na funkci pražského arcibiskupa rezignoval.⁴⁴ Nejvýznamnější církevní událostí po vzniku Československa bylo jmenování Františka Kordače pražským arcibiskupem. Tato volba

40 Veselý, Zdeněk, *Dějiny českého státu v dokumentech*. Praha 1994, s. 311.

41 Masaryk, Tomáš Garrigue, *Světová revoluce*. Praha 1925, s. 603.

42 Rakouský císař měl dokonce do roku 1904 právo veta při papežské volbě. Jednalo se o tzv. právo exkluzivity, což bylo právo veta světské moci, která tak mohla odmítnout volbu konkrétního papeže.

43 *Čas* ze dne 12. února 1921: „Nuncius Micara odjel na Slovensko s arcibiskupy Podlahou a Kordačem, světícím biskupem Kašparem, poslancem Šrámkem, opatem Zavoralem a dalšími do Bratislavy. Po rautu odjeli do Nitry k vysvěcení třech nových slovenských biskupů: Kmeťka, Blahy a Vojtaššáka. Na slavnosti po svěcení pronesl nuncius Micara latinsky a francouzsky svou zdravici a připil Československé republice.“

44 Šmíd, Marek, *Vatikan a české země 1914-1918*. Brno 2020, s. 181-182.

byla přijata pozitivně laiky i duchovenstvem, organizovaným v Československé straně lidové i vyšším klérem. Záporně naopak reagovali reformní kněží reprezentovaní Jednotou katolického duchovenstva i radikálním Klubem reformních kněží, kteří byli výběrem Kordače zaskočeni.⁴⁵ Věstník katolického duchovenstva považoval za nutné dementovat zprávy o tom, že arcibiskup Kordač byl jmenován bez vědomí a souhlasu československé vlády.

1.6. Vznik národní církve

Vznik Církve československé v roce 1920, spojený s odlivem tisíců věřících z katolické církve, ale také každodenní události v zemi, přinesly po vyhlášení republiky značné napětí mezi státem a církví.⁴⁶ Nová církev byla slavnostně vyhlášena v neděli 11. ledna 1920 v chrámu sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí v Praze, čemuž předcházelo slavnostní provolání Karla Farského „*K národu československému*“ o den dříve. Dne 15. ledna ji tvrdě odsoudil Svatý stolec, pro něž byli reformní kněží podporující vládní politiku zcela nepřijatelní, protože prosazovali požadavky neslučitelné s doktrínou a disciplínou katolické církve.

K Svatému stolci se připojili i významní čeští historici Josef Pekař a Josef Šusta a nově vzniklou církev odsoudili. Teprve 15. září 1920 byla Církev československá uznána vládou. Nová Církev československá disponovala k únoru 1921 více než půl milionem věřících, čímž se stala druhou nejpočetnější církví v republice.⁴⁷

S velkou nevolí přijímal Vatikán i česká katolická církev zprávy o pronájmech a nároku katolických kostelů Církvi československé. Vatikán si přál, aby dosavadní katolické kostely se svým jméním byly uznány za výhradní majetek římských katolíků, kteří zachovávají poslušnost papežské stolici.⁴⁸ Československá vláda se však do-

⁴⁵ *Věstník katolického duchovenstva ze dne 25. října 1919*: „Obsazení arcibiskupství a vláda. Šířila se pověst, ba i noviny o tom psaly, že stolec arcibiskupský v Praze byl obsazen beze vší účasti ba proti vůli naší vlády. Zprávy ty však neodpovídají pravdě. Papežský delegát Micara přijel do Prahy jednat s ministrpresidentem Tusarem o kandidátech, kteří by byli papežskou stolicí acceptabiles, a když Tusar vyslovil se pro Msgr. Dr. Kordače, a vydal v tom úřední listinu, pak papežská stolice jmenování provedla. Tento postup zachovává Řím u všech říší, kde není zřízeno diplomatické řádné spojení nuntiaturoou nebo delegaturou.“

⁴⁶ Formánek, Jakub, Šmíd, Marek, *Pastýřské listy 1918 – 1945*. Praha 2017, s.11-12.

⁴⁷ Šmíd, Marek, *Apoštolský nuncius v Praze. Významný faktor v československo-vatikánských vztazích v letech 1920-1950*. Brno, 2015, s. 29.

⁴⁸ *Čas* ze dne 16. února 1922: „Československá církev nastupuje – doufejme - cestu právní. Alespoň to píše večerní Tribuna i jiné listy. Jak se úředně sděluje, byly minulého týdne státem uznány první dvě náboženské obce Církve československé, a to z Moravy. Jsou to Velká Bystřice u Olomouce a

mnívala, že nemůže cca milionu věřících upřít všechna práva na dosavadní kostely a snažila se najít kompromis, který jí ovšem nepřinesl přízeň Vatikánu.⁴⁹

Neméně složitá byla situace při obsazování biskupským stolců v Československu – v Českých Budějovicích, Hradci Králové, Olomouci, Litoměřicích, Prešově a Mukačevu na Podkarpatské Rusi.

Na konci října 1918, kdy boje o moc v českých zemích prakticky skončily, se na Slovensku k těm nejtěžším teprve schylovalo; zápas o Horní Uhry byl z maďarské strany veden velmi intenzívně, zejména v oblasti propagandy, kdy se Maďaři mohli spoléhat na státní aparát, různé spolky, neslovenské národnostní menšiny či promaďarsky smýšlející obyvatelstvo v zemi.⁵⁰ Na začátku listopadu vstoupily na Slovensko první české oddíly o síle 1.100 mužů, k nimž se brzy přidali slovenští dobrovolníci. Dne 4. listopadu 1918 byla zformována dočasná slovenská vláda v čele s Vavrem Šrobárem, jejímž prvním úkolem bylo obsadit Slovensko. Začala však též úřadovat: ponechala v platnosti všechny uherské zákony, vydala proklamaci o státoprávní změně, zaváděla slovenštinu, jmenovala první učitele. Na Slovensku tak fakticky vzniklo dvojvládí – Slovenská národní rada a dočasná vláda, které spolu nekomunikovaly.⁵¹ Dne 14. listopadu Maďaři obsadili Turčianský sv. Martin.

Litovel...“

49 Krofta, Kamil, *Diplomatický deník*. Praha 2009, s. 302.

50 Šmíd, Marek, *Příspěvek ke vztahu Čechů a Slováků po vzniku společného československého státu v roce 1918*. in *Kultúrne dejiny*, 2/2013, s. 236.

51 *Tamtéž*.

2. Navazování diplomatických styků s Vatikánem

Navázání diplomatických styků mezi Československem a Svatým stolcem se datuje mezi lety 1918 -1920. V listopadu 1918 zaslal papež Benedikt XV. dopis státnímu sekretáři Pietru Gasparrimu, kde projevil vůli vstoupit v přátelské vztahy k různým národům bývalé monarchie. Zdůvodňoval to starostí církve o spásu duší, která je na základě toho schopna přizpůsobit se různým formám všech politických i místních změn.

Tento dokument znamenal počátek vlastního jednání. Politická reprezentace tehdy zdůvodňovala navázání diplomatických styků snahou o hladký průběh církevní odlučky, kterou měla tehdejší československá vláda v programu. Nejvyšší politikové zároveň považovali Svatý stolec za důležitý činitel mezinárodní politiky. Právě on měl velký zájem na vytvoření společného státu Čechů a Slováků, od něhož si slibovali vyvážení protipólů historicky protestantských Čech a katolického Slovenska. Svatý stolec zároveň při navazování diplomatických styků velmi spoléhal na Francii, kterou považoval za záštitu a ochránce středoevropských států, ústřední roli však hrála vídeňská nunciatura. Do kanceláře československého zmocněnce ve Vídni se 30. ledna 1919 dostavil sekretář papežské nunciatury se sdělením, že by Papežská stolice velmi uvítala diplomatické styky mezi Československem a Svatým stolcem.⁵²

Dne 3. března 1919 přicestoval do Prahy vídeňský nuncius a s prezidentem Tomášem Garrigue Masarykem hovořil o nutnosti navázání diplomatických styků Československa s Vatikánem, k němuž nabádal už na podzim předchozího roku papež Benedikt XV. O půl roku později svěřil Vatikán dosavadnímu radovi vídeňské nunciatury, Clemente Micarovi, funkci pověřence Svatého stolce u československého episkopátu pro náboženské záležitosti.

Oficiální diplomatické styky mezi Československem a Svatým stolcem byly navázány 24. října 1919, kdy do Prahy opět přicestoval vídeňský nuncius Teodoro Valfré di Bonzo, doprovázen sekretářem nunciatury, Clementem Micarou.⁵³ Téhož dne oba muže přijal ministr zahraničí Edvard Beneš a o den později rovněž prezident To-

⁵² Šmíd, Marek, *Apoštolský nuncius v Praze. Významný faktor v československo-vatikánských vztazích v letech 1920-1950*. Brno 2015, s. 41.

⁵³ *Věstník katolického duchovenstva* ze dne 10. listopadu 1919: „Právo lidu a apoštolský delegát.

Ku příchodu apoštol. Delegáta mnsgr. Micary do Prahy přineslo Právo lidu tento článek, jímž chtě nechtě uznává se značný vliv u Apoštolské stolice...“

máš Garrigue Masaryk, jemuž odevzdali oficiální uznání suverénního a nezávislého Československa ze strany Svatého stolce. Věstník katolického duchovenstva uveřejnil článek, převzatý z deníku *Právo lidu*, o navázání diplomatických styků se Svatým stolcem, ve kterém hodnotí obrovský mezinárodní vliv Vatikánu v Evropě, který nelze podceňovat. Konstatuje, že pokud se Svatým stolcem navazujeme (v blízké budoucnosti reciproční) diplomatické vztahy, je naším státem uznáván jako mezinárodní politická velmoc. Tento fakt levicové *Právo lidu* hodnotí jako pro pracující lid nevítaný a naopak Věstník katolického duchovenstva předpokládá, že jím bude mírněna nelibost, s jakou bylo po první světové válce pohlíženo na katolickou církev v Československu. Clemente Micara následně v Praze zůstal a stal se zde prostředníkem pro budování řádných diplomatických vztahů v pozici zmocněnce Svatého stolce u československého episkopátu, jímž byl až do svého řádného jmenování apoštolským nunciem v Praze roku 1920.⁵⁴ Téhož roku bylo současně zřízeno československé diplomatické zastoupení u Svatého stolce.

Výrazná protikatolická vlna po první světové válce církev nejen odsunula na vedlejší kolej ve společenském životě, ale zapříčinila i její vnitřní krizi. Dva národy, které Československo reprezentovaly se staletí vyvíjely zcela odděleně a vzdor frázím o společné kultuře a historii se téměř neznaly.⁵⁵ Česká společnost se díky svému postavení v rámci monarchie od začátku prezentovala jako rozvinutá a mnohem silnější než společnost slovenská. Kromě toho samostatný stát vlastně završil její dlouholeté národní obrození a návrat k historické vlastní státnosti.⁵⁶

Vídeňská nunciatura dostala již v listopadu 1918 od Papežské stolice za politicko-náboženský úkol, zastupovat ji u nově vzniklých států střední Evropy. Vídeňské zastoupení se změnilo na jakousi papežskou centrálu, která od léta 1919 hrála významnou roli, ačkoliv v samotném Vatikánu jí nepřisuzovali přehnaně důležitou roli.⁵⁷

---

54 *Věstník katolického duchovenstva* ze dne 25. října 1919. „Papežská delegatura v Praze. Prelát msgr. Micara byl jmenován apoštolským delegátem v Praze. Poněvadž není dosud oficiální zastoupení mezi naší vládou a apoštolskou stolicí projednáno, jest msgr. Micara jmenován zatím zástupcem apoštolské stolice na episkopátu československé republiky.“

55 Hrabovec, Emilia, *Der Heilige Stuhl und die Slowakei 1918-1922 im Kontext internationaler Beziehungen*. München, 2002, s. 46.

56 *Taméž*.

57 Hrabovec, Emilia, *Der heilige Stuhl und die Slowakei 1918-1922 im Kontext internationaler Beziehungen*. München, 2002, s. 67.

O stavu katolictví v Československu si Svatý stolec nedělal iluze. Konstatoval, že ve všech zemích bývalého Rakouska-Uherska je katolické náboženství státním a vnějškovým vyznáním.⁵⁸ „Živoří v poslední fázi své existence, s nedostatečným katolickým školstvím, tiskem a stranami a disponuje velmi nízkým počtem praktikujících katolíků, zejména mezi inteligencí.“ Vyslanec Krofta ve svém Diplomatičeském deníku doslova píše, že „Vatikán není Československu zdaleka tak nakloněn jako Polsku a Uhrám (!) jakožto státům okázale k Římu se hlásícím a že v našich sporech s těmito státy by spíše podporoval je než nás, že ani obnovení bývalé monarchie rakousko-uherské nebylo by mu proti mysli. To je skutečnost, kterou by bylo možno změnit jen tím, že bychom u nás zavedli vládu konservativní a přiznali církvi katolické přednostní postavení ve státě. Pokud toho neučiníme, nemůžeme spoléhat na přízeň Vatikánu k našemu státu a bylo by marné chtít je vykoupovat ústupky, které by odporovaly duchu naší ústavy a ideovým základům naší republiky“.⁵⁹ Jezuita Lorenzo Schioppa,⁶⁰ který později působil v Maďarsku a Litvě, vyjádřil svůj názor takto: „Chybí muži, chybí program, chybí energie. Bude se květnatě řečnit, ale činy nebudou následovat. Lze říci, že se zde odehrává více či méně závažná inscenace, určená pro publikum“.⁶¹

Již v březnu 1919 hovořil vídeňský nuncius s prezidentem Masarykem o navázání diplomatických styků s Vatikánem, které byly oficiálně navázány v říjnu téhož roku.⁶² téhož dne oba muže přijal ministr zahraničí Beneš a o den později rovněž prezident Masaryk, jemuž odevzdali oficiální uznání suverénního a nezávislého Československa ze strany Svatého stolce.⁶³

Clemente Micara následně v Praze zůstal a stal se zde prostředníkem pro budování řádných diplomatických vztahů v pozici zmocněnce Svatého stolce u československé-

---

58 Krofta, Kamil, *Diplomatičeský deník 1919 – 1922*. Praha 2009, s. 302.

59 Hrabovec, Emilia, *Der Heilige Stuhl und die Slowakei 1918-1922 im Kontext internationaler Beziehungen*. München 2002, s. 289.

60 Šmíd, Marek, *Apoštolská nunciatura v Praze. Významný faktor v československo – vatikánských vztazích v letech 1920 – 1950*. Brno 2015, s. 48.

61 Hrabovec, Emilia, *Der Heilige Stuhl und die Slowakei 1918-1922 im Kontext internationaler Beziehungen*. München, 2002, s. 289.

62 *Věstník katolického duchovenstva* ze dne 25. října 1919.

„Apoštolská delegatura v Praze. Prelát Msgr. Micara byl jmenován apoštolským delegátem v Praze. Poněvadž není dosud oficiální zastoupení mezi naší vládou a apoštolskou stolicí projednáno, jest msgr. Micara jmenován zatím zástupcem apoštolské stolice na episkopátu československé republiky. Obsazení biskupství na Slovensku stane se asi ještě letos. Naše vláda na to naléhá a apoštolská stolice tomu přání vyhoví.“

63 Formánek, Jakub, Šmíd, Marek, *Pastýřské listy*. Praha 2017, s. 9.

ho episkopátu, jímž byl až do svého řádného jmenování apoštolským nunciem v Praze roku 1920.⁶⁴ V půlce ledna 1920 informoval Micara Svatý stolec, že československá vláda velmi stojí o rychlé vytvoření diplomatických vztahů s Vatikánem a chargé d'affaires na českém zastupitelství v Římě, Papírník, byl pověřen, aby provizorně zastupoval záležitosti vlády u Svatého stolce.⁶⁵ Téhož roku bylo současně zřízeno československé diplomatické zastoupení u Svatého stolce, prvním vyslancem Československa u Vatikánu se na přání prezidenta Masaryka stal historik a diplomat Kamil Krofta.⁶⁶

2.1. Úloha apoštolského nuncia

Apoštolská nunciatura představuje stálou formu diplomatického zastoupení Svatého stolce v zahraničí a její hlavou, tedy titulářem je apoštolský nunciatus. Apoštolští nunciové jsou vždy od dob pontifikátu Pia XI. před svou misí vysvěceni na titulárního (arci)biskupa a těší se jako diplomaté celé řadě výsad a imunit.⁶⁷ Již vídeňský kongres upravil postavení nuncia na doyena diplomatického sboru.⁶⁸

Tehdejší postavení apoštolského nuncia v Praze a jeho agenda vycházela z *Kodexu kanonického práva* z roku 1917. Nunciové dle něho dohlížejí na církevní poměry dané země, informují o nich Svatý stolec a disponují dalšími oprávněními, která jsou na ně přenesena.⁶⁹ V místní hierarchii je převyšují pouze kardinálové. Pokud jsou nunciové vysvěceni biskupy, mají právo sloužit bohoslužby ve všech jejich kostelích.⁷⁰

---

64 *Věstník katolického duchovenstva* ze dne 10. listopadu 1919:

„Mnsgr. Micara, bývalý uditore vídeňské nunciatury nastoupil svůj úřad v Praze jako apoštolský delegát u česko-slov. episkopátu, Úkolem jeho bude upravit diplomatické spojení mezi naší vládou a apoštolskou stolicí a urovnati v naší říši poměry církevní. Prozatím se usídlil v arcibiskupském paláci.“

65 Hrabovec, Emilia, *Der Heilige Stuhl und die Slowakei 1918-1922 im Kontext internationaler Beziehungen*. München, 2002, s. 250.

66 *Věstník katolického duchovenstva* ze dne 10. března 1920: „Na rozloučenou se zástupcem československé republiky u Vatikánu prof. drem Kroftou konal se ve středu večírek v arcibiskupském paláci v Praze. Večírku se účastnil také ministr zahraničních záležitostí dr. Beneš. Papežský legát mnsgr. Micara bude po úpravě diplomatických styků jmenován nunciem a titulárním arcibiskupem.“

67 *Tamtéž*, s. 15.

68 Čtvrtý článek protokolu Vídeňského kongresu ze dne 9. června 1815, tzv. Vídeňský reglement.

69 *Kodex kanonického práva zpracovaný z rozkazu nejvyššího velekněze Pia X. a vyhlášený z moci papeže Benedikta XV.*, přeložil František Kop a kol., Praha 1969, s. 92-93), in Marek Šmíd, *Apoštolský nunciatus v Praze. Významný faktor v československo-vatikánských vztazích v letech 1920-1950*. Brno 2015, s. 15.

70 Šmíd, Marek, *Apoštolský nunciatus v Praze. Významný faktor v československo-vatikánských vztazích v letech 1920-1950*. Brno 2015, s. 15.

Diplomatická mise nunciů byla složitá – Československo bylo jedinou zemí, kde po válce vznikla z iniciativy reformních kněží nová národní církev. Reformní kněží požádali pražského arcibiskupa Pavla Huyna o obnovu Jednoty katolického duchovenstva s požadavky svobodné volby biskupů, zřízení československého Patriarchátu, zavedení češtiny do bohoslužeb a zdobrovolnění celibátu. Zároveň požadovali reformu bohosloveckého studia a liberalizaci klášterních řádů.⁷¹

Vatikán byl ochoten ustoupit jen v otázce používání národního jazyka.⁷² Konflikt se stupňoval až k založení Církve československé. Arcibiskup Kordač se pak tvrdě vymezil proti reformám a nařídil Jednotu katolického duchovenstva rozpustit.⁷³ Lidový deník *Večer* hodnotil negativně pastýřský list arcibiskupa Františka Kordače, který se týkal požadavků reformních kněží. List kritizoval duchovní i věřící, kteří žádali zavedení bohoslužeb v národním jazyce, kněze Církve Československé zbavoval všech pravomocí církevních a vyloučil je z církve jako odpadlíky. Zdůvodnil to tím, že nedostali „božské poslání učiti národy.“ Jejich bohoslužby pastýřský list označil jako svatokrádežné, jejich zpovědi jako neplatné, rovněž za neplatná prohlásil manželství, uzavíraná před kněžími Církve Československé. Každého, kdo s duchovními této církve vědomě souhlasí, označil jako vyloučeného z římské církve s odepřením katolického pohřbu.⁷⁴

Apoštolský nuncius měl svou autoritou šířit důvěru ve Svatý stolec, jeho upřímnost a vstřícnost, posilovat domácí katolické prostředí, být v kontaktu s domácím klérem a tlumit případné antikatolické nálady ve společnosti. Jelikož svou funkcí převyšuje domácí klérus s výjimkou kardinála, má právo předsedat biskupské konferenci.⁷⁵

---

71 Šebek, Jaroslav, *Papežové moderního věku*, Praha 2014, s. 48.

72 *Věstník katolického duchovenstva* ze dne 10. února 1920: „Biskupské konference konány byly v Praze dne 15. a 16. ledna. Súčastnili se jich: arcibiskup Kordač, biskup Doubrava, biskup Gros, biskup Hůlka, z Moravy světicí biskup Wisnar jako zástupce kardinála Skrbenského a brněnský biskup Klein, diecesi v Bratislavě pokud zasahuje do naší republiky zastupoval Prelát Neugebauer...“

73 *Večer* ze dne 4. října 1920.

74 *Večer* ze dne 27. října 1920. „Katoličtí duchovní českoslovenští, sdružení v Jednotě katolického duchovenstva, dožadovali se různých oprav v zájmu církve. Opravy ty byly velmi mírné, ale přesto narazily na odpor Říma, jenž našel velmi vydatného pomocníka v arcibiskupu Kordačovi. Jednota byla rozpuštěna a odvolání Římem bylo zamítnuto. Jednota prý se ocitla na scestí především proto, že domáhala se zdemokratisování církve, ač nešlo o skutečnou demokratisaci, která pochází z lidu, nýbrž pouze o to, aby práva laiků – korunovaných hlav, panovníků a patronů – kteří mají často velmi pochybené záměry a vynikají podivnou zbožností, přenesena byla na lid. Katolickým duchovním nařízeno, aby se organisovalo v jednotách diecézních.“

75 *Věstník katolického duchovenstva* ze dne 25. května 1920:

Reprezentoval Svatý stolec nejen vůči vládě, ale i vůči domácímu kléru, v čemž disponoval rozsáhlými pravomocemi.⁷⁶

Pro příliš široké vymezení agendy i náročnost úkolu, který v hostitelské zemi plnil, považovali mnozí současníci nuncia za tvůrce konfesní politiky v Československu.⁷⁷

Kromě této „spirituální podoby“ reprezentace vstupoval i do politicko-nábožensko-kulturního prostředí dané země. Řešil aktuální personální otázky církevní správy, věnoval se rovněž záležitostem církevního školství a vzdělávání duchovních, účastnil se církevní akcí. Kromě zpráv o stavu katolictví v zemi informoval Svatý stolec, resp. státní sekretariát, o dění v zemi, o významu a vlivu konkrétních politických stran jejich představitelů, zahraniční politice, hospodářské situaci, kulturních poměrech, sociálním „podnebím“, postavení národnostních menšin v zemi, fungování parlamentu, složení vlád, každodenní politické události a v neposlední řadě o vztahu představitelů státu, vlády, parlamentu a významných osobností ke katolické církvi a náboženství. V případě potřeby zasílal do Vatikánu překlady relevantních novinových či časopiseckých článků.⁷⁸ Věstník katolického duchovenstva dokonce zveřejnil soubor pravomocí, kterými apoštolský nunciatus ve své funkci disponuje. Hovoří o tzv. fakultách papežských nunciů a dozvíme se z nich, jak velkou moc a jak širokou možnost působnosti nunciové měli.⁷⁹

Současně byl apoštolský nunciatus⁸⁰ v kontaktu s ostatními diplomatickými zastoupeními v Československu, ale též s československými věřícími všech národností, kteří se na něj často svými listy obraceli.⁸¹ O nejdůležitějších z těchto pak informovala

---

„Nunciatura v Praze zřízena. Svatý Otec zřídil pro naši republiku v Praze nunciaturu a jmenoval nynějšího delegáta Micaru nunciem a titulárním arcibiskupem.“

76 Šmíd, Marek, *Apoštolský nunciatus v Praze. Významný faktor v československo-vatikánských vztazích v letech 1920-1950*. Brno 2015, s. 16.

77 *Tamtéž*, s. 18.

78 Šmíd, Marek, *Apoštolský nunciatus v Praze. Významný faktor v československo-vatikánských vztazích v letech 1920-1950*. Brno 2015, s. 23.

79 *Věstník katolického duchovenstva* ze dne 15. března 1923: „Fakulty papežských nunciů.“

80 Šmíd, Marek, *Apoštolský nunciatus v Praze. Významný faktor v československo-vatikánských vztazích v letech 1920-1950*. Brno 2015, s. 24.

81 *Věstník katolického duchovenstva* ze dne 25. dubna 1920:

„Rada čs. katolíků požádala papežského delegáta Mnsgr. Micaru, aby vzhledem na agitaci, již českoslov. Církev českou bohoslužebnou řeči provádí, sv. Otcí to nebezpečí vyložil a zasadil se o to, aby žádost českomor. Episkopatu ohledně požadavků české řeči bohoslužebné urychleně byla vyřízena.“

apoštolská nunciatura vatikánský státní sekretariát prostřednictvím dopisů, zpráv, telegramů či prostřednictvím telefonního spojení, kterému ovšem z počátku vatikánští diplomaté příliš nedůvěřovali.⁸²

2.2. Jmenování nových československých biskupů

Církevní strukturu v nově vzniklém Československu bylo třeba přizpůsobit novým poměrům,⁸³ včetně geografického rozdělení diecézí. U nás v době války obsadili církevní úřady německy a nacionálně orientovaní kněží. Vídeňský nuncius byl mezi prvními, který pozdravil československého velvyslance ve Vídni na přímý pokyn papeže.⁸⁴ Biskupové a arcibiskupové buď sami rezignovali nebo byli - zvláště na Slovensku - administrativně přinuceni k odchodu pro svůj hostilní postoj k novému státu.⁸⁵ Tím vyvstal problém s dosazováním nových biskupů, protože v monarchii měl toto právo rakouský panovník, ale Vatikán odmítal toto právo přičknout republice.⁸⁶ Clemente Micara vlastně již od roku 1919 řešil jmenování nových biskupů na Slovensku.⁸⁷ Kritéria byla velmi přísná – uchazeč musel vyhovovat církevním předpi-

---

82 Šmíd, Marek, *Apoštolský nuncius v Praze. Významný faktor v československo-vatikánských vztazích v letech 1920-1950*. Brno 2015, s. 24, 25.

83 *Věstník katolického duchovenstva* ze dne 25. března 1920:

„Nové provincie řádové. Jesuiti a milosrdní bratři byli dosud u nás spojeni s Vídní, kde sídlil provinciál řádový. Nedávno byla utvořena zvláštní provincie česko-slovenská řádu jezuitského a řádu milosrdných bratří, které spravují všechny kláštery našeho řádu, jež jsou v naší republice.“

84 Šebek, Jaroslav, *Papežové moderního věku*, Praha 2014, s. 46.

85 *Věstník katolického duchovenstva* ze dne 8. června 1920:

„Proč se nevrátil arcibiskup Huyn do Prahy? Když dne 28.10. vypukl v Praze převrat, meškal arcibiskup Huyn v Chebu na visitaci, odkud již do Prahy se nevrátil, nýbrž odjel do Švýcar, načež pak hned jmenován byl apoštolským administrátorem králové-hradecký biskup Doubrava. Tehdy se to mělo arcibiskupovi Huynovi všeobecně za zlé, vytýkalo se mu to za slabost, a říkalo se, že zbaběle arcidiecesi opustil. Dnes jest jisto, že arcibiskup Huyn z Chebu do Prahy se vrátiti nesměl, poněvadž mu bylo dáno z Říma na srozuměnou, že jeho návrat do Prahy by nebyl ku prospěchu katolické církve v nové republice. Proto poslechl a odejel do Švýcar.“

86 *Národní politika* ze dne 3. září 1921:

„Apoštolský administrátor pro slovenskou část arcibiskupství ostrihomského. Z Bratislavy.

Slovenský denník píše: Již dávno se pocítuje jako nemožný stav, aby velké území západního Slovenska patřilo pod pravomoc ostrihomského arcibiskupa maďarského Csernocha. Nemožnost tuto uznali již i v Římě, poněvadž, jak se dovídáme ze směrdatných kruhů, v krátké době bude slovenské území od ostrihomského arcibiskupství odděleno a v čelo tohoto území bude Řím jmenován apoštolský administrátor. Novou slovenskou diecesi bude tento apoštolský administrátor spravovati až do jejího konečného církevního administrativního oddělení od Ostřihoma a do jmenování nového slovenského biskupa. O osobě apoštolského administrátora pro Trnavu se již vyjednává mezi Římem a naší vládou.“

87 Šmíd, Marek, *Apoštolský nuncius v Praze. Významný faktor v československo-vatikánských vztazích v letech 1920-1950*. Brno 2015, s. 180.

sům, československé vládě a být uvědomělým Slovákem.⁸⁸ Micara již v únoru 1920, ještě před odjezdem vyslance Krofty do Vatikánu, zaslal Svatému stolci přísně tajný seznam kandidátů, na němž figurovalo devět nových jmen a zároveň zdůraznil, že všichni hovoří nejen slovensky, ale i německy a maďarsky tak, že v těchto řečech mohou plyně kázat.⁸⁹

S Micarou navrhovanými uchazeči nesouhlasila československá vláda a s vládními návrhy naopak Vatikán⁹⁰, a proto jednání mezi ministrem zahraničí Edvardem Benešem a apoštolským nunciem Micarou pokračovala až do listopadu 1920.⁹¹ Hluboké názorové rozdíly mezi Prahou a Vatikánem se projevily i v rozhovorech ministra zahraničí Beneše v Římě v roce 1921, kdy vatikánský státní sekretář, kardinál Gasparri, odmítl právo republiky jmenovat i jen navrhovat biskupy.⁹² Vídeňský nuncius Valfré di Bonzo se po vypovězení maďarských biskupů údajně rozčileně vyjádřil před Msgrem Blahou, že biskupové nejsou číšníci, které je možno vyhnat na hodinu.⁹³ Po obsazení slovenských biskupských stolců tehdejší poslanec Gratz⁹⁴ v Národním shromáždění proslovil, že se nedalo předvídat, že nástupnické státy se budou snažit provádět na jim přiřčených územích reorganizaci církve, odpovídající novým politickým hranicím. Maďarská vláda údajně spoléhala na spravedlnost Svatého Stolce, která by jí umožnila naplnit devítisetletou tradici uherské církve.⁹⁵

Micara věřil, že rychlé řešení biskupských stolců je politicky nutné nejen vůči československé vládě, ale i vůči věřícím v těžké době mnohostranných útoků na ná-

---

88 Hrabovec, Emilia, *Der heilige Stuhl und die Slowakei 1918-1922 im Kontext internationaler Beziehungen*. München, 2002, s. 270.

89 *Tamtéž.*

90 *Věstník katolického duchovenstva* ze dne 18. června 1920:

„Slovensko. Trnavský administrátor dr. Jantausch byl přijat ministerským předsedou Švehlou v audienci, v níž projednán byl poměr vlády k apoštolskému vikáři. Švehla ujišťoval dra Jantausche, že se strany jeho vlády není proti jeho jmenování žádných námitek. Dr. Jantausch na to oznámil, že Vatikán jej jmenoval s předpokladem, když československá vláda nebude proti jeho jmenování ničeho namítat. Jak se pak tvrdí v jistých kruzích, dosud proti dru Jantauschovi námitek podáno nebylo. To, co psal republikánský tisk, to nebylo vůbec projevem republikánské vlády československé.“

91 Šmíd, Marek, *Apoštolský nuncius v Praze. Významný faktor v československo-vatikánských vztazích v letech 1920-1950*. Brno 2015, s. 185.

92 *Čas* ze dne 7. února 1921: „Ministr zahraničí Beneš navštívil ve Vatikánu papeže a kardinála Gasparriho. Projednával tam stanovisko čs. vlády o rozluce.“

93 Krofta, Kamil, *Diplomatický deník 1919-1922*. Praha 2009, s. 214.

94 Křestní jméno neuvedeno a nedohledáno.

95 *Večer* ze dne 21. listopadu 1920.

božentví⁹⁶ a zamezí šíření protestantských organizací (YMCA) z Čech na Slovensko. Návrat maďarských biskupů ovšem zcela odmítal.⁹⁷

Už na sklonku roku 1918 se v Ružomberku sešla nově vytvořená Kněžská rada, kterou založil slovenský kněz a politik Andrej Hlinka. Měla se zabývat poměry na Slovensku a sestavit soupis křivd, jichž se maďarští biskupové na Slovensku dopustili.⁹⁸ Hlinkova slovenská ľudová strana později rozeslala z Ružomberoku slovenským kněžím velmi autoritativní krátký dopis, ve kterém dokonce kněžím vyhrožovala osobními nepříjemnostmi, pokud se nepřidají na stranu nacionálně orientovaných Slováků. Slovenský list nazval dopis Hlinkovy slovenské ľudové strany kulturním skandálem, pravým bolševickým atentátem proti občanské svobodě kněží.⁹⁹

V Čechách byl v září 1919 jmenován arcibiskupem František Kordač,¹⁰⁰ na Moravě nuncius Micara navrhoval jako arcibiskupa v roce 1920 Jana Šrámka a věřil, že by vláda byla ráda, „že by se tak zbavila vůdce parlamentních katolíků“.¹⁰¹ V následujícím roce se však moravským arcibiskupem stal Antonín Cyril Stojan.

V roce 1921 byli vysvěceni tři slovenští biskupové - Marián Blaha, Karol Kmet'ko a Ján Vojtaššák - kteří nahradili v diecézích většinu maďarského episkopátu.¹⁰²

96 *Věstník katolického duchovenstva* ze dne 10. února 1920:

„Biskupské konference konány byly v Praze dne 15. a 16. ledna. Súčastnili se jich: arcibiskup Kordač, biskup Doubrava, biskup Gros, biskup Hůlka, z Moravy světicí biskup Wisnar jako zástupce kardinála Skrbenského a brněnský biskup Klein, diecesi vratislavskou pokud zasahuje do naší republiky zastupoval Prelát Neugebauer. Uvedení měli votum decisivum, s poradním hlasem byli přítomni světicí biskupové pražští Frind, Sedlák a Glossauer. Konferencím předsedal dle ustanovení Římu arcibiskup pražský...Dosud v ohledu církevním náležejí biskupové slovenští pod pravomoc arcibiskupa ostřihomského, ježto církevní provincie ostřihomská dosud nebyla zrušena.“

97 Hrabovec, Emilia, *Der heilige Stuhl und die Slowakei 1918-1922 im Kontext internationaler Beziehungen*. München 2002, s. 238.

98 Šmíd, Marek, *Apoštolský nuncius v Praze. Významný faktor v československo-vatikánských vztazích v letech 1920-1950*. Brno 2015, s. 182.

99 *Čech* ze dne 18. listopadu 1920: „Milý bratře, proti těm duchovním, kteří budou proti nám v slovenských městech a vesnicích pracovat, budeme nuceni celou silou i my bojovat.....Neopouštějte náš tábor, neboť byste nás donutili k pohoršlivému boji proti vaší osobě. Ústřední kancelář Ľudové strany v Ružomberoku.“

100 *Věstník katolického duchovenstva* ze dne 25. října 1919: „Obsazení arcibiskupství a vláda. Šířila se pověst, ba i noviny o tom psaly, že stolec arcibiskupský v Praze byl obsazen beze vší účasti by proti vůli naší vlády. Zprávy ty však neodpovídají pravdě. Papežský delegát Micara přijel do Prahy jednat s ministrpresidentem Turasem o kandidátech, kteří by byli papežskou stolicí acceptabiles, a když Tusar byslovil se pro Msgr. Dr. Kordače, a vydal v tom úřední listinu, pak papežská stolice jmenování provedla. Tento postup zachovává Řím u všech říší, kde není zřízeno diplomatické řádné spojení nuntiaturou nebo delegaturou.“

101 Šebek, Jaroslav, *Papežové moderního věku*. Praha 2014, s. 51.

102 *Čas* ze dne 12. února 1921:

Micara i arcibiskup Kordač považovali Andreje Hlinku za nejvhodnějšího kandidáta na slovenského arcibiskupa a nevěřili, že jeho vystoupení na mírové konferenci v Paříži byla velezrada.¹⁰³ Nejednalo se ovšem jen o Hlinkovo vystoupení v Paříži.¹⁰⁴ Hlinka se ani ve vystoupeních v československém parlamentu netajil svou vizí slovenské autonomie.¹⁰⁵ Micara napsal do Vatikánu o Hlinkovi: „Nevidím, jak chce Svatý stolec intervenovat v souladu s přáním vlády. Tento kněz neudělal nic jiného, než bránil katolickou věc a věřící jej s nadšením následovali.“¹⁰⁶

Vatikánští kardinálové se přikláněli spíše k Hlinkovi a státní sekretář Gasparri vstoupil do diskuse příspěvkem, který později schválil papež.¹⁰⁷ „Svatý stolec nebude nijak intervenovat, jen poradí československé vládě, aby Hlinku ihned propustila. Hlinka¹⁰⁸ je na Slovensku obzvlášť oblíbený.“¹⁰⁹ Později Micara od prosazování Hlinky na post slovenského arcibiskupa upustil¹¹⁰ – zřejmě proto, že nechtěl vzbudit odpor

„Apoštolský nuncius Micara odjel do Bratislavy se světícími biskupy Podlahou a Kašparem, s Msgre Šrámkem, opatem Zavoralem a dalšími, Po uvítacím rautu odjeli do Nitry k vysvěcení tří nových slovenských biskupů. Nuncius Micara mluvil latinsky a francouzsky a pronesl připitek na zdar Československé republiky.“

103 Hrabovec, Emilia, *Der heilige Stuhl und die Slowakei 1918-1922 im Kontext internationaler Beziehungen*. München 2002, s. 239 .

104 *Čas* ze dne 8. února 1921.

„Hlinka: „My chceme Slovensko pro Slováky. Blížíme se k společným úkolům. Vyjednáváme. Podmínkou jest, aby nastala změna v referentství pro školství. Nestrpíme Štefánika.“

105 *Čas* ze dne 29. ledna 1921:

„Hlinkovo prohlášení by bylo uklidňující, kdyby temperament lidoveckého vůdce právě nebyl tak živý a nesváděl k nešťastným vedlejším možnostem. Zrovna statisticky dokazoval postavení Slováků v někdejší Uhersku i nyníšším Maďarsku a jejich dnešní postavení v Československu. Prohlásil, že lidovci stojí za touto republikou, poněvadž v ní mají zabezpečenou svou individualitu a vývoj. Přesto trvá na myšlence autonomie, ačkoliv prohlašuje, že autonomická snaha není bojem za rozbití republiky...“

106 Hrabovec, Emilia, *Der heilige Stuhl und die Slowakei 1918-1922 im Kontext internationaler Beziehungen*. München 2002, s. 239.

107 *Čas* ze dne 7. února 1921.

„Beneš navštívil ve Vatikánu papeže a kardinála Gasparriho a vyslechl stanovisko Svatého stolce o rozluce.“

108 *Čech* ze dne 24. prosince 1921:

„Pokož ludom dobrej vole. Andrej Hlinka, farár a posl. N.S. ...z tohoto otroctva nas nevyvedie ani socialisace dolov a podnikov, ani pošátánnenie škol a kostelov. Ani separacia cirkve od štátu, ale duch dnes narodenieho Mesiáša. Chcete-li, aby ste vyvodili, nesmiete hlásať „pryč od Rímu“ ani sudit Rim, ani učtovať s Rimom, ale prijať toho nauku, ktorého reprezentuje vami nemilovaný a nenávidený Rím. Spasa československého národa, Slovákov, jako ani celého Slovanstva nepride ani od nemeckeho Luthera ani od Jána z Husinca, ale z idey Cyrilla a Methoda a v týchto žila a žiť bude myšlienka dnes narodeného Mesiáša.“

109 Hrabovec, Emilia, *Der heilige Stuhl und die Slowakei 1918-1922 im Kontext internationaler Beziehungen*. München 2002, s. 239.

110 *Čas* ze dne 1. února 1921. „Andrej Hlinka obdržel titul papežského komořího.“

československé vlády a zároveň ho považoval za užitečného pro Vatikán.¹¹¹ Micara se údajně k biskupům choval zpupně, jednal s nimi svrchu a chtěl, aby biskupové za ním každý měsíc jezdili do Prahy a podávali mu zprávy.¹¹² Jmenování nových slovenských biskupů komentoval dobový český tisk jako vymanění z babylonského zajetí, požadoval ovšem rychlé jmenování dalších církevních hodnostářů dle hesla, že „nikde nesmí být Maďar v čele církvi na Slovensku“ a to nejen v římské církvi, ale i u evangelíků augsburského i kalvínského vyznání.¹¹³ Češi na Slovensku si stěžovali na protičeskou a protistátní agitaci lidové strany na jejích veřejných schůzích v mnoha slovenských obcích. Argumentovali dobrou vůlí a obětavostí českých učitelů na slovenských školách pro budování společného státu.

V říjnu 1921 Andrej Hlinka vyjádřil v Národním shromáždění loajálnost vůči Československé republice. Svou řeč končil těmito slovy: „My Slováci chceme pracovati k rozkvětu Československé republiky, chceme, aby se skonsolidovala, ale žádáme, abyste nás uznali za republikány a osobitý slovenský národ.“¹¹⁴

Dalším problémem byla pozemková reforma, která se týkala samozřejmě i církevních velkostatků. Komplikovala ji skutečnost, že jejich vlastníkem byl aktuálně cizí státní příslušník – ostrihomský arcibiskup či vratislavský biskup.

2.3. Založení teologické fakulty v Bratislavě

Řešila se i otázka církevního školství¹¹⁵, hlavní spornou otázkou mezi československou vládou a Vatikánem bylo zřízení Teologické fakulty v Bratislavě.¹¹⁶ O jejím zřízení jednal tehdejší pověřenec Svatého stolce u československého episkopátu pro

---

111 Šmíd, Marek, *Apoštolský nuncius v Praze. Významný faktor v československo-vatikánských vztazích v letech 1920-1950*. Brno 2015, s. 194.

112 Krofta, Kamil, *Diplomatický deník 1919 – 1922*. Praha 2009, s. 214.

„ Jeho buršikosní chování Blahu i ostatní biskupy nejednou pohoršilo. ....S arcibiskupem Kordačem prý mluví a jedná velmi familiárně, hladí jej po tváři, bere jej okolo pasu, jednou jej churavého popadl pod paží, jako by jej nadnášel atd...“

113 *Večer* ze dne 19. ledna 1921.

114 *Večer* ze dne 21. října 1921.

115 *Čas* ze dne 23. ledna 1921: „Na Slovensko bylo zřízeno 49 slovenských středních škol, 4 německé, 14 maďarských a 1 ruská. Úplných je 44 škol. Ve všech těchto školách je zapsáno 13 502 žáků. V církevních středních školách evangelických je zapsáno 2099 žáků, v katolických 162.“

116 Šmíd, Marek, *Apoštolský nuncius v Praze. Významný faktor v československo-vatikánských vztazích v letech 1920-1950*. Brno 2015, s. 193.

náboženské záležitosti, Clemente Micara, již v říjnu 1919. Vatikán si představoval spíše zřízení generálního semináře v Bratislavě a ohledně teologické fakulty nebylo jasné, zda budou přijímáni maturanti gymnázií nebo absolventi šesti gymnaziálních tříd s následnými dvěma ročníky teologické přípravy. Nuncius Micara sdělil vyslanci Kroftovi, že Vatikán dosud nemá v těchto otázkách jasno, že ale obyčejným kněžím mnoho sleví a striktní předpisy se budou týkat studentů, usilujících o akademické grády.¹¹⁷ Vláda si přála rychlé zřízení fakulty pro omezení vlivu maďarských biskupů, Vatikán však hodlal postupovat opatrně, protože se obával zejména špatných morálních vlastností profesorů, které pro jednotlivé katedry fakulty navrhovala československá vláda. Československá vláda ji v červnu 1919 bez konzultací s Vatikánem založila. Vatikán se však obával vládních intervencí do chodu fakulty, a proto Clemente Micara jednání o jejím otevření cíleně odkládal.

Koncem července 1921 Ministerstvo školství a národní osvěty rozhodlo, aby byla zrušena bohoslovecká učiliště v jednotlivých diecézích, ale zároveň ustanovila, aby bylo studium soustředěno při teologických fakultách. Vratislavský biskup Bertram, ježmuž podléhala část československého Slezska, podal stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu s odůvodněním, že rušení i zřizování seminářů je věcí ryze církevní. Odvolával se na právo papeže rozhodnout a argumentoval, že nelze odepřít podporu seminářům, které byly zřízeny na základě veřejnoprávní úmluvy mezi státem a církví.¹¹⁸ Teprve v roce 1934 se československá vláda usnesla, že k otevření fakulty dojde po dohodě se Svatým stolcem, a 20. srpna 1935 bylo zástupci ministra zahraničí, Kamilu Kroftovi, zástupcem Vatikánu oznámeno, že Vatikán souhlasí se zřízením teologické fakulty. Statuta bratislavské bohoslovecké fakulty byla převzata z pražské teologie.¹¹⁹

Vatikán se obával favorizování protestantských vyznání¹²⁰ v Československu a zároveň nedůvěřoval v trvalost uspořádání Evropy po světové válce. Zřejmě proto se stavěl vcelku vstřícně k pokusům o restauraci císaře Karla a později k maďarskému

---

117 Krofta, Kamil, *Diplomatický deník 1919 – 1922*. Praha 2009, s. 75.

118 *Večer* ze dne 29. prosince 1921.

119 *Tamtéž*, s. 195.

120 *Národní politika* ze dne 6. července 1920: „K Husovu dni. Na všech stranách oživena byla památka nesmrtelného kostnického mučedníka hojnými přednáškami a úvahami v duchu velikánově. Osvětové sbory, městské rady i různé kulturní kroužky pořádají oslavy, sem tam spojené s ohni zapalovanými na návrších. Iv Praze viděli jsme včera hořeti ohně na vršcích, nad smíchovskými Hřebenkami, spolek Vltavan pořádal dokonce jakousi husovskou regatu na Vltavě, nevíme ovšem, zda by se tímto způsobem mělo v husovských oslavách pokračovat a zda by spíš ideji neublížily než prospěly...“

revizionismu. Proto také bylo jednání vyslance ve Vatikánu obtížné při řešení otázek volby biskupů i zřizování církevních škol. Vatikán odkazoval jednání na dobu po petrifikaci poválečných smluv a žádal při nich zohlednění církevního práva.¹²¹

2.4.1. Vznik československého zastoupení ve Vatikánu

Ministr zahraničí, E. Beneš, požádal v lednu 1920 vatikánského státního sekretáře, Pietra Gasparriho, o reciproční zřízení československého státního zastoupení ve Vatikánu.¹²² Prvním československým vyslancem u Svatého stolce se stal historik a diplomat, Kamil Krofta, který zahájil svoji misi v Římě v březnu 1920.¹²³

Kamilu Kroftovi bylo nabídnuto několik zahraničních legací, ale protože byl historik se specializací na náboženské dějiny, zvolil misi ve Vatikánu. Nešlo sice o prestižní legaci, ale protože mnoho let hrál Vatikán přední roli v politice střední Evropy, zejména Rakouska a Rakousko-Uherska, bylo toto místo pocíťováno jako velmi významné. V českých zemích prožíval svou renesanci protestantismus s odkazy na historické husitství a zároveň byla česká společnost výrazně sekularizovaná. Slovinci a čeští Němci byli většinou katolíci. Většina politických stran předpokládala odluku církve od státu a chtěla ji uskutečnit ve shodě s Vatikánem. Právě myšlenka odluky byla důvodem, proč vláda akceptovala navázání diplomatických styků s papežskou kurií a schválila zřízení druhého československého vyslanectví v Římě, jehož prvním vyslancem byl právě Kamil Krofta.¹²⁴ Ještě před Kroftovým odjezdem do Říma uveřejnila Československá tisková agentura opatrně formulovanou zprávu, která Svatý stolec označila jako špičku evropského konzervativního spiknutí proti liberálnímu Československu. Tato zpráva vznikla na tiskovém odboru československého Ministerstva zahraničí, které dalo francouzskému liberálnímu listu *Matin* a *ČTK* zprávu k dispozici s

---

121 Krofta, Kamil, *Diplomatický deník 1919 – 1922*. Praha 2009, s. XXII.

122 Šmíd, Marek, *Apoštolský nuncius v Praze. Významný faktor v československo-vatikánských vztazích v letech 1920-1950*. Brno 2015, s. 43.

123 *Věstník katolického duchovenstva* ze dne 10. března 1920:

„Na rozloučenou se zástupcem československé republiky u Vatikánu prof.drem Kroftou konal se ve středu večírek v arcibiskupském paláci v Praze. Večírku se účastnil také ministr zahraničních záležitostí dr.Beneš. Papežský legát mnsgr. Micara bude po úpravě diplomatických styků jmenován nunciem a titulárním arcibiskupem.“

124 Krofta, Kamil, *Diplomatický deník 1919 – 1922*. Praha 2009, s. XX.

doporučením zveřejnění. Micara proti zprávě vznesl protest, ale zpráva na dlouho zka-
lila vztahy mezi československou vládou a papežskou kurií.¹²⁵

Důležitým dokumentem Kroftovy mise ve Vatikánu je jeho politicko – diploma-
tický deník od podzimu 1919 do jara 1922. Je zrcadlem politického klimatu Vatikánu
v prvních letech po světové válce, kdy se kurie obtížně vyrovnávala s poválečnou
změnou zejména střední Evropy.

Pro mou práci jsou podstatné Kroftovy zápisky, týkající se osoby prvního papež-
ského nuncia v Československu, Clementa Micary, který byl jmenován prvním apoš-
tolským nunciem v Československu v květnu 1920.

2.4.2. První apoštolský nunciatus v Československu

Clemente Micara (1879 – 1965) absolvoval v Římě studium teologie, filozofie a
práva a jako jediný z budoucích nunciů v Praze Papežskou diplomatickou akade-
mii.¹²⁶ Později, v roce 1916, se stal sekretářem vídeňského nuncia, Teodoro Valfrè di
Bonzo, a právě ve Vídni získal kromě diplomatické praxe i přehled o politické i ná-
boženské situaci v českých zemích i na budoucím Slovensku (Horních Uhrách).
Přesto když ministr zahraničí Edvard Beneš v roce 1920 žádal Vatikán o zřízení apoš-
tolské nunciatury v Praze, představoval si, že prvním nunciem bude někdo z význam-
ných představitelů katolické církve v zemi.¹²⁷ Není vyloučeno, že Micaru pro funkci
pražského nuncia nevybral Svatý stolec, ale byl doporučen některým z místních bisku-
pů¹²⁸. Vyslanec Kamil Krofta předpokládal ve svém Deníku diplomata, že to byl
banskobystrický biskup, Marián Blaha, jehož názory měly ve Vatikánu váhu, a který
tam Micaru chválil.¹²⁹

První apoštolský nunciatus v Praze Clemente Micara pobýval v Československu v le-
tech 1920 – 1923.¹³⁰ Jeho úřad-vyslanectví, respektive apoštolská nunciatura, sídlil po
téměř celá dvacátá léta v budově pražského arcibiskupského paláce na Hradčanském

---

125 Hrabovec, Emilia, *Der heilige Stuhl und die Slowakei 1918-1922 im Kontext internationaler Beziehungen*. München 2002, s. 335.

126 Šmíd, Marek, *Apoštolský nunciatus v Praze. Významný faktor v československo-vatikánských vztazích v letech 1920-1950*. Brno 2015, s. 65.

127 Šmíd, Marek, *Apoštolský nunciatus v Praze. Významný faktor v československo-vatikánských vztazích v letech 1920-1950*. Brno 2015, s. 66.

128 *Tamtéž*, s. 66.

129 Krofta, Kamil, *Diplomatický deník 1919 – 1922*. Praha 2009, s. 176.

náměstí č. 16, což se stalo na základě dohody s pražským arcibiskupem Františkem Kordačem.¹³¹ Tento nepříjemný stav byl považován za určité provizorium, zejména ze strany apoštolského nuncia, který zde vlastně žil pod trvalým dozorem arcibiskupa Kordače. Toto soužití přinášelo řadu problémů – Clementu Micarovi chyběl vlastní byt, kuchyně i přijímací prostory.¹³²

Micarovo působení v Praze bylo krátké, s mnoha překážkami, které dokonce v roce 1922 hrozily přejít v otevřenou roztržku, a tedy mimořádně pracovně náročné. Z dobových zpráv vyplývá, že negativních plodů svého radikálního postoje vůči církvi na Slovensku si byli někteří členové československé vlády vědomi již v roce 1919, zejména poté, co proti pražské vládě vznikl odpor i ze strany velké části slovenského katolického kléru.¹³³ Slovenský klérus zazlíval českému kněžstvu, že svým konflikty se Svatým stolcem kazí bezproblémové vztahy Slovenska k Vatikánu. Až mnohem později byla cesta presidenta Masaryka na Slovensko slovenským tiskem komentována bezvýhradně kladně.¹³⁴ Již od roku 1918 československé strany předpokládaly uskutečnění odluky státu od církve. Proto vatikánský státní sekretář instruoval Clementa Micaru, aby při jednáních s ministerstvem zahraničí trval na požadavcích: zaručení úplné svobody výuky a vyznání církvi a církevním institucím poskytnutí právní subjektivity. Zároveň plné zaručení nezczitelnosti majetku církve včetně jeho správy, přičemž závažná rozhodnutí budou podmíněna souhlasem Svatého stolce.¹³⁵ Když však ještě v roce 1922 nebylo o plánované odluce dosaženo shody, naděje na její prosazení postupně ochably.¹³⁶

---

130 Šmíd, Marek, *Apoštolský nuncius v Praze. Významný faktor v československo-vatikánských vztazích v letech 1920-1950*. Brno 2015, s. 43.

131 Šmíd, Marek, *Apoštolská nunciatura v Praze v meziválečném období*. in *Studia Historica Nitriensia* 2013, Vol. 17, s. 81.

132 *Věstník katolického duchovenstva* ze dne 25. května 1920.

„Nunciatura v Praze zřízena. Svatý Otec zřídil pro naši republiku v Praze nunciatu(ru) a jmenoval nynějšího delegáta Micaru nunciem a titulárním arcibiskupem.“

133 Helan, Pavel, *Vztah Československa a Vatikánu z pohledu kongregace pro mimořádné církevní záležitosti v letech 1919 – 1928*. in *Studia Historica Brunensia*, 61, 2014, 2, s. 213.

134 *Národní politika* ze dne 28. září 1921: „Ohlas prezidentovy cesty na Slovensko. Hlinkův „Slovák“ jest rovněž spokojen cestou presidenta Masaryka. Dosud prý Ľudová strana chovala se k němu zdrženlivě pro jeho stanovisko: Řím musí být souzen a také odsouzen! To prý zavinilo mnoho zlé krve na Slovensku v katolickém táboru. Ale návštěva postavila prý osobu pana presidenta do jiného světla. Mohl se prý před tím mýlit, ale nynější Masaryk jako prezident choval se prý velmi korektně k zástupcům římsko- katolické církve. Dokázal, že jest otcem nás všech...“

135 Šmíd, Marek, *Apoštolský nuncius v Praze. Významný faktor v československo-vatikánských vztazích v letech 1920-1950*. Brno 2015, s. 178 – 179.

136 *Tamtéž*, s. 179.

Řešila se i otázka církevního školství. Vatikán odkazoval jednání na dobu po petrifikaci poválečných smluv a žádal při nich zohlednění církevního práva.¹³⁷ Hluboké názorové rozdíly mezi Prahou a Vatikánem se projevíly i v rozhovorech ministra zahraničí Beneše v Římě v roce 1921, kdy vatikánský státní sekretář, kardinál Gasparri, odmítl právo republiky jmenovat i jen navrhopvat biskupy.

Nutno podotknout, že vatikánská diplomacie od vzniku Československa neměla přílišnou důvěru v jeho nejvyšší státní představitele. V listopadu 1918 například vídeňský nuncius Valfré di Bonzo psal do Vatikánu o prvním československém prezidentovi Tomáši Garrigue Masarykovi jako člověku, od něhož nelze očekávat nic dobrého a jehož názory jsou čistě materialistického rázu a které zcela jistě nejsou pro náboženství nijak nadějně.¹³⁸ Také československý klérus byl Masarykovi na počátku 20. let rovněž nenakloněn. Vinil jej, že šíří ovzduší negace a nejasností, charakterizoval ho jako rozkladný živel, podsouval mu podporu bezvěreckého školství.¹³⁹

2.5.1. Prezident Masaryk označen za zednáře

Prezident Masaryk byl ve 20. letech třikrát v Itálii a ani jednou nenavštívil Svatého otce, pouze italského krále Viktora Emmanuela III. Nuncius Micara tehdy informoval vatikánského státního sekretáře, že při druhé návštěvě Itálie Masaryk nepojede přes Řím, aby se vyhnul setkání s papežem. Bude cestovat přes Švýcarsko, kde se má setkat se svou dcerou. Micara se domníval, že Masarykova cesta je takto organizována kvůli zednářskému kongresu, který se tam tehdy konal.¹⁴⁰

Veřejně byl profesor Masaryk označen za svobodného zednáře v anonymním článku, který byl publikován v konzervativně katolickém periodiku Čech v roce 1905, což ho přimělo k jasnému prohlášení svého nečlenství a vyprovokovalo také k sepsání informativní studie o zednářích. Druhé dosti závažné označení T. G. Masaryka za zednáře se nachází ve vatikánských archivech a pochází od prvního papežského nun-

---

137 Krofta, Kamil, *Diplomatický deník 1919 – 1922*, Praha 2009, s. XXII.

138 Helan, Pavel, *Vztah Československa a Vatikánu z pohledu kongregace pro mimořádné církevní záležitosti v letech 1919 – 1928*. in *Studia Historica Brunensia*, 61, 2014, 2, s. 209.

139 *Večer* ze dne 8. července 1920. „Klerikálové hájí státní prušácký absolutismus. Klerikálové už zase nejsou spokojeni s presidentem T.G. Masarykem. Tentokrát pro jeho řeč k učitelům na sjezdu všeučitelském. Jejich Pražský večerník (Lid) nestoudným způsobem snižuje význam práce Masaryka, uznané celým vzdělaným světem. Že prý je v ovzduší negace a utápí se v nejasnostech. Masaryk má být čtenářstvu vylíčen jako živel rozkladný...“

140 Krofta, Kamil, *Diplomatický deník 1919 – 1922*. Praha 2009, s. 341.

cia v Československu, Clemente Micary, a je z období po vzniku republiky. Navzdory tomu, že první prezident ČSR opakovaně prohlašoval, že zednářem nikdy nebyl, Vatikán dlouho zmíněným proklamacím nepropůjčoval svou důvěru. V pozdějších letech Vatikán o faktu Masarykova nečlenství ujišťoval katolík a zároveň jeho přítel i přítel tehdejšího ministra zahraničí, Jan Jiří Rückl, a jako fakt ho uváděl i renomovaný Lexikon zednářství ze třicátých let.

2.5.2. Masarykův pohled na náboženství

Prezident Masaryk měl velké zásluhy o vznik nezávislého státu Čechů a Slováků a o jeho autoritě svědčí to, že byl československým parlamentem čtyřikrát zvolen prezidentem. Jeho názory měly významný vliv na podobu nového státu i na způsob vyřešení vztahu mezi církví a státem. Vatikán pozorně sledoval Masarykovy politické kroky i jeho duchovní a náboženské názory.¹⁴¹

Masaryk celý svůj život jevil o náboženství zájem, hledání víry a osobní zbožnosti prostupovaly celý jeho život.¹⁴² Ze svého domova získal vzor tradiční zbožnosti od matky a ve třiceti letech dva roky po svatbě se svou ženou, která byla členkou unitářské církve, přestoupil do evangelické církve. Masaryk chápal náboženskou problematiku v kontextu společenských problémů. Jeho víra nezdůrazňovala Kristovo božství, ale činnou lásku k Bohu i člověku tak, jak k ní přistupoval Ježíš.¹⁴³ Navzdory názorům tehdejší doby nesouhlasil s tvrzením, že filosofie a věda stojí proti náboženství.¹⁴⁴ Podporoval hledání nového náboženství, které by mělo necírkevní charakter a inspiraci by hledalo ve vědě¹⁴⁵. Usiloval o náboženskou autentičnost, opravdový vztah k Bohu, náboženství mu odpovídalo na problém věčnosti a smyslu života.¹⁴⁶ Náboženství se podle něho projevuje konkrétním životem, je něčím víc než filosofickou re-

---

141 *Věstník katolického duchovenstva*, 25. února 1920.

„Masaryk o náboženství napsal v „Sociální otázce“: „Ovšem nepotřebujeme mravnosti a náboženství v soustavách a knihách, ale v životě, hospodaření, politice. Etika není pro psací stůl a náboženství není pro kostel“.

142 Šmíd, Marek, *Prezident Tomáš Garrigue Masaryk ve vatikánských archivech v letech 1918 – 1929*. in *Církevní dějiny* 5 / 2010, s. 40.

143 *Tamtéž*.

144 Masaryk, Tomáš Garrigue, *Moderní člověk a náboženství*. Praha 2000, s. 35-36.

145 Bubník, Tomáš, *České bádání o náboženství ve 20.století. Možnosti a meze*. Červený Kostelec 2010, s. 59-62.

146 Šmíd, Marek, *Prezident Tomáš Garrigue Masaryk ve vatikánských archivech v letech 1918 – 1929*. in *Církevní dějiny* 5 / 2010, s. 40.

flexí. Ve zralém věku pro něho bylo náboženství především praktikováním lásky k bližnímu, prožívané v perspektivě nesmírnosti Boha.

Jeho víra nezdůrazňovala Kristovo božství, ale činnou lásku k Bohu i člověku tak, jak k ní přistupoval Ježíš. Usiloval o náboženskou opravdovost, o opravdový vztah k Bohu a náboženství mu odpovídalo na otázky, týkající se věčnosti a smyslu života.¹⁴⁷ Náboženství podle něho nepotřebovalo projevy ve veřejné sféře, obřady a formální struktury.

Kromě toho se na začátku 20.století dostal do konfliktu kvůli Židovi Leopoldu Hilsnerovi, obviněnému a odsouzenému za rituální vraždu. Pro katolické kruhy byl hlavním ideovým nepřítelem i v době, kdy byl prezidentem, ale vzhledem autoritě jeho úřadu se kritika a polemiky projevovaly omezeně. Pro veřejnost byl odpadlíkem od katolické církve, a proto jejím protivníkem. V subtilnější podobě se resentment vůči Masarykovi v katolickém prostředí projevuje dodnes.

Papežský nuncius Clemente Micara varoval Vatikán, že dva nejmocnější muži, Tomáš Garrigue Masaryk a Edvard Beneš jsou svým zaměřením zednáři, socialisti a antiklerikálové.¹⁴⁸

Historik Marek Šmíd cituje nedatovaný a nepodepsaný list z vatikánského archivu, napsaný ve Vatikánu ve druhé polovině 20. let. „Masaryk narozen jako katolík – katolická výchova a vzdělání. Veřejně odpadl v Anglii. Přestoupil k protestantismu. Vzal si za manželku protestantku a prohlásil se veřejně za nepřítele církve.“¹⁴⁹ Masaryk byl primárně hrubě nespokojen s dobovou katolickou církví a následně i s církví evangelickou. Vzhledem ke stavu tehdejší církve byl přesvědčen, že nezbyvá nic jiného, než autoritu Bible a teologie vůbec odmítnout. Teologie příliš zasahovala do filozofie a nechtěla jí popřát oprávněnou autonomii – dobový klerikální úzus hovořil o tzv. filosofických bludech.¹⁵⁰ Kritizoval klerikalismus, náboženský formalismus, propojení tohoto všeho s tehdejší monarchií, které ale neznamenalou pravou svobodu církve, ale spíše nežádoucí zasahování monarchie do církevních záležitostí, zejména do ob-

---

147 *Tamtéž.*

148 Šmíd, Marek, *Prezident Tomáš Garrigue Masaryk ve vatikánských archivech v letech 1918 – 1929.* in *Církevní dějiny* 5 / 2010, s. 41.

149 *Tamtéž.*

150 Pospíšil, Ctirad, Václav, *Masaryk iritující a fascinující.* Praha 2018, s. 88-92.

sazování biskupských stolců.¹⁵¹ Celé jeho úsilí o náboženskou reformu prostoupila hlavní myšlenka sloučení víry s rozumem, který představovala moderní věda.¹⁵²

Masarykova víra byla otřesena na gymnáziu v Brně a ve Vídni. Právě ve Vídni zažil vyhlášení dogmatu o papežské neomylnosti, po kterém přestal docházet do hodin katolického náboženství.¹⁵³ Později jej jistě silně zasáhla konfrontace s antisemitismem v Polné při tzv. hilsneriádě. Vzhledem k dobovému stavu katolické církve a teologie se mu jakožto reformnímu filosofovi zdálo, že autoritu Bible jako Božího zjevení musí prostě odmítnout. Dobová katolická teologie přespříliš zasahovala do filosofie a nechtěla jí popřávat oprávněnou autonomii. Kromě toho ne všichni teologové v Masarykově době dokázali jasně vymezovat kompetenční pole Bible.¹⁵⁴ Měl obavu, že absolutním přijetím autority Božího slova by přišel o prostor k vlastnímu hledání.¹⁵⁵

Tomáš Garrigue Masaryk nevnímal církevní kult, ale spíše Ježíše jako svého Mistra v oblasti náboženství, etiky, humanity, tedy v jistém smyslu ho chtěl napodobovat a následovat.¹⁵⁶ Nezabýval se myšlenkami, která z církví má pravdu po dogmatické stránce. Posuzoval jejich etický postoj a proto vysoko hodnotil papežskou encykliku *Rerum novarum*.¹⁵⁷ Tomáš Garrigue Masaryk náboženství nechápal jako víru ve spasení, ale znamenalo pro něho člověka samého, jeho život, zájmy, morálku, politiku a kulturu. Náboženství přesahovalo vše a dávalo člověku smysl života. Pokud Masarykem takto definované náboženství přijmeme, pochopíme, že byl člověkem jedinečně náboženským, hledajícím stále vztah k osobnímu Bohu.¹⁵⁸ Dvacátá léta Tomáš Garrigue Masaryk nevnímal církevní kult, ale spíše Ježíše jako svého Mistra v oblasti náboženství, etiky, humanity, tedy v jistém smyslu ho chtěl napodobovat a následovat.¹⁵⁹ Nezabýval se myšlenkami, která z církví má pravdu po dogmatické stránce.

---

151 *Tamtéž*, s. 127.

152 Šmíd, Marek, *Masaryk a česká Katolická moderna*. Brno 2007, s. 22.

153 Trapl, Miloš, *Masarykovy spory s katolickou církví*. in *T.G.Masaryk a československá státnost*. Praha 2001, s. 138.

154 Pospíšil, Ctirad, Václav, *Masaryk irituující a fascinující*. Praha 2018, s. 94.

155 *Tamtéž*, s. 88.

156 *Tamtéž*, s. 115.

157 Malý, Radomír, *T.G.Masaryk a jeho vztah ke katolictví*. in *T.G.Masaryk a střední Evropa*. Brno 1994, s. 15.

158 Šmíd, Marek, *Masaryk a česká Katolická moderna*. Brno 2007, s. 26.

159 *Tamtéž*, s. 115.

Posuzoval jejich etický postoj a proto vysoko hodnotil papežskou encykliku *Rerum novarum*.¹⁶⁰ Tomáš Garrigue Masaryk náboženství nechápal jako víru ve spasení, ale znamenalo pro něho člověka samého, jeho život, zájmy, morálku, politiku a kulturu. Náboženství přesahovalo vše a dávalo člověku smysl života. Pokud Masarykem takto definované náboženství přijmeme, pochopíme, že byl člověkem jedinečně náboženským, hledajícím stále vztah k osobnímu Bohu.¹⁶¹ Dvacátá léta dokumentují proměnu Masarykova vztahu ke katolické církvi. První polovina byla naplněna protikatolickými výpady, druhá svědčí o zmírnění jeho radikalizmu.¹⁶² V rozhovoru s Ernestem Ludwigem na počátku 30. let Tomáš Garrigue Masaryk řekl, že chtěl být prezidentem pro všechny – evangelíky, katolíky, Čechoslováky i ateisty,¹⁶³ tedy pro všechny národnosti, vyznání, občany v tehdejším Československu.

2.6. Církev československá

Ještě v době války vznikaly snahy o reformu katolické církve, od roku 1920 Vatikán řešil vznik Církve československé a obnovu pravoslaví na Slovensku a Podkarpatské Rusi.¹⁶⁴ Rovněž sledoval obsazování katolických kostelů v Čechách a na Moravě. Ve zprávách nuncia se nepochybuje o tom, že vznik Církve československé byl vládou podporován, aby byla vytvořena národní masová církev. V průběhu času však bylo konstatováno, že Československá církev se rychle zdiskreditovala sama, například svými personálními boji a vláda o ní ztratila větší zájem.¹⁶⁵ V roce

---

160 Malý, Radomír, *T. G. Masaryk a jeho vztah ke katolictví*. in *T. G. Masaryk a střední Evropa*. Brno, 1994, s. 15.

161 Šmíd, Marek, *Masaryk a česká Katolická moderna*. Brno 2007, s. 26.

162 Šmíd, Marek, *Prezident T. G. Masaryk ve vatikánských archivech v letech 1918 – 1929*. in *Církevní dějiny* 5 (2010), s. 46.

163 Malý, Radomír, *T. G. Masaryk a jeho vztah ke katolictví*. in *T. G. Masaryk a střední Evropa*, Brno, 1994, s. 15.

164 *Národní politika* ze dne 28. ledna 1920: „Vatikán a české duchovenstvo. Prager Tagblatt přinesl tuto římskou depeši. „Události v českém duchovenstvu způsobují ve Vatikáně velké starosti. Ve své řeči pronesené v posledním tajném konsistoriu, papež pravil, že nekázeň, vzniklá účinky války rozmáhá se v části duchovenstva vůbec, v československém a polském zvláště.“ Papež je prý tímto odcizováním se církevními institucím velmi zarmoucen.“

165 *Národní politika* ze dne 6. února 1920: „Exkomunikace české církve. Z Říma. „Acta sedis apostolicae“ publikuje dekret kongregace St. officio, jímž odsouzeno jest reformní hnutí českého duchovenstva. Kongregace St. Officio odsuzuje a exkomunikuje dekretem ze dne 15. ledna 1920 českou církev, která se odloučila od církve římské. „Act“ publikuje dále list, který papež odeslal s ohledem na poměry katolické církve v Čechách pražskému arcibiskupu. Papež napomíná arcibiskupa a klerus, aby přezkoumali pozorně nynější situaci. Radí, aby svolána byla do Prahy schůze v zájmu dosažení dohody. Papež poznamenává ve svém listě dále, že církevní disciplína musí býti udržena a uchráněna a že církevní zájmy musí býti zachovány jako svaté a neporušitelné. Papežská stolice nikdy prý nezruší v

1921 byl v Bělehradě vysvěcen první biskup a patriarcha Církve československé, Gorazd Pavlík.¹⁶⁶ O této události referoval český tisk jako o slavnostním navázání Československa a Církve československé na tradici Cyrila, Metoděje a Jana Husa.¹⁶⁷

Vatikán podal po této události protest proti účasti naší bělehradské legace na slavnostním uvítání a vysvěcení biskupa československé církve a vysvětlující nota československého ministerstva zahraničí Vatikán neuspokojila. Podala v té věci novou notu, ve které sděluje, že Svatá stolice ráda vzala na vědomí blahovůli Československa ke katolické církvi, ale že účast zástupců naší vlády na uvítání biskupa Pavlíka nelze omluvit zdvořilostí a nestranností ke všem vyznáním. Protože biskup Pavlík v Bělehradě vykonal akt urážející papeže, aktem nestrannosti by podle Vatikánu bylo nezúčastnit se.¹⁶⁸ Přibližně od poloviny 20. let dvacátého století již Československá církev není příliš častým objektem zpráv z Československa do Vatikánu.

Kromě toho informace přicházející kurii o československé vládě byly velmi negativní: Například tehdejší královéhradecký světící biskup Karel Kašpar v roce 1920 psal tajemníkovi Kongregace pro mimořádné církevní záležitosti Francescu Borgongini Ducovi, že zájem české vlády je jasný – odtrhnout Čechy od Svatého stolce a dle Kašpara za tím stojí zednářské vlivy.

Nuncius Clemente Micara, o dva roky později napsal, že se vůbec nedá důvěřovat jejím slibům a už vůbec ne věřit jejím ujištěním.¹⁶⁹ Lidový deník *Večer* v polovině

---

tom směru zákon ani ho nezmírní pokud se týká nároků, aby důstojnost arcibiskupa byla vyzdvížena, neboť to náleží výsadnímu právu papežské stolice.“

166 *Národní politika* ze dne 19. září 1921: „Vysvěcení prvního biskupa Československé církve v Bělehradě... Ve středu dne 21. přijedou delegáti do Bělehradu, kde patriarcha Dimitrij za asistence několika metropolitů a biskupů bude intronisovat Pavlíka jako prvního československého biskupa. Přes to, že pro dvorní smutek nebude žádných zvláštních oslav, jeví se v bělehradských kruzích všeobecný zájem o tento památný historický akt.“

167 *Národní politika* ze dne 26. září 1921:

„Nastolení první biskupa Československé církve. Z Bělehradu. V přeplněném kostele byla včera večer podle starých církevních obřadů v přítomnosti patriarchy Dimitrije vykonáno veřejné prohlášení o tom, že biskup Gorazd (Pavlík) byl svým lidem zvolen biskupem moravsko-slezským a uznán biskupským synodem. Dnes dopoledne byl Gorazd v katedrále patriarchou Dimitrijem a několika metropolitů vysvěcen na biskupa a intronisován pro svoji diecézi...“

168 Krofta, Kamil, *Diplomatický deník 1919 – 1922*. Praha 2009, s. 339.

169 Helan, Pavel, *Vztah Československa a Vatikánu z pohledu kongregace pro mimořádné církevní záležitosti v letech 1919 – 1928*. in *Studia Historica Brunensia*, 61, 2014, 2, s. 214.

roku 1920 velmi negativně hodnotí církevní politiku v Československu a charakterizuje ji jako návrat k absolutizmu, který ničí občany duchovně i hmotně.¹⁷⁰

2.7. Vztah Čechů a Slováků v optice nuncia Clementa Micary

Micara byl nucen se zabývat i problematičtým vztahem Čechů a Slováků, respektive Čech a Slovenska. Na více než sto dvaceti stranách C. Micara analyzoval poměry Slovenska.¹⁷¹ Clemente Micara v listu uvedl následující: „Před první světovou válkou a v jejím průběhu existovaly mezi Čechy a Slováky pouze slabé kontakty, a to zejména literární.

České země byly součástí Rakouska a Slovensko Uherska. Jedni političtí reprezentanti těchto národností měli blíže k Vídni, druzí k Budapešti... měli odlišné zájmy a nebyl důvod se setkávat. A jestli se u Čechů ve Vídni či v českých zemích rozvíjela v posledních letech agitace k nacionalizmu a rozhodná opozice vůči Rakousku, Slováci byli méně politicky rozvinutí a až na výjimky patřili do sféry maďarského zájmu. Maďarizace na Slovensku nabyla na větší síle než germanizace v českých zemích. Ostatně sami Češi si toho byli vědomi, takže mnozí v roce 1918 odmítali připojení Slovenska k republice, aby se zabránilo vytvoření nové iredenty.¹⁷²

Bylo to právě v době první světové války, kdy Češi v zahraničí, na čele s Tomáše Garrigue Masarykem, začali rozvíjet přesvědčení, právo a nezbytnost, aby se tyto dva národy, mající společný původ, sjednotily ve společném státě. Jejich akce se rozvinula především ve státech Trojdohody, které ji podporovaly, neboť oslabovala Ústřední mocnosti. Slovenským menšinám v Americe, které spojení odmítaly, byly učiněny sliby, které poté nebyly nikdy splněny...Češi potlačovali na východě republiky náboženství v naději, že tak oslabují Maďarsko, avšak tím proti sobě vyvolali jen pocity hlu-

170 *Věčer* ze dne 8. července 1920:

„...Absolutismus církevní šel ruku v ruce s absolutismem státním, navzájem se podporujíce. Běda tomu, kdo upadl v nemilost církve. Byť i byl sebekvalifikovanější, znemožňována mu byla církevními absolutisty jakákoliv slušnější existence, jež mu po právu patřila. Proto snaha klerikálů dokazovati, že za Rakouska nebylo absolutismu církevního a státního, jenž mrzačil duši a – dodáváme my – ničil i hmotně lidi, jdoucí za pravdou. Toto tvrzení je směšné a není ničím jiným než omýváním mouřenína.“

171 Šmíd, Marek, *Příspěvek ke vztahu Čechů a Slováků po vzniku společného československého státu v roce 1918*. in *Kultúrne dejiny*, 2/2013, s. 247.

172 *Národní politika* ze dne 7. září 1921: „Jak pracuje maďarská iredenta na Slovensku. Intriky pešťské vlády na Slovensku projevují se stále častěji. Mimořádný zájem maďarské vlády o slovenské poměry vychází z iredentistických plánů, které ve skrytu stále chová. Navenek svými diplomatickými zástupci sleduje politiku loyální, v intencích mírové a trianonské smlouvy, ve skutečnosti však ani na okamžik nevzdává se nadějí, že ne-li celé Slovensko, tož aspoň jižní část podaří se jim získati zpět...“

bokého znechucení, pohrdání a odporu, čímž zvýšili touhu Slováků po autonomii. Věci došly až tak daleko, že stačí být na Slovensku označen za Čecha, a již je člověk předmětem odmítání a averze ze strany místního lidu. Češi mohou být rádi, že nepřátelé, kteří je obklopují, mají svázané ruce... Masaryk byl prvním, kdo prohlásil: 'Řím musí být Čechy souzen a odsouzen! Porazili jsme Rakousko, nyní zúčtujeme s Římem!' On byl vždy aktivním členem Sokola a před válkou jej bylo možné, jako mnohé jiné, spatřit, jak předvádí gymnastické cviky... Sokol předtím Slovensko neznalo. Byl jedním z výtěžků, který Češi na Slovensko přinesli. Sokolem propagovali české cvičitele, kteří využili čehokoliv, aby si slovenskou společnost získali. Podařilo se jim založit několik poboček Sokola, prostřednictvím nichž šíří výše uvedené ideje.¹⁷³

Svatý stolec viděl jako nezbytné inovovat a posílit studium teologie v Česko-slovensku, protože již teologické fakulty v Rakousku Vatikánu připadaly téměř schizmatické.¹⁷⁴ Zvláštní otázkou byly náboženské poměry na Slovensku, kde přežíval nejen tradiční lidový katolicismus, ale i staletými upevněná uherská tradice ve všech životních oblastech a odpor k novým poměrům. Nuncius musel vše reflektovat, informovat Svátý stolec a podle jeho rozhodnutí jednat. Během své mise mnoho sporných problémů úspěšně vyřešil.

2.8. Vztah katolické církve k německým a maďarským menšinám

Micara se rovněž musel vyrovnat s místním vztahem mezi Čechy a Němci na rozmanitých úrovních a nacházet smírná řešení.¹⁷⁵ Přesto si česká strana stěžovala, že nadřazuje Němcům. Micara musel také řešit situaci církevních řádů na Slovensku a jejich případný maďarský nacionalismus. Vyjádřil se však, že nebude moci ze Slovenska vypudit všechny maďarské řeholníky, i když by slovenské církevní řády měly být vymaněny z podřízenosti uherským.¹⁷⁶ Jistě nás nepřekvapí, že podle zprávy československého vyslance ve Vatikánu, Palliera, z března 1923, nejdříve splynuli se slovenským prostředím jezuité (doslova „byli první, kdo se poslovenštili“) a františkáni, naopak v Budapešti vychovaní premonstráti setrvali na nacionalistických postojích

---

173 Šmíd, Marek, *Příspěvek ke vztahu Čechů a Slováků po vzniku společného československého státu v roce 1918*. in *Kultúrne dejiny*, 2/2013, s. 247-8.

174 Krofta, Kamil, *Diplomatický deník 1919 – 1922*. Praha 2009, s. 93.

175 *Tamtéž*, s. 97.

176 *Tamtéž*, s. 75.

Maďarů.¹⁷⁷ Micara ohledně řádů a kongregací v Československu sdělil, že komplex otázek bude brzy dořešen dle přání československé vlády.¹⁷⁸

Podle téhož zdroje se dovídáme, že Micara získal od poslance Šrámka informaci, že pražský arcibiskup bude vždy vojenským biskupem, ale skutečným šéfem vojenské pastorace v Československu bude vojenský duchovní, o němž vláda spolu s arcibiskupem Kordačem jedná. Slovenský biskup Blaha v Římě referoval, že nuncius Micara se o církevních záležitostech Slovenska nikdy neradil s biskupy Kmetřkem a Vojtaššákem, ale vždy s Hlinkou a košickým Fischer-Colbriem.¹⁷⁹

Podle téhož zdroje byl nuncius Micara v Praze velice nespokojen, byl přímo zoufalý, že nemá svůj byt a kuchyni, že je pod dozorem arcibiskupa Kordače, že nemůže přijímat návštěvy. Své příjmy hodnotil Micara jako průměrné a obrátil se na československé biskupy, zda by mu ze svých prostředků neobstarali v Praze byt. Od biskupů žádal i peněžité podpory a poukazoval na rozdílné podmínky nunciů ve Varšavě a Budapešti. Litoměřický biskup Josef Gross v Římě referoval, že se nuncius Micara rozkřikl na presidenta Masaryka, a proto má být odvolán,¹⁸⁰ což nepochybně nebyla pravda, protože Micara se dlouho snažil o přeložení do Bruselu a podle zpráv československého vyslanectví ve Vatikánu jeho první otázkou k úředníkům, kteří z Vatikánu do Československa přijeli, bylo, zda pro něj mají jeho odvolání z místa zdejšího apoštolského nuncia.¹⁸¹

Z Kroftova Diplomatického deníku se dozvídáme, že bylo Micarovi od českých hierarchů vyčítáno příliš sladké a naopak někdy opět příliš velkopanské chování, které lze pochopit, protože vzhledem k odstupu československé vlády od záležitostí katolické církve musel absolvovat desítky konfliktních jednání, při kterých zřejmě někdy ztratil od jednání potřebný odstup.

Katolický deník Čech oznámil nunciův odchod na vatikánské zastoupení v Belgii oslavným článkem. Hodnotil jeho zdejší mimořádné pracovní nasazení, jeho ochotu kdykoliv sloužit kdekoliv bohoslužbu, jeho podporu zdejšími katolickým spolkům,

---

177 Archiv Ministerstva zahraničních věcí ČR, fond Politické zprávy – Vatikán, 1923, Václav Pallier.

178 Archiv Ministerstva zahraničních věcí ČR, fond Politické zprávy – Vatikán, 1923, Václav Pallier.

179 *Tamtéž.*

180 *Tamtéž.*

181 Archiv Ministerstva zahraničních věcí ČR, fond Politické zprávy – Vatikán, 1923, Václav Pallier.

sjezdům, řádům, kněžím i jednotlivým, třeba prostým věřícím, kterým se snažil v duchovním životě a mnohdy i materiálně pomáhat. Jeho osobnost popsal jako velmi skromnou, ochotnou a nezištnou a projevil velký smutek nad jeho odchodem, který charakterizoval jako povýšení, protože belgická legace stála nepochybně výš, než československá.¹⁸²

---

182 *Čech ze dne* 10. května 1923: „Ke změně na apoštolské nunciatuře. Podle římské tiskové kanceláře rozlétna se včera po československé republice zpráva, že diplomatický zástupce Vatikánu u naší vlády, nejdp. Arcibiskup Msgre Micara, byl Sv. Stolicí povolán za nuncia do Bruselu. Úředně není to dosud v Praze potvrzeno, ale nutno počítati se skutečností. Stává se skutkem, o čem se u nás v posledních dnech tu a tam mluvilo, co se za hranicemi již od ledna t.r. připravovalo. Upřímné katolíky v československé republice a zejména v Praze, kde šlechetné srdce nejdp. Nuncia tak často poznali, zpráva o odchodu jeho naplnila bolestí, ačkoli jako prozíraví lidé mohli již počítati, že tato doba bolestného loučení je nedaleká. Neboť podle ustálené praxe vatikánské diplomacie trvá nepřetržitě působení papežského delegáta na témže místě čtyři, nejvýše pět let a nynější hodnostář působí u nás již čtyři léta.... Ani u něho nelze mluvit o odvolání s nádechem nějaké nespokojenosti Vatikánu, nýbrž o povýšení. Msgre Micara odchází od nás na místo ve vatikánské diplomacii vyšší, neboť nunciatura belgická patří mezi místa druhé třídy, u nás však není místo přesně vymezeno. Dále Msgre Micara jmenován byl do Bruselu na základě úsilovné žádosti belgického ministra zahraničí Jaspára, který od ledna t.r. neustával žádati ve Vatikáně, aby při proponovaném uprázdnění na bruselské nunciatuře byl tam jmenován Msgre Micara... Nemůžeme zajisté projevit Msgre Micarovi svůj dík za všechny sympatie jinak než upřímným přáním, aby Bůh žehnal mu na jeho staro-novém působišti, kde s láskou vítati ho budou representanti nejen katolické církve, nýbrž i belgického státu.“

3. Ohlasy v tisku

Diplomatickou činnost apoštolského nuncia Clementa Micary samozřejmě reflektoval i dobový tisk. Proto se na následujících stránkách odráží působení apoštolského nuncia Micary v Československu v soudobém tisku. Jeho misí zabývá jen minimum soudobých periodik, a zprávy o katolické církvi vůbec jsou velmi kusé a často kritické. Relevantní tiskové zprávy, které ilustrují mnou nastíněná fakta, jsem citoval v poznámkovém aparátu své práce. Apoštolský nunciatus byl zřejmě i v katolickém tisku (*Věstník katolického duchovenstva, Čech*) vnímán spíše jako politik než jako církevní představitel, a proto jsem o něm našel méně zpráv i tam. Kromě toho k dispozici zdaleka nebyla všechna soudobá periodika ať už proto, že byla poškozená nebo proto, že se nedochovala. Zprávy, které jsem ponechal v původním pravopisu, jsem seřadil chronologicky a alespoň zhruba dokumentují působení prvního apoštolského nuncia Clementa Micary v Československu. V textu práce jsem rovněž odkazoval na všeobecné nábožensko-politické zprávy, které jsem považoval za významné k dokreslení soudobé situace.

Věstník katolického duchovenstva ze dne 10. října 1919 podal krátkou zprávu o plánu zřízení apoštolské nunciatury v Praze a našeho zastoupení u Vatikánu, tedy přímého spojení ČSR s Vatikánem.¹⁸³

Protože dosud neexistovalo oficiální zastoupení mezi československou vládou a Svatým stolcem, byl bývalý uditore vídeňské nunciatury Clemente Micara prozatím jmenován zástupcem Svatého stolce na episkopátu Československé republiky. Volba padla právě na něho zřejmě proto, protože jako jeden z mála diplomatů na evropských zastoupení Vatikánu absolvoval v Římě nejen studium teologie a kanonického práva, ale i diplomacie. Legace v Československu byla jistě považována za velmi náročnou, protože čeští kněží se již delší dobu dožadovali církevních reforem, a kromě toho bylo nutné vyřešit obsazení nově vytvořených diecézí v rámci nových hranic republiky. Podle novinových zpráv se již v této době projednávalo obsazení biskupství na Slovensku, které československá vláda hodnotila jako naléhavé¹⁸⁴ vzhledem k tomu, že

---

183 „Zřízení nunciatury v Praze a vyslaneckého zástupce naší republiky u Vatikánu v Římě se pilně projednává, takže k uskutečnění brzo dojde. Tím bude docíleno přímého spojení naší republiky s Římem.“

několik staletí Slovensko (Horní Uhry) příslušelo i církevně pod uherské diecéze a mnoho církevních zákonů bylo pouze tradičních.

Micarovým úkolem byla úprava diplomatického spojení mezi československou vládou a Svatým stolcem a zároveň urovnání církevních poměrů v nově vzniklém státu. Nová volba arcibiskupa Františka Kordače podnítila tisk ke zprávám o neregulérnosti volby a zároveň apelu na nutnost volby církevních představitelů československou vládou¹⁸⁵ a nikoliv Vatikánem. František Kordač nabídl Clemente Micarovi z nedostatku vhodných prostor v Praze prozatímní byt v Arcibiskupském paláci na Hradčanech. Proti příchodu apoštolského delegáta Micary napsalo *Právo lidu* v listopadu 1919 ne-souhlasný článek. Srovnávalo vztah státu a církve ve Španělsku, Belgii, Francii, Maďarsku a vyslovilo názor, že zřízení nunciatury a našeho zastoupení ve Vatikánu není našim lidem vítáno a odluka církve od státu se stává nutným požadavkem pokrokových československých občanů.¹⁸⁶ Zároveň se ptalo, kdy budou následovat další kroky k odluce.¹⁸⁷

V březnu 1920 odjel do Vatikánu náš první vyslanec Kamil Krofta. Večírku na rozloučenou s ním se zúčastnil ministr zahraničí Edvard Beneš.¹⁸⁸ Současně bylo stanoveno, že papežský legát Clemente Micara bude po úpravě diplomatických styků

---

184 *Věstník katolického duchovenstva* ze dne 25. října 1919: „Apoštolská delegatura v Praze. Prelát msgr. Micara byl jmenován apoštolským delegátem v Praze. Poněvadž není dosud oficiální zastoupení mezi naší vládou a apoštolskou stolicí projednáno, jest msgr. Micara jmenován zatím zástupcem apoštolské stolice na episkopátu československé republiky. Obsazení biskupství na Slovensku stane se asi ještě letos. Naše vláda na to naléhá a apoštolská stolice tomu přání vyhoví.“

185 *Věstník katolického duchovenstva* ze dne 25. října 1919: „Obsazení arcibiskupství a vláda. Šířila se pověst, ba i noviny o tom psaly, že stolec arcibiskupský v Praze byl obsazen beze vší účasti ba proti vůli naší vlády. Zprávy ty však neodpovídají pravdě. Papežský delegát Micara přijel do Prahy jednat s ministrapresidentem Tusarem o kandidátech, kteří by byli papežskou stolicí acceptabiles, a když Tusar vyslovil se pro Msgr. Dr. Kordače, a vydal v tom úřední listinu, pak papežská stolice jmenování provedla. Tento postup zachovává Řím u všech říší, kde není zřízeno diplomatické řádné spojení nuntiaturou nebo delegaturou.“

186 Masaryk, Tomáš Garrigue, *Světová revoluce*. Praha 2005, s. 605.

187 *Věstník katolického duchovenstva* ze dne 10. listopadu 1919: „Právo lidu a apoštolský delegát. Ku příchodu apoštol. delegáta mnsgr. Micary do Prahy přineslo *Právo lidu* tento článek, jímž chtě nechtě uznává se značný vliv u Apoštolské stolice. Článek praví: Dovídáme se, že do Prahy přijel v průvodu papežského nuncia vídeňského monsignor Micara, aby odevzdal akt, jímž papež uznává oficiálně Československou republiku. Tímto aktem – tak se úředně konstatuje – nastávají diplomatické styky mezi Československou republikou a papežskou stolicí. Také jmenování českoslov. zmocněnce u Vatikánu bude co nejdříve provedeno. Vatikán tedy uznáván je i od nás jako politická moc, s kterou nutno mít diplomatických styků. Je skutečně mezinárodní světskou mocí, má svůj vliv i v Rakousku i po válce křesťansko sociální stranou, jež je ve vládní koalici v Německo-Rakousku, v Německu, kde je rovněž katolické centrum ve vládní koalici, bude mít dále vliv ve Španělsku a Belgii, ba vytvořily se dva nové státy, jež jí podléhají tak rozhodně, jako bývalé Rakousko. Jsou to Uhry za nynější vlády a je to nyní a patrně zůstane jím dále Polsko. Tento politický vliv nelze podceňovati.“

Pehr, Michal, Šebek, Jaroslav, *Československo a Svatý stolec*. Praha 2012, s. 47.

jmenován nunciem a titulárním arcibiskupem. Znamenalo to, že bude nadřazen všem kněžím v diecézích včetně biskupů a arcibiskupů. V dubnu 1920 byl Clemente Micara požádán Radou československých katolíků, aby varoval Svatého Otce před nově vzniklou a státem uznanou Církví československou a zároveň aby se zasadil o vyřízení žádosti československého episkopátu o zavedení češtiny při bohoslužbě. V květnu téhož roku byla v Praze oficiálně zřízena nunciatura a dosavadní delegát Clemente Micara byl jmenován apoštolským nunciem a titulárním arcibiskupem.¹⁸⁹

Deník *Čech* napsal v únoru 1921 o slavnostním svěcení slovenských biskupů v Nitře – Jána Vojtaššáka, Karola Kmet'ka a Mariana Blahy.¹⁹⁰ Světiteli byli ustanoveni apoštolský nuncius Micara a pražský a královéhradecký biskup Antonín Podlaha a Karel Kašpar.¹⁹¹ Slavnosti se zúčastnili rovněž zástupci československé vlády i biskupského sboru.¹⁹² V dubnu 1921 pak proběhlo svěcení olomouckého arcibiskupa, Antonína Cyrila Stojana, jehož světitelem byl opět arcibiskup Clemente Micara. Micara tedy se souhlasem Svatého stolce skutečně vyhověl československé vládě a poměrně

---

188 *Věstník katolického duchovenstva* ze dne 10. března 1920: „Na rozloučenou se zástupcem československé republiky u Vatikánu prof. drem Kroftou konal se ve středu večírek v arcibiskupském paláci v Praze. Večírku se účastnil také ministr zahraničních záležitostí dr. Beneš. Papežský legát mnsgr. Micara bude po úpravě diplomatických styků jmenován nunciem a titulárním arcibiskupem.“

189 *Věstník katolického duchovenstva* ze dne 25. května 1920: „Nunciatura v Praze zřízena. Svatý Otec zřídil pro naši republiku v Praze nunciaturu a jmenoval nynějšího delegáta Micaru nunciem a titulárním arcibiskupem. Msgr. Micara, bývalý uditore vídeňské nunciatury, nastoupil svůj úřad v Praze jako apoštolský delegát u česko-slov. episkopátu. Úkolem jeho bude upravit diplomatické spojení mezi naší vládou a apoštolskou stolicí a urovnati v naší říši poměry církevní. Prozatím se usídlil v arcibiskupském paláci.“

190 *Národní politika* ze dne 3. září 1921:

„Apoštolský administrátor pro slovenskou část arcibiskupství ostříhomského. Z Bratislavy. Slovenský denník píše: Již dávno se pociťuje jako nemožný stav, aby velké území západního Slovenska patřilo pod pravomoc ostříhomského arcibiskupa maďarského Csernocha. Nemožnost tuto uznali již i v Římě, poněvadž, jak se dovídáme ze směrodatných kruhů, v krátké době bude slovenské území od ostříhomského arcibiskupství odděleno a v čelo tohoto území bude Římem jmenován apoštolský administrátor. Novou slovenskou diecesi bude tento apoštolský administrátor spravovati až do jejího konečného církevního administrativního oddělení od Ostřihomy a do jmenování nového slovenského biskupa. O osobě apoštolského administrátora pro Trnavu se již vyjednává mezi Římem a naší vládou.“

191 *Čech* ze dne 13. února 1921: „Čtk z Bratislavy: Slavnostní vysvěcení slovenských biskupů bude se konati definitivně dne 13. února v Nitře. Papežský nuncius, kardinál Micara, zástupci československé vlády a biskupové přijedou do Nitry již 12. února v poledne, Večer bude uspořádán lampionový průvod a slavnostní představení v župním divadle. Vysvěcení biskupů bude 13. února o 8 hodině ranní ve farním chrámu. Ve všech chrámech budou slavnostní služby Boží. O půl dvanácté bude intronisace nitranského biskupa v katedrálím chrámu. Odpoledne bude v župním domě beseda a v župním divadle tělocvičná akademie orelská, večer pak symfonický koncert orchestru Národního divadla v Bratislavě.“

Čech ze dne 14. února 1921: „Slavnostní dnové Slovenska... nové slovenské biskupy vysvětil papežský nuncius Micara a biskupové dr. Podlaha a dr. Kašpar ve farním chrámu nitranském. Micara mluvil latinsky a francouzsky a děkoval za velkolepé přijetí, za důstojnou celou slavnost a připil na zdar Československé republiky a jejímu presidentovi, T. G. Masarykovi.“

192 *Čech* ze dne 19. ledna 1921.

rychle nahradil většinu maďarských biskupů na Slovensku slovenskými.¹⁹³ Podle dostupné literatury byla hlavní podmínkou dobrá znalost slovenštiny na úrovni plyného kázání.¹⁹⁴ V září 1921 uveřejnil týdeník *Věstník katolického duchovenstva*, že apoštolský nuncius se stane tak, jak tomu bylo dříve, doyenem diplomatického sboru. Proto vždy při slavnostních příležitostech jako např. blahopřání prezidentovi k novému roku, proslovil právě apoštolský nuncius přání za celý diplomatický sbor.

Začátkem října 1921 vedl olomoucký arcibiskup Antonín Cyril Stojan výpravu sedmi set českých poutníků do Říma, kde byli slavnostně přijati vyslancem Československé republiky Kamilem Kroftou, českou kolejí a mnoha krajany. Zároveň s ním přijel do Říma i apoštolský nuncius Clemente Micara na dovolenou. Papež výpravu přijal velmi laskavě, ale vymezil se proti požadavkům československých kněží v otázkách celibátu, bohoslužebného jazyka apod. Svůj postoj formuloval tak, „že občanský pořádek musí se vyvíjeti v souladu s náboženským pořádkem, ku zdaru a spáse národa.“¹⁹⁵ Nuncius Micara se nevrátil do Československa ani na výročí založení republiky a k této příležitosti poslal prezidentu Masarykovi pouze blahopřejný telegram z Říma. Vrátil se až počátkem listopadu, přímý dotaz zástupců tisku, zda svůj úřad v republice opustí, negoval, a svou delší nepřítomnost zdůvodnil vyřizováním rodinných záležitostí v Římě.¹⁹⁶

Na Nový rok 1922 nuncius Micara jako zástupce diplomatického sboru, který tradičně blahopřál prezidentu republiky, proslovil téměř oslavný projev prezidentu Masarykovi. Připomíná v něm prezidentovi zásluhy o vznik a fungování republiky, hodnotí jeho osobní statečnost a vytrvalost a dovolává se Božské prozřetelnosti k podpoře prezidentova dalšího ušlechtilého úsilí. Tento projev byl tak adresný a oslavný, že se můžeme domnívat, že měl uhladit vzájemný nesoulad a nastolit dobré vztahy.¹⁹⁷ Sku-

---

193 Šmíd, Marek, *Apoštolský nuncius v Praze. Významný faktor v československo-vatikánských vztazích v letech 1920-1950*. Brno 2015, s. 182.

194 *Tamtéž*, s. 180.

195 *Čech* ze dne 7. října 1921: „Papež výpravu přijal velmi laskavě, ale vymezil se proti požadavkům československých kněží v otázkách celibátu, bohoslužebného jazyka apod. Svůj postoj formuloval tak, „že občanský pořádek musí se vyvíjeti v souladu s náboženským pořádkem, ku zdaru a spáse národa.“

196 *Čech* ze dne 5. listopadu 1921: „J.E. Mons. Micara, papežský nuncius v Praze, vrátil se ve čtvrtek 3. t.m. z Říma do Prahy...Při audienci na rozloučenou ve Vatikánu opět byl ujištěn o spokojenosti Sv. Otce s poutí československých katolíků a o radosti z jejich věrné oddanosti. Na dotaz některých listů, že svůj úřad v Praze opustí, prohlásila J.E., že jsou úplně neinformované a nepravdivé, protože svůj návrat odložil pouze do vyřízení rodinných záležitostí v Římě...“

197 *Čech* ze dne 1. ledna 1922: „Novoroční poselství diplomatického sboru – Blahopřání diplomatického sboru. V řadě dopoledních slyšení přijal včera president republiky na Hradě blahopřání

tečně se zdá, že sympatie byly tehdy oboustranné, protože v téže době zaslal Svaz českých katolických spolků ženských prostřednictvím apoštolského nuncia Micary Svatému Otci holdovací telegram, na který jménem papeže odpověděl kardinál Pietro Gasparri díkem, blahopřáním a tlumočením požehnání Sv. Otce.¹⁹⁸

V červnu 1922 arcibiskup František Kordač a nuncius Clemente Micara společně navštívili západní Čechy. Nejprve se zúčastnili náboženského shromáždění, nazvaného „Sjezd Srdce Páně“ v premonstrátském klášteře Teplá a o několik dní později, po návštěvě Mariánských Lázních, provedli generální vizitaci v celém chebském a planském vikariátu. V Chebu se dostavilo tolik žadatelů o biřmování, že arcibiskup, nuncius i další přítomní biskupové museli biřmovat v obou farních chrámech zároveň. Udělení svátosti biřmování takovému počtu věřících (víc než patnácti tisícům) svědčilo podle deníku *Čech* o posílení náboženského života v těchto vikariátech.¹⁹⁹

Toto masívní přihlášení se ke katolické víře jistě přesvědčilo arcibiskupa i nuncia Micaru, že pohraniční oblasti s českými Němci jsou nábožensky mnohem spolehlivější a Římu věrnější než ostatní české kraje. Z této jeho zkušenosti zřejmě vycházejí pozdější tvrzení, že apoštolský nuncius českým Němcům nadržuje.²⁰⁰

---

hodnostářů. Diplomatický sbor blahopřál ústy svého stařešiny, mimořádného vyslance apoštolského nuncia Clementa Micary, jenž předal tento proslav... „Jsou nám v dobré paměti ušlechtilá úsilí, jež vaše Excellence rozvinuje ve prospěch ideálu míru a spravedlnosti, ideálu, jež bez ohledu na hranice musí spojovat všechny národy ve společném pocitu bratrství...S potěšením konstatuji, že těmto přáním se dostalo nejlepšího potvrzení samou zemí, jež pak během tohoto roku tak i od ustavení republiky nepřestává spatřovat v prvním svém úředníku pevnou záruku pořádku, zdaru a míru. Jsou nám v dobré paměti ušlechtilá úsilí, jež Vaše Excellence rozvinuje ve prospěch ideálu míru a spravedlnosti, ideálu, jež bez ohledu na hranice musí spojovat všechny národy ve společném pocitu bratrství...Kéž Božská prozřetelnost přispívá k tomuto úsilí a neustále vám napomáhá v plnění vašeho vznešeného povolání. To je přání, jež Vám předkládáme, pane presidente, a jež Vás prosíme, byste přijal zároveň s opětovným výrazem nejhlubší úcty.“

198 *Čech* ze dne 3. července 1922: „Dík Svatého Otce. Z valné schůze Svazu českých katolických spolků ženských, konané 11. června t.r. poslán prostřednictvím ndp. Nuncia Micary Svatému Otci holdovací telegram. V těchto dnech došla na adresu ndp. Nuncia a pí. poslankyně Rozsypalové, předsedkyně „Svazu“ překrásná telegrafická odpověď tohoto znění: „Mons. Micarovi, apoštolskému nunciovi v Praze. Svatý Otec, potěšen oddaným holdem Svazu českých katolických spolků ženských, zasláným mu z volené schůze, přeje apoštolátu „Svazu“ vždy větších úspěchů a uděluje žádané požehnání, záruku to požehnání nebes. Kardinál Gasparri.“

199 *Čech* ze dne 12. července 1922: „Generální vizitace ndp. arcibiskupa ve vikariátu planském a chebském, konaná od 17. - 30. června t.r. svědčila o pokroku náboženského života i v těchto vikariátech. Sv. Biřmování přijal jindy obvyklý počet věřících, zvláště však v městě Chebu se dostavili v neobvyklém počtu 1900, takže bylo nutno biřmovat ve dvou svatyních zároveň. Celkem biřmoval ndp. arcibiskup, ndp. nuncius Micara a ndpp. světící biskupové ve vikariátu planském 6 837, v chebském 8 615 věřících. Cestou do Teplé navštívili i Mariánské Lázně.“

200 Krofta, Kamil, *Diplomatický deník 1919 – 1922*. Praha 2009.

V srpnu 1922 referoval deník *Čech*, že se na Žofíně konala valná hromada Klubu duchovenstva československého a Československé strany lidové, kde byly projednávány hrubé útoky tisku proti Svatému Otcí i proti apoštolskému nunciovi Micarovi.²⁰¹ Bylo jednoznačně usnesen co nejdůraznější protest a bylo sepsáno prohlášení o věrné podpoře římské kurii, Vatikánu i Svatému Otcí.

V září 1922 mnoho deníků včetně *Volné myšlenky* vyvolalo vůči nunciu Micarovi téměř skandál kvůli jeho volbě Pavla Jantausche, „luďácké a maďaronské stvůry“ za apoštolského administrátora trnavské diecéze. Pavol Jantausch býval správcem části ostřihomské diecéze na slovenském území, a proto v nové funkci slovenského administrátora nebudil důvěru. Proti Jantauschovu jmenování podala československá vláda do Vatikánu protest, který však zůstal bez odezvy. Tisk situaci hodnotil jako ohrožující naši suverenitu, jako organizovanou přípravu konfliktu s Vatikánem.²⁰² *České slovo* dokonce ironicky litovalo Vatikán pro ostudnou práci nuncia Micary.²⁰³ Za několik dní poté liberální československé listy uveřejnily údajný obsah tajné vatikánské nóty, napsané vládě naší republiky. Nuncia Micaru hodnotily listy jako nepřitele naší republiky, který porušuje suverenitu našeho státu a snaží se vyrvat československé republice všechna nástupnická práva při volbě biskupů i jim podřízených hodnostářů, kontroly nad církevním majetkem atd.²⁰⁴

201 *Čech* ze dne 23. srpna 1922.

202 *Čech* ze dne 12. září 1922: „Volná Myšlenka. Facka, kterou pan Micara suverenitě československého státu zasadil, není ovšem jedinou. Jeho zásluhou je i jmenování známé luďácké a maďarské stvůry, pátera Jantausche, za apoštolského administrátora největší diecéze na Slovensku. Posadil na toto důležité místo člověka, který hodlá rušivě zasahovati do konsolidace republiky. Jantausch již provádí pokyny pana Micary a zbavuje míst kněze, kteří nejsou ochotni dělat politiku Hlinkovu (případ v Topolčanech) a exponuje se za proradné maďarské kněžstvo. Micara nutí biskupy na Slovensku, aby se zřekli práva jmenování kanovníků a přenechali právo to Římu, ač vlastně náleželo by vládě naší, jako vládě nástupnického státu. Nebot i když konkordát snad formálně neexistuje, práva plynoucí z dosavadního provádění konkordátu nemohou být zlikvidována před provedením rozluky církve a státu, a nemohou být užívána jenom jednou stranou...“

203 *Čech* ze dne 28. srpna 1922: „Poslední dobou vyskytly se v denním tisku zprávy, které vytýkají římské kurii a papežskému nunciovi Msgr. Micarovi nepřítelství k republice. Tak psal slovenský deník dne 27. července 1922, *Slovenská politika* a *Národní politika* dne 10. srpna 1922. Zmíněné listy píší: „Zkrátka pan papežský nuncius Micara a následkom toho i pápežská kúria sa chovajú voči našej republike neláskavo, ba nepriateľsky.“ Duchovenstvo shromážděné na valné hromadě Klubu na Žofíně s rozhořčením odmítá tyto nepravdivé a tendenční zprávy. Sám ministerský předseda, Edvard Beneš, uvedl ve sněmovně i vůči novinářům, že Vatikán choval se k republice zcela korektně. To bylo ještě za existence Rakouska. Vatikán vyslal dvakrát zvláštního legáta, arcibiskupa J.Ex.Valfré di Bonzo, do Prahy, aby gratuloval ke vzniku republiky. K návrhu Msgr. Micary poslal Sv. Otec Benedikt XV. hladovícím dětem, strádajícím kněžím a dobročinným účelům 1 870 000 lir, čili téměř 6 milionů Kč. Tak nejedná nepřítel. Duchovenstvo vyslovuje Sv. Otcí, Piu XI., neochvějnou věrnost a oddanost a Msgr. Micarovi nejujímnější dík. Jménem 1550 kněží v Klubu soustředěných Kotrch, předseda.“

204 *Večer* ze dne 16. září 1922: „Proti zástupci Svatého Otcé, Msgr. Micarovi, zahájily liberální listy soustavný boj. Boj započal slovenský *Denník* z 27. července, číslem 167, prozrazující obsah vatikánské nóty, napsané prý vládě naší republiky. Po něm spustila *Slovenská politika* a po ní všemi barvami

Na telegram zasláný do Vatikánu z valné hromady Klubu přišla tato odpověď: „Mons. Micara, apoštolský nuncius, Praha. Vznešený velekněz otcovsky děkuje za synovskou oddanost kněží Klubu duchovenstva československého a Československé strany lidové, shromážděných v Praze na valné hromadě, a posílá z plna srdce žádané apoštolské požehnání jako posilu svatých úmyslů a záruku osvícení a milostí nebeských.“²⁰⁵ Odpověď jistě chtěla povzbudit konzervativní kněžstvo i občany k oddanosti Svatému stolci.

V únoru 1923 nuncius Micara osobně projevil soustrast ministru zahraničí, Edvardu Benešovi, k úmrtí ministra Aloise Rašína. Krátce po jeho úmrtí vedl Beneš korespondenci se státním sekretářem Vatikánu kardinálem Gasparim kvůli Rašínově přání být zpopelněn a zároveň mít katolický pohřeb. Rašínova rodina argumentovala, že pohřeb za stejných podmínek v Čechách již několikrát proběhl. Nuncius Micara nicméně Rašínovo přání nedoporučil ke kladnému vyřízení a do Vatikánu referoval, že Rašín zemřel bez pokání a nezaopatřen.²⁰⁶

V dubnu napsalo *České Slovo* velmi útočný článek s titulkem *Řím nesmiřitelný*,²⁰⁷ o cestě předsedy Lidové strany Mons. Jan Šrámka do Vatikánu. Šrámek cestoval s pražským arcibiskupem Kordačem a několika dalšími biskupy, ve Vatikánu byl však jako pouhý kněz údajně opomíjen a nebyl ani přijat Svatým otcem. Delegation se snažila v souladu s Vatikánem najít řešení církevních otázek „v našich poměrech nevyhnutelných“, tedy otázek změn církevního zákonodárství a odluky církve od státu, ovšem Vatikán nebyl jakékoliv dohodě nakloněn. *České Slovo* vyjádřilo obavu, že se vatikánská kurie přiklonila ke konzervativnímu křídlu Lidové strany, reprezentovaném a financovaném arcibiskupem Kordačem. Z neúspěchu československé delegace *České*

---

hrající *Národ. Politika* z 10. srpna, *Volná Myšlenka* s datem 10. září. Vrchol špinění a novinářské surovosti však provedl ústřední orgán čl. Strany socialistické, *České Slovo* z 5. září t.r., číslo 157, v článku nadepsaném Pan Micara. Všechny tyto články mají stejný obsah, stejný cíl i původ. Porušuje se suverenita našeho státu. Obsahem článku jest: Mons. Micara je nepřitelem naší republiky, porušuje suverenitu našeho státu, snaží se vyrvatí státu našemu všechna výsostná práva, která mu náleží jako následnickému státu, jako vrchnímu dozorcí nad majetky církví. ...Jmenuje administrátory apoštolské proti vůli státu, nutí biskupy, aby resignovali na jmenování kanovníků, přenechali je Římu apod. Cílem těchto článků jest vzbuditi proto Mons. Micaroví nenávisť a odpor v kruzích liberálních, nedůvěru v kruzích katolických a uvésti v posměch a zkarikovat. *České Slovo* lituje Řím nad výsledky práce pana nuncia. Msgr. Jantusch je prý maďaronskou stvůrou.“

205 *Čech* ze dne 5. září 1922.

206 Archiv Ministerstva zahraničních věcí ČR, fond Politické zprávy – Vatikán, 1923, vyslanec Pallier.

207 *České Slovo* ze dne 21. dubna 1923.

Slovo vinilo pražského apoštolského nuncia Clemente Micaru, který se měl o něj zasloužit ve spolupráci s habsburskými kruhy, které měly ve Vatikánu stále velký vliv.²⁰⁸

V květnu 1923 referoval katolický deník *Čech* o jmenování Clementa Micary nunciem pro Brusel. Zároveň s touto zprávou se objevily reference o tom, že byl nuncius Micara z trestu odvolán. V tomto smyslu referoval v Římě i litoměřický biskup Josef Gross, ale zřejmě se jednalo o zkreslené informace. Micara žádal o přeložení do Belgie, protože tamější církevní hodnostáři byli jeho přátelé a snažili se mu přechod z Prahy do Bruselu zajistit. Nuncius Micara měl v Československu obtížné pracovní podmínky, postrádal svou vlastní kancelář i byt, žil v provizoriu na Arcibiskupství pražském.²⁰⁹ Zdejší politická i církevní situace si vynucovala neustálé konzultace se Svatým stolcem a jeho jednání s československou vládou nebyla vždy právě jednoduchá.

Deník *Čech* vyzvedal nunciovu ochotu nejen k diplomatickým jednáním, ale i k celebraci v různých pražských i mimopražských chrámech, k návštěvám v nemocnicích a ústavech pro postižené atd. Jeho přeložení hodnotí jako povýšení a velice lituje jeho odchodu.²¹⁰ Naproti tomu deník *Národní politika* zmínil odchod Clemente Micary z Prahy do Bruselu pouze krátkou notickou ve sloupci nazvaném *Různé zprávy*.²¹¹

---

208 *České Slovo* ze dne 30. dubna 1923: „... Žádná církev není tak zpolitisována jako církev římsko – katolická. Je zastoupena ve všech státech nuncií a legáty a podle nich vede politiku. Dnes nesmí nastat, aby nám kurie mohla křivdit. Těm, kteří sloužili dosud církvi i klerikální straně bude to poučením, že jsou v polovičním zajetí Vatikánem a za ním se kryjících kruhů Habsburků a živlů, kteří nás staletí rdousily a dnes chystají pikle proti samostatnosti...“

209 Archiv Ministerstva zahraničních věcí ČR, *fond Politické zprávy – Vatikán*, 30. května 1923 vyslanec Pallier.

210 *Čech* 10. května 1923: „Ke změně na apoštolské nunciatuře. Podle římské tiskové kanceláře rozlétna se včera po československé republice zpráva, že diplomatický zástupce Vatikánu u naší vlády, nejdp. Arcibiskup Msgre Micara, byl Sv. Stolicí povolán za nuncia do Bruselu. Úředně není to dosud v Praze potvrzeno, ale nutno počítati se skutečností. Stává se skutkem, o čem se u nás v posledních dnech tu a tam mluvilo, co se za hranicemi již od ledna t.r. připravovalo...Msgre Micara byl diplomatickým zástupcem Vatikánu u naší vlády, tu naznačen byl poměr církve a státu. Přišel do mladého, nově obrozeného státu, kde byli jsme, jak řekl jednou president Masaryk americké delegace, ještě politickými dětmi. Politicky sice samostatní, ale nevyspělí. Jako dítě sahali jsme – ba saháme dosud – po všem, co se nám blýská jako demokracie, ale ve skutečnosti je to zbraň proti pravé demokracii namířená. Církevně-politické problémy hraničící s nejkrajnějším radikalismem, s principy katolickými neslučitelné, rostly u nás jako houby po dešti, ač lidé jen poněkud myslící uznávali, že takhle to přece jen nejde...Při odchodu jeho z Čsl. Republiky nemůžeme zajisté projevit Msgre Micarovi svůj dík za všechny sympatie jinak než upřímným přáním, aby Bůh žehnal mu na jeho staro-novém působišti, kde s láskou vítati ho budou representanti nejen katolické církve, nýbrž i belgického státu.“

211 *Národní politika* ze dne 2.6.1923: „Změna v pražské nunciatuře. Z Říma. *Osservatore Romano* uveřejňuje jmenování Msgra Micary, pražského apoštolského nuncia, nunciem v Bruselu. Msgre Marmaggi, nuncius v Bukurešti, jest jmenován nunciem pro Prahu.“

4. Závěr

Ve své práci jsem sledoval působení prvního apoštolského nuncia Clemente Micary v Československé republice. Přestože dobový ohlas na jeho osobnost byl často kritický, nelze mu upřít nejen vynikající vzdělání, ale i velkou píli a snahu obnovit a upevnit katolickou církev v Československu v obtížné poválečné době.

Micara působil jako uditore - rada vídeňské nunciatury ještě v době První světové války, v rakouské monarchii, ještě v původních poměrech nahlížení na katolickou církev. Po válce se musel přizpůsobit drastické změně celé Evropy, kromě toho byl poslán působit do nábožensky chladných Čech v poválečné době, která zakalila pohled obyvatel téměř na vše lhostejností, deziluzí a cynismem. Vatikán chtěl zachránit svou pozici v zemích bývalého Rakouska-Uherska, nezměnil však svou politickou taktiku, což velmi jistě znesnadňovalo jednání s naší vládou.

Do této situace poslal Vatikán Micaru, který byl sice roven zdejšímu arcibiskupovi, ale veškerá jednání musel vždy konzultovat s Vatikánem. Protože nedůvěřoval telefonu, musel každou zprávu posílat dopisem nebo telegrafem, což bylo dosti zdlouhavé. Tím jednání zdržoval a vypadal nesamostatně a naopak ve Vatikánu musel prezentovat a obhajovat postoje naší vlády. Přes svoje relativní mládí byl hierarchou monarchistického typu, takže naše vláda si s ním nerozuměla. Na Slovensku sice našel podporu, ale spolu s Papežským stolcem se zastal Andreje Hlinky, který léta bojoval za slovenskou autonomii v situaci, kdy nově vzniklá republika na Slovensku budovala veškerou infrastrukturu a školství, čímž se v Čechách znemožnil. Byl v neustálém dilematu a cokoliv zařídil, bylo pro jednu stranu nepřijatelné. Zároveň musel zůstat lojální k Svatému stolci, ať už z přesvědčení nebo proto, aby nemusel ukončit svou kariéru. Naši nejvyšší představitelé se k Micarovi chovali střídavě nepřátelsky a naopak servilně, takže je možné, že při některých jednáních skutečně křičel a zároveň dlouhodobě usiloval o jmenování na klidnější zastoupení Svatého stolce v Belgii.

Neuměl sice místní jazyk, ale ovládal němčinu, které tehdy přinejmenším rozuměl skoro každý, francouzštinu a latinu, jež byla lingua franca celé římskokatolické církve. Latinsky rozuměli nejen kněží, ale i vzdělaní laici, kteří získali na tehdejších gymnáziích solidní klasické vzdělání.

V Československu musel zohledňovat historickou i mentální odlišnost Čech a Slovenska, nyní koexistující ve společném státě. Jako zbožném Italovi mu byla zřejmě bližší slovenská tradiční religiozita i zbožnost českých Němců než reforemací historicky ovlivněné české náboženské prostředí.

Za pouhé tři roky dokázal velmi mnoho: trpělivě a nakonec vždy úspěšně navrhoval kandidáty na obsazení českých, moravských i slovenských podkarpatorusínských biskupství a posty arcibiskupů, dokázal podle požadavků Svatého stolce regulovat snahu o odluku církve a státu, byl schopen dle příkazů Vatikánu pozdržet proti požadavkům československé vlády otevření nové teologické fakulty v Bratislavě na dobu, kdy bude k dispozici vzdělaný a pravověrný profesorský sbor, spolupracoval na otevření československého zastoupení ve Vatikánu. Vzhledem k odstupu československé vlády od záležitostí katolické církve musel absolvovat desítky konfliktních jednání podle směrnic Svatého stolce. V levicovém tisku byl dokonce nařčen ze spolupráce s monarchistickými kruhy ve Vatikánu a z maření diplomatických jednání československé vlády s Papežským stolicem o odluce církve od státu. Kromě toho byl z Itálie i Vídně zvyklý na mnohem větší úctu a respekt a jeho snahy o vytvoření vřelejších vztahů s československými hierarchy a politiky narážely na odlišnou kulturu, výchovu i temperament.²¹²

Po třech letech vykonávání úřadu apoštolského nuncia opakovaně žádal o přeložení do Belgie²¹³ na post apoštolského nuncia a zároveň internuncia pro Lucembursko, kde setrval až do německé okupace v roce 1940. Svou kariéru dokončil jako velmi významný, v roce 1946 kreovaný kuriální kardinál Vatikánu, a zemřel v pokročilém věku v roce 1965.

---

212 Krofta, Kamil, *Diplomatický deník 1919 – 1922*. Historický ústav, Praha 2009.

213 Archiv Ministerstva zahraničních věcí ČR, *fond Politické zprávy – Vatikán*. 1923, vyslanec Pallier.

5. Příloha – zprávy z dobového tisku (citace bez zpracování)

Věstník katolického duchovenstva ze dne 10. října 1919 podává krátkou zprávu o plánu zřízení apoštolské nunciatury v Praze a našeho zastoupení u Vatikánu, tedy přímého spojení ČSR s Vatikánem.

„Zřízení nuntiatury v Praze a vyslaneckého zástupce naší republiky u Vatikánu v Římě se pilně projednává, takže k uskutečnění brzo dojde. Tím bude docíleno přímého spojení naší republiky s Římem.“

Věstník katolického duchovenstva ze dne 25. října 1919:

„Apoštolská delegatura v Praze. Prelát msgr. Micara byl jmenován apoštolským delegátem v Praze. Poněvadž není dosud oficiální zastoupení mezi naší vládou a apoštolskou stolicí projednáno, jest msgr. Micara jmenován zatím zástupcem apoštolské stolice na episkopátu československé republiky. Obsazení biskupství na Slovensku stane se asi ještě letos. Naše vláda na to naléhá a apoštolská stolice tomu přání vyhoví. Protože dosud neexistovalo oficiální zastoupení mezi československou vládou a Svätým stolcem, byl bývalý uditore vídeňské nunciatury, Clemente Micara, prozatím jmenován zástupcem apoštolské stolice na episkopátu Československé republiky. Podle novinových zpráv se již v této době projednávalo obsazení biskupství na Slovensku, které československá vláda hodnotila jako naléhavé.“

Věstník katolického duchovenstva ze dne 25. října 1919:

„Obsazení arcibiskupství a vláda. Šířila se pověst, ba i noviny o tom psaly, že stolec arcibiskupský v Praze byl obsazen beze vší účasti ba proti vůli naší vlády. Zprávy ty však neodpovídají pravdě. Papežský delegát Micara přijel do Prahy jednat s ministrpresidentem Tusarem o kandidátech, kteří by byli papežskou stolicí acceptables, a když Tusar byslovil se pro Msgr. Dr. Kordače, a vydal v tom úřední listinu, pak papežská stolice jmenování provedla. Tento postup zachovává Řím u všech říší, kde není zřízeno diplomatické řádné spojení nuntiaturou nebo delegaturou.“

Věstník katolického duchovenstva ze dne 25. října 1919:

„Papežská delegatura v Praze. Prelát msgr. Micara byl jmenován apoštolským delegátem v Praze. Poněvadž není dosud oficielní zastoupení mezi naší vládou a apoštolskou stolicí projednáno, jest msgr. Micara jmenován zatím zástupcem apoštolské stolice na episkopátu československé republiky. Obsazení biskupství na Slovensku stane se asi ještě letos. Naše vláda na to naléhá a apoštolská stolice tomu přání vyhová.“

Věstník katolického duchovenstva ze dne 25. října 1919:

„Manifestace katolické Prahy. Katolická Praha oslavila velice důstojně výročí české samostatnosti. Největší sál pražský byl přeplněn návštěvníky, ač hlásilo se více než jednou tolik účastníků. Katolické hnutí v Praze jest na postupu. Arcibiskup Mnsgr. Kordač byl uvítán frenetickým potleskem. Když za průvodu papežského legáta Mnsgr. Micary a král. hrad. biskupa Doubravy vstoupil, rozpoutala se bouře potlesku, která nebrala konce. Na schůzi mluvil bývalý ministr, Dr. Hruban, po něm arcibiskup Mnsgr. Kordač a pak redaktor Myslivec. Pan arcibiskup prohlásil program presidenta Masaryka 8. října pronesený, za svůj.“

Věstník katolického duchovenstva ze dne 10. listopadu 1919:

„Mnsgr Micara, bývalý uditore vídeňské nunciatury nastoupil svůj úřad v Praze jako apoštolský delegát u česko-slov. episkopátu, Úkolem jeho bude upravit diplomatické spojení mezi naší vládou a apoštolskou stolicí a urovnati v naší říši poměry církevní. Prozatím se usídlil v arcibiskupském paláci.“

Věstník katolického duchovenstva ze dne 10. listopadu 1919:

„Právo lidu a apoštolský delegát. Ku příchodu apoštol. delegáta msgr. Micary do Prahy přineslo Právo lidu tento článek, jímž chtě nechtě uznává se značný vliv u Apoštolské stolice. Článek praví: Dovídáme se, že do Prahy přijel v průvodu papežského nuncia vídeňského monsignor Micara, aby odevzdal akt, jímž papež uznává oficielně Československou republiku. Tímto aktem – tak se úředně konstatuje – nastávají diplomatické styky mezi Československou republikou a papežskou stolicí.“

Také jmenování českoslov. zmocněnce u Vatikánu bude co nejdříve provedeno. Vatikán tedy uznáván je i od nás jako politická moc, s kterou nutno míti diplomatických styků. Je skutečně mezinárodní světskou mocí, má svůj vliv i v Rakousku i po válce křesťansko sociální stranou, jež je ve vládní koalici v Německo-Rakousku, v Německu, kde je rovněž katolické centrum ve vládní koalici, bude mít dále vliv ve Španělsku a Belgii, ba utvořily se dva nové státy, jež jí podléhají tak rozhodně, jako bývalé Rakousko. Jsou to Uhry za nynější vlády a je to nyní a patrně zůstane jím dále Polsko. Tento politický vliv nelze podceňovati. Známo z případu Francie, že zároveň s rozlukou byly přerušeny diplomatické styky s Vatikánem a že ve Francii byly silné snahy a byly činěny pokusy obnovit diplomatické zastoupení u Vatikánu. Malé Portugalsko odvolalo svého zástupce z Vatikánu, když provedlo rozlukou. Ať je kde jinde jakkoliv, ať je politický vliv ve státech kolem nás jakýkoliv, navázání diplomatických styků s Vatikánem od našeho pokrokového lidu není vítáno a zpráva, že budeme míti svého vyslance u Vatikánu, překvapuje. Otázka odluky církve od státu při té příležitosti stává se všem pokrokovým lidem a to je jistě většina národa, programem blízké budoucnosti. První předporady o této věci byly vládou zahájeny. Kdy budou následovat další kroky?...“

„V březnu 1920 odjel do Vatikánu náš první vyslanec, Kamil Krofta. Večírku na rozloučenou s ním se zúčastnil ministr zahraničí, Edvard Beneš. Současně bylo stanoveno, že papežský legát Msgr. Micara bude po úpravě diplomatických styků jmenován nunciem a titulárním arcibiskupem.“

Věstník katolického duchovenstva ze dne 10. března 1920:

„Na rozloučenou se zástupcem československé republiky u Vatikánu prof. drem Kroftou konal se ve středu večírek v arcibiskupském paláci v Praze. Večírku se účastnil také ministr zahraničních záležitostí dr. Beneš. Papežský legát Msgr. Micara bude po úpravě diplomatických styků jmenován nunciem a titulárním arcibiskupem.“

Věstník katolického duchovenstva ze dne 25. dubna 1920:

„Rada čs. katolíků požádala papežského delegáta Mnsgr Micaru, aby vzhledem na agitaci, již českoslov. Církev českou bohoslužebnou řeči provádí, sv. Otcí to nebezpečí vyložil a zasadil se o to, aby žádost českomor. episkopatu ohledně požadavků české řeči bohoslužebné urychleně byla vyřízena.“

V dubnu 1920 byl Clemente Micara požádán Radou čs. Katolíků, aby varoval Svatého Otce před Církví Československou a zároveň aby se zasadil o vyřízení žádosti československého episkopátu o zavedení češtiny při bohoslužbě. V květnu téhož roku byla v Praze oficiálně zřízena nunciatura a dosavadní delegát Micara byl jmenován apoštolským nunciem a titulárním arcibiskupem.

Věstník katolického duchovenstva ze dne 25. května 1920:

„Nunciatura v Praze zřízena. Svatý Otec zřídil pro naši republiku v Praze nunciaturu a jmenoval nynějšího delegáta Micaru nunciem a titulárním arcibiskupem.“

„Msgr. Micara, bývalý uditore vídeňské nunciatury nastoupil svůj úřad v Praze jako apoštolský delegát u česko-slov. episkopátu. Úkolem jeho bude upravit diplomatické spojení mezi naší vládou a apoštolskou stolicí a urovnati v naší říši poměry církevní. Prozatím se usídlil v arcibiskupské paláci.“

Večer ze dne 8. července 1920:

„Klerikálové hájí státní prušácký absolutismus. Lidový deník *Večer* napsal v červenci 1920 článek Klerikálové hájí prušácký absolutismus. Kritizoval v něm Pražský večerník pro negativní hodnocení T. G. Masaryka za jeho projev na všeučitelském sjezdu a za názor, že je Masaryk rozkladný živel. Klerikálové už zase nejsou spokojeni s presidentem T.G. Masarykem. Tentokrát pro jeho řeč k učitelům na sjezdu všeučitelském. Jejich Pražský večerník (Lid) nestoudným způsobem snižuje význam práce Masaryka, uznané celým vzdělaným světem. Že prý je v ovzduší negace a utápí se v nejasnostech. Masaryk má být čtenářstvu vyličen jako živel rozkladný...“

Čech ze dne 3. ledna 1921:

„Prvního ledna apoštolský nuncius Micara proslovil za celý diplomatický sbor blahopřání presidentu T.G. Masarykovi i Československé republice k Novému roku.“

Čech ze dne 4. února 1921:

„Církevní hodnostáři u presidenta. Včera byli pozváni na snídani k panu presidentovi arcibiskup F. Kordač, papežský nuncius Micara a tři nově jmenovaní biskupové slovenští – Vojtassák, dr. Kmet'ko a Blaha.“

Čech ze dne 13. února 1921:

„Čtk z Bratislavy. Slavnostní vysvěcení slovenských biskupů bude se konati definitivně dne 13. února v Nitře. Papežský nuncius, kardinál Micara, zástupci československé vlády a biskupové přijedou do Nitry již 12. února v poledne, Večer bude uspořádán lampionový průvod a slavnostní představení v župním divadle. Vysvěcení biskupů bude 13. února o 8 hodině ranní ve farním chrámu. Ve všech chrámech budou slavnostní služby Boží. O půl dvanácté bude intronisace nitranského biskupa v katedrálím chrámu. Odpoledne bude v župním domě beseda a v župním divadle tělocvičná akademie orelská, večer pak symfonický koncert orchestru Národního divadla v Bratislavě.“

Čech ze dne 14. února 1921:

„Slavnostní dnové Slovenska...nové slovenské biskupy vysvětil papežský nuncius Micara a biskupové dr. Podlaha a dr. Kašpar ve farním chrámu nitranském. Micara mluvil latinsky a francouzsky a děkoval za velkolepé přijetí, za důstojnou celou slavnost a připil na zdar Československé republiky a jejímu presidentovi, T. G. Masarykovi.“

Čech ze dne 16. března 1921:

„Poutní slavnost u sv. Josefa v Praze u OO. Kapucínů Dne 19. března odpoledne slavnostní Te Deum a sv. Požehnání ndp. Nuncius arcibiskup Klemente Micara.“

Čech ze dne 5. dubna 1921:

„Slavnostní dny olomoucké. Slavnost svěcení a nastolení nového olomouckého arcibiskupa Antonína Cyrila Stojana stala se velkolepou slavností...V sobotu večer dojel do Olomouce zvláštní vlak se světitelem, papežským nunciem Micarou. Pan nuncius i ostatní páni biskupové prošli špalírem Orlů a děvušek v národních krojích. Nuncius poděkoval francouzskou řečí, již končil českými slovy: „ Děkuji vám, pánové, sláva Olomouci!“

Čech ze dne 26. května 1921:

„Velehradské slavnosti zemědělské ve dnech 4. a 5. července t.r. obohaceny budou tím, že ndp. Arcibiskup dr. Antonín Cyril Stojan povede svěcení kněžstva na Velehradě při jubilejním sjezdu Katolických zemědělců za přítomnosti ndp. Papežského nuncia Micary, ndpp. biskupů a jiných hodnostářů.“

Čech ze dne 27. května 1921:

„Slavnost Božího Těla Na Hradčanech konala se včera církevní slavnost Božího Těla. Průvod, který vedl apoštolský nuncius arcibiskup Micara za asistence ndpp. Biskupů a kanovníků, ubíral se z kostela sv. Víta na Hradčanské náměstí a zpět. Průvody súčastnil se strahovský opat Zavoral, velmistr Křižovníků Vlasák, převor řádu Maltéžského Hamršmíd, poslanec Myslivec, Mazanec a Svoboda, obě teologické fakulty, řeholní a světské duchovenstvo, četné katolické spolky, bratrstva a organizace, četné osoby činné v našem katolickém životě a přechetné zástupy věřících, jež se shromáždily jak na náměstí Hradčanském, tak i ve velechrámu sv. Víta.“

Čech ze dne 11. června 1921:

„Zasvěcení Svazu českých katolických spolků ženských Nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu...Byly to milostiplné dny 2. - 5. června, kdy české katoličky v ohromném počtu se shromažďovaly v prostoru chrámu sv. Ignáce v Praze, aby třídní pobožností se připravily k slavnostnímu zasvěcení se Srdci Páně...Radost a nadšení dosáhlo vrcholu v neděli 5. června, kdy sám zástupce sv. Otce, apoštolský nuncius J.E. Mons. Micara přišel, aby českým katolickým ženám a dívkám podal při mši sv. Tělo Páně a zasvětil české spolky ženské Nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu...Svaz vzdal upřímný dík především J.E. ndp. nunciovi, pak svému obětavému duchovnímu rádci a vldp. představenému chrámu sv. Ignáce.“

Věstník katolického duchovenstva ze dne 15. září 1921:

„Pařížský nuncius doyenem diplomatického sboru. Otázka postavení papežského nuncia v Paříži rozřešena byla tak, že nuncius, jak tomu bývalo dříve, bude doyenem diplomatického sboru v Paříži.“

Čech ze dne 7. října 1921:

„Pout' katolíků do Říma 5. října přibyla do Říma 700 českých poutníků, vedených arcibiskupem Stojanem., Přijal je československý vyslanec u Svaté Stolice, zástupci české koleje a četní krajané. Do Říma přibyl na dočasnou dovolenou apoštolský nuncijs Micara.“

Čech ze dne 10. října 1921:

„Papež přijal dnes (8. října) 600 poutníků, mezi nimiž je řada poslanců a senátorů. Recepce byli přítomni Stojan a Micara. Papež znova vyslovil své stanovisko v otázce kněžského celibátu a vyzval přítomné, aby se řídili jeho pokyny ve příčině liturgického jazyka. Ku konci pravil, že občanský pořádek musí se vyvíjeti v souladu s náboženským pořádkem, ku zdaru a spáse národa.“

Národní politika ze dne 30. října 1921:

„Nuncijs Micara zaslal ministerskému předsedovi dru Edvardu Benešovi telegram, ve kterém vyjadřuje nejoprávněnější přání k třetímu výročí Československé republiky.“

Čech ze dne 5. listopadu 1921:

„J. E. Mons. Micara, papežský nuncijs v Praze, vrátil se ve čtvrtek 3. t.m. z Říma do Prahy...Při audienci na rozloučenou ve Vatikánu opět byl ujištěn o spokojenosti Sv. Otce s poutí československých katolíků a o radosti z jejich věrné oddanosti. Na dotaz některých listů, že svůj úřad v Praze opustí, prohlásila J.E., že jsou úplně neinformované a nepravdivé, protože svůj návrat odložil pouze do vyřízení rodinných záležitostí v Římě...“

Čech ze dne 25. prosince 1921:

„Pax Christi V této době, kdy po hrozných válkách, která trápila svět, veškeré lidstvo netouží než po pokoji, budiž mi dovoleno připomenouti, že tento pokoj, dítko lásky a spravedlnosti mezi národy, jako jest neocenitelným ovocem příchodu Spasitelova na svět, tak spolu má svůj kořen a základ v zachování zákonů, které nám zanechal Ježíš Kristus. Člověk nepoznal pokoj leda skrze Krista Pána a pokaždé ho pozbývá, kdykoliv se od Krista vzdaluje. Ježto pak zákon Boží je pravdou v řádě rozumovém a

jest svatostí v řadě mravním a praktickém, tedy z něho vyrůstá nevýslovně blažící pokoj čistého svědomí, z něho vyvěrá duch sebezapírání a lásky, který zapuzuje jakékoliv zášti bratrovražedného hněvu. Zákon Boží je ten, který zasévá city mírnosti a dobročinnosti do srdcí bohatých a mocných, on jest to, který vlévá do nitra chudých a opuštěných klidnou odevzdanost do vůle Boží, posilovanou jistou nadějí v zaslíbení nebeská. Kdykoli tedy lidé zapomínají na zákony a přikázání Boží, ztrácejí základ každého klidu a pokoje. Já pak v tento svátek prosím Božské Jezulátko za milovanou a ušlechtilou zemi československou. Kéž splní Pán Ježíš svůj slib, jež vyslovil řka, že až jednou bude povýšen od země, všechny lidi k sobě přivede! Kéž se již ukáže nekonečným zástupům! Kéž posvítí těm, kteříž ve tmě sedí a ve stínu smrti! Klement Micara, arcibiskup Apamejský, nuncius apoštolský.“

Čech ze dne 1. ledna 1922:

„Novoroční poselství diplomatického sboru – Blahopřání diplomatického sboru. V řadě dopoledních slyšení přijal včera president republiky na Hradě blahopřání hodnostářů. Diplomatický sbor blahopřál ústy svého stařešiny, mimořádného vyslance apoštolského nuncia Clementa Micary, jenž předal tento proslov... „Jsou nám v dobré paměti ušlechtilá úsilí, jež vaše Excellence rozvinuje ve prospěch ideálu míru a spravedlnosti, ideálu, jež bez ohledu na hranice musí spojovati všechny národy ve společném pocitu bratrství... S potěšením konstatuji, že těmto přáním se dostalo nejlepšího potvrzení samou zemí, jež pak během tohoto roku tak i od ustavení republiky nepřestává spatřovati v prvním svém úředníku pevnou záruku pořádku, zdaru a míru. Jsou nám v dobré paměti ušlechtilá úsilí, jež Vaše Excellence rozvinuje ve prospěch ideálu míru a spravedlnosti, ideálu, jež bez ohledu na hranice musí spojovati všechny národy ve společném pocitu bratrství... Kéž Božská prozřetelnost přispívá k tomuto úsilí a neustále vám napomáhá v plnění vašeho vznešeného povolání. To je přání, jež Vám předkládáme, pane presidente, a jež Vás prosíme, byste přijal zároveň s opětovným výrazem nejhlubší úcty.“

Čech ze dne 11. února 1922:

„V den papežovy korunovace Jeho Svatosti, Pia XI., v neděli, dne 12. t.t. bude sloužiti Jeho Excellence pan nuncius Mons. Micara v metropolitním chrámu sv. Víta o půl 10. hod. mši svatou a Te Deum.“

Čech ze dne 16. dubna 1922:

„Emauzská pouť. V pondělí velikonoční bude v chámu Páně emauzském tento pořádek služeb Božích. V 8 hodin kázání a mše svatá Jeho Milosti ndp. Arcibiskupa, při níž se bude podávati svaté přijímání věřícím...V 5 hodin pontifikální nešpory a požehnání bude míti Jeho Excellence nejd. Apoštolský nuncius Msgr. Clemente Micara.“

Čech ze dne 10. května 1922:

„V neděli, 14. t.m. provedena bude v chrámu Týnském o 10. hodině pontifikální mše sv., kterou celebruje na oslavu 70letého trvání Jednoty katolických tovaryšů Jeho Milost nejdůstojnější pan nuncius Micara, V. B. Jandy Missa de Victoria. U varhan Víтус Wufka.“

Čech ze dne 20. května 1922:

„Mariánský spolek křesťanských dcer v Praze má měsíční pobožnost v neděli 21. května v 6 hodin večer na Skalce. Členky účastní se společného sv. přijímání s odznaky, týž den ráno při mši sv., kterou slouží o 8 hodině ndp. nuncius pap., arcibiskup Micara v klášterním kostele Alžbětinek na Slupi k oslavě 200letého jubilea kláštera a nemocnice.“

Čech ze dne 31. května 1922:

„Ndp. nuntius Msgr. Klement Micara, arcibiskup z Apamey, zavítá ve čtvrtek dne 1. června do Vincentina, kdež bude míti v 7 hodin pro nevléčitelně nemocné mši sv. Sbor chovanců zapěje při mši sv. Salve Regina od Stehla.“

Čech ze dne 6. června 1922:

„Slavnosti katolíků na Svaté Hoře vyzněly velkolepě...Byla to asi radost pro papežského vyslance msgra. Micaru, který celebrou hlavní, slavnostní mši svatou, když na to statisícové shromáždění patřil a účastnil se průvodu s milostnou soškou po ambitech.“

Čech ze dne 25. června 1922:

„K letošní korunovační slavnosti Panny Marie svatohorské v neděli 25. 6. zavítal na Svatou Horu Jeho Excellence ndp. Arcibiskup a nuncius papežský, Klement Micara. Sloužil slavnostní pontifikální mši sv., při níž svatohorský pěvecký sbor přednesl mši Stella maris od P. Orleunbachera s průvodem orchestru. Sbor sklidil neobyčejnou pochvalu a uznání Jeho Excellence, který se vyjádřil, že byl nadšen krásným zpěvem. Bylo znáti na všech účastnících, zvláště na Jeho Excelenci, nadšení i dojem nesmírný, když stotisícový dav zapěl Tisíckrát pozdravujeme tebe. Po slavnostním požehnání odjel Jeho Excellence vlakem do Prahy.“

Svaz českých katolických spolků ženských poslal prostřednictvím apoštolského nuncia Micary Svatému Otci holdovací telegram, na který jménem papeže odpověděl kardinál Pietro Gasparri díkem, blahopřáním a tlumočením požehnání Sv. Otce.

Čech ze dne 3. července 1922:

„Dík Svatého Otce. Z valné schůze Svazu českých katolických spolků ženských, konané 11. června t.r. poslán prostřednictvím ndp. nuncia Micary Svatému Otci holdovací telegram. V těchto dnech došla na adresu ndp. nuncia a pí. poslankyně Rozsypalové, předsedkyně „Svazu“ překrásná telegrafická odpověď tohoto znění: „Mons. Micarovi, apoštolskému nunciovi v Praze. Svatý Otec, potěšen oddaným holdem Svazu českých katolických spolků ženských, zaslaným mu z volené schůze, přeje apoštolátu „Svazu“ vždy větších úspěchů a uděluje žádané požehnání, záruku to požehnání nebes. Kardinál Gasparri.“

Čech ze dne 9. července 1922:

„Sjezd Srdce Páně v Teplé. Korunou sjezdu byl den 2. července. Na ten den přijel do Teplé ndp. arcipastýř Kordač a J. E. Micara, apoštolský nuncius z Prahy. Oba přijati s velkou slávou a duchovenstvem uvedeni do chrámu Páně. Ndp. arcibiskup Kordač měl pak slavnostní kázání a po něm celebrou J. E. ndp. Nuncius pontifikální mši sv. Odpoledne za krásného dne na prostranném klášterním dvoře rozvinula se dojemná slavnost. Postaven tu oltář a na něm socha Srdce Páně v zeleni a záři světél, opodál improvizovaná kazatelna. Rozvinul se mohutný průvod, v němž ndp. Pan nuncius nesl velebnou Svátost...Ndp. Nuncius udělil papežské požehnání a zapěno Te Deum.“

Čech ze dne 12. července 1922:

„Generální vizitace ndp. arcibiskupa ve vikariátu planském a chebském, konaná od 17. - 30. června t.r. svědčila o pokroku náboženského života i v těchto vikariátech. Sv. Biřmování přijal jindy obvyklý počet věřících, zvláště však v městě Chebu se dostavili v neobvyklém počtu 1900, takže bylo nutno biřmovati ve dvou svatyních zároveň. Celkem biřmoval ndp. arcibiskup, ndp. nuncius Micara a ndpp. světící biskupové ve vikariátu planském 6 837, v chebském 8 615 věřících. Cestou do Teplé navštívili i Mariánské Lázně.

Čech ze dne 13. července 1922:

„První katechetský vědecko – apologetický kurs v arcibiskupském semináři. Nejd. pan nuncius Micara je vítán před 12. hodinou nadšeným potleskem a předsedou, který vyslovil potěšení nad touto návštěvou, ubezpečil zástupce Svatého Otce věrností katechetů k církvi a prosil, aby tyto projevy byly tlumočeny Sv. Otci. Ndp. nuncius Micara slíbil, že bude tlumočiti a přál sjezdu hojného ovoce a požehnání Božího.“

Čech ze dne 21. července 1922:

„Padesátileté kněžské jubileum slaví v neděli dne 23. července vdp. J.E. Zima OSB, kapitulár opatství Emauzského v Praze. Jeho jubilejní mši sv. bude pontifikálně asistovati sám zástupce Sv. Otce, J.Ex.Msgr. Clemente Micara a intimní přítel jubilantův, J.M. ndp. opat Zavoral bude míti po evangeliu slavnostní kázání.“

Čech ze dne 23. července 1922:

„Poutní slavnost u sv. Jakuba. V úterý, 25. července v 8 hodin matura, kterou sloužití bude J. M. ndp. Micara, papežský nuncius.....“

Čech ze dne 23. srpna 1922:

„V Malém sále na Žofíně konala se o půl desáté valná hromada Klubu duchovenstva československého a Československé strany lidové.....Proti hrubým útokům vůči zástupci Sv. Otce, ndp. nunciovi, J.Ex. Micarovi, jednomyslně usneseno co nejdůrazněji protestovati a to tímto prohlášením: „Poslední dobou vyskytly se v denním tisku zprávy, které vytýkají římské kurii a papežskému nunciovi Msgr. Micarovi nepřátelství k republice. Tak psal slovenský deník dne 27. července 1922, Slovenská po-

litika a Národní politika dne 10. srpna 1922. Zmíněné listy píší: „ Zkrátka pan papežský nuncius Micara a následkom toho i pápežská kúria sa chovajú voči našej republike neláskavo, ba nepriateľsky.“ Duchovenstvo shromážděné na valné hromadě Klubu na Žofíně s rozhořčením odmítá tyto nepravdivé a tendenční zprávy. Sám ministerský předseda, Edvard Beneš, uvedl ve sněmovně i vůči novinářům, že Vatikán choval se k republice zcela korektně. To bylo ještě za existence Rakouska. Vatikán vyslal dvakrát zvláštního legáta, arcibiskupa J. Ex. Valfré di Bonzo, do Prahy, aby gratuloval ke vzniku republiky. K návrhu Msgre. Micary poslal Sv. Otec Benedikt XV. hladovícím dětem, strádajícím kněžím a dobročinným účelům 1 870 000 lir, čili téměř 6 milionů Kč. Tak nejedná nepřítel. Duchovenstvo vyslovuje Sv. Otcí, Piu XI., neochvějnou věrnost a oddanost a Msgre. Micarovi nejuprímnější dík. Jménem 1550 kněží v Klubu soustředěných Kotrch, předseda.“

Čech ze dne 5. září 1922:

„Na telegram zaslaný do Vatikánu z valné hromady Klubu přišla tato odpověď: Mons. Micara, apoštolský nuncius, Praha. Vznešený velekněz otcovsky děkuje za synovskou oddanost kněží Klubu duchovenstva československého a Československé strany lidové, shromážděných v Praze na valné hromadě, a posílá z plna srdce žádané apoštolské požehnání jako posilu svatých úmyslů a záruku osvícení a milostí nebeských.“

Čech ze dne 12. září 1922:

„*Volná Myšlenka*. Facka, kterou pan Micara suverenitě československého státu zasadil, není ovšem jedinou. Jeho zásluhou je i jmenování známé luďácké a maďarské stvůry, pátera Jantausche, za apoštolského administrátora největší diecéze na Slovensku. Posadil na toto důležité místo člověka, který hodlá rušivě zasahovati do konsolidace republiky. Jantausch již provádí pokyny pana Micary a zbavuje míst kněze, kteří nejsou ochotni dělat politiku Hlinkovu (případ v Topolčanech) a exponuje se za proradné maďarské kněžstvo. Micara nutí biskupy na Slovensku, aby se zřekli práva jmenování kanovníků a přenechali právo to Římu, ač vlastně náleželo by vládě naší, jako vládě nástupnického státu. Neboť i když konkordát snad formálně neexistuje, práva plynoucí z dosavadního provádění konkordátu nemohou být zlikvidována před provedením rozluky církve a státu, a nemohou být užívána jenom jednou stranou.

Košický biskup Fischer-Colbrie nátlaku pana Micary již podlehl a resignoval na práva jmenování kanovníků, odvolává se písemně na tu okolnost, že král je nyní vzdálen a nemůže tudíž užívatí práv, plynoucích z konkordátu. Přes to, že vláda naše ministerstvem zahraničí podala ostrý protest proti jmenování Jantausche a na tomto protestu setrvá, dal pan ministr Micara svůj placet k jmenování a podřízený mu referent odevzdal protokolárně i správu církevního majetku v trnavské diecézi. Pan M. vymohl exponentu maďarského luďáctví titul a pan Micara materielní moc.“ List Bartoškův vyzývá k užití účinných prostředků, které má k dispozici v dostatečné míře ke zkrocení zpupnosti Říma. Jedná se o organisovanou přípravu konfliktu s Vatikánem.“

Večer ze dne 16. září 1922:

„Proti zástupci Svatého Otce, Msgr. Micarovi, zahájily liberální listy soustavný boj. Boj započal slovenský *Denník* z 27. července, číslem 167, prozrazující obsah vatikánské nóty, napsané prý vládě naší republiky. Po něm spustila Slovenská politika a po ní všemi barvami hrající *Národ. Politika* z 10. srpna, *Volná Myšlenka* s datem 10. září. Vrchol špinění a novinářské surovosti však provedl ústřední orgán čsl. Strany socialistické, *České Slovo* z 5. září t.r., čísle 157, v článku nadepsaném Pan Micara. Všechny tyto články mají stejný obsah, stejný cíl i původ. Porušuje se suverenita našeho státu. Obsahem článku jest: Mons. Micara je nepřitelem naší republiky, porušuje suverenitu našeho státu, snaží se vyrvati státu našemu všechna výsostná práva, která mu náleží jako následnickému státu, jako vrchnímu dozorcí nad majetky církví. ...Jmenuje administrátory apoštolské proti vůli státu, nutí biskupy, aby resignovali na jmenování kanovníků, přenechali je Římu apod. Cílem těchto článků jest vzbuditi proto Mons. Micarovi nenávist a odpor v kruzích liberálních, nedůvěru v kruzích katolických a uvésti v posměch a zkarikovat. *České Slovo* lituje Řím nad výsledky práce pana nuncia. Msgr. Jantausch je prý maďaronskou stvůrou.“

Čech ze dne 28. září 1922:

„V Emauzském chrámu Páně o 10. hodině bude pontifikální mše sv., již bude slaviti J.E. pan nuncius Micara.“

Čech ze dne 13. října 1922:

„Třídenní slavnost ke cti 300letého svatořečení sv. Terezie v kostele bosých Karmelitek na Hradčanech od 12. do 15. října 1922. ...15. října na svátek sv. Teresie v 9 hodin české kázání a pontifikální mše sv., sloužená Jeho Milostí ndp. nunciem.“

Čech ze dne 2. ledna 1923:

„Novoroční blahopřání presidentu republiky,...Stařešina sboru diplomatického, papežský nuncius Micara, blahopřál tímto proslovem: „Pane presidente, po třetí již dostává se mi cti již si velmi vážím, že mohu tlumočiti Vaší Excelenci přání, která Vám k nastávajícímu roku přichází projevit diplomatický sbor, a to jménem svým jakož i jménem dotyčných suverénů a náčelníků států. . října Tato naše přání jsou nám diktována sympatií a zájmem, jež v nás budí šlechetný národ československý, a vlivem občanských ctností toho, jenž střeží jeho snahy. Naše přání je co nejupřímnější, pane presidente, neboť tato sympatie a tento zájem o Váš národ v nás stále roste tím, že denně se přesvědčujeme o jeho vzácných vlastnostech. A vzrůstá i obdiv Vaší osoby, neboť vidíme, jak stále uplatňujete svou autoritu, již tak zaslouženě požíváte u svých spoluobčanů, v zájmu míru a pokroku, slovem v zájmu snah nejvznešenějších. Vámi vedena, hledí republika na prahu nového roku klidně a s důvěrou vstříc budoucnosti. Vyzývajíce přízeň Božské Prozřetelnosti, aby splnila tato naše přání, žádáme Vás, pane presidente, abyste přijal jejich upřímný a srdečný projev.“

Čech ze dne 25. února 1923:

„Projevy soustrasti k úmrtí ministra dra Rašína. Osobně projevil svou soustrast ministru zahraničních věcí papežský nuncius Micara.....“

Věstník katolického duchovenstva, ze dne 15.března 1923:

„Fakulty papežských nunciů:

1.Facultates ordinis generalis. K nim patří mezi jinými: provádění informačního procesu při nově jmenovaných biskupech, udělování některých hodností církevních papeži vyhrazených, absolvování censur simplici a speciali modo rezervovaných sv. Otcí, dispensování od irregularity, dispensování postu v jednotlivých případech, zaměňování modlitby brevíře za růžence nebo jiné modlitby, dovolávání čtení zakázaných knih, komutování soukromých slibů atd.

2. Fakulty odpustkové, jichž je celkem 9. Mohou šestkrát do roku plnomocné odpustky udělit při vyplnění předpisů známých, třikrát papežské požehnání udělit, jeden privilegovaný oltář zařídit, 200 dnů odpustků udělit přítomným jejich bohoslužbám, světit křížové cesty a růžence.
3. Fakulty týkající se manželství. Je jich také několik a jsou omezeny na určitý počet případů. Vyšší svěcení a slavný slib jsou však vyloučeny.
4. Fakulty týkající se ostatních svátostí a ritu při nich. Mohou zplnomocnit kněze k udělování sv. biřmování v krajích, kde není biskupa, ke svěcení kalichů a paten. Mohou udělovat starým nebo nemocným kněžím privilegium privátní kaple.
5. Fakulty týkající se řádů. Mohou dispensovat čekatelku od přínosu, když řád žádá dle stanov a ona nemá, mohou osvobodit od klausury, mohou povolit delší pobyt mimo klášter atd.“

Čech ze dne 31.3.1923:

„Pořádek služeb Božích o pouti emauzské v pondělí dne 2. dubna. O půl desáté hod. slavné služby Boží, slavnou pontifikální mši sv. Bude mít ndp. Nuncius msgr Klemet Micara.“

Čech ze dne 10. dubna 1923:

„Konsekrace světícího biskupa msgra Antonína Čecha konati se bude dne 29. dubna t.r. v litoměřické katedrále. Obřad vykoná ndp. arcibiskup ndp. nuncius Clemente Micara za asistence ndpp. biskupů královéhradeckého a litoměřického.“

České Slovo ze dne 21. dubna 1923:

„Řím nesmiřitelný. Ministr Šrámek se vrací z Vatikánu poražen, návrhy na řešení církevních otázek odmítnuty. Micara a Habsburkové se o to přičinili. Šrámek, pražský arcibiskup a biskupové odjeli do Říma pro možné řešení církevních otázek, které je v našich poměrech nevyhnutelné. Řím stanoviska rozhodně odmítl na radu Micary. Německé církevní kruhy o tomto neúspěchu věděly předem, protože Micara jim řekl, že učinil všechny přípravy. Šrámek žádal o řešení rozluky. Micara udržuje styky s kruhy Habsburků, kteří mají ve Vatikánu značný vliv.“

České Slovo ze dne 30. dubna 1923:

„Vatikán a naše republika...Ministr Šrámek papežem přijat nebyl, což znamená, že Vatikán není nakloněn k jakékoliv dohodě o změnách církevního zákonodárství. Ministr Šrámek o výsledku své cesty mlčí. Vatikán s ním jednal jako s knězem, nikoliv jako s biskupy, a nerespektoval ani to, že je ministrem československé vlády a nedbal jeho stanoviska. Kurie se tedy přiklonila k opozičnímu křídlu Strany lidové, reprezentované arcibiskupským *Čechem*. Lidová strana má dvě opozice – jednu arcibiskupskou, konservativnější a druhou proti konservatismu. Žádná církev není tak zpolitsována jako církev římsko-katolická. Je zastoupena ve všech státech nuncií a legáty a podle nich vede politiku. Dnes nesmí nastat, aby nám kurie mohla křivdit. Těm, kteří sloužili dosud církvi i klerikální straně bude to poučením, že jsou v polovičním zajetí Vatikánu a za ním se kryjících kruhů Habsburků a živlů, kteří nás staletí rdousili a dnes chystají pikle proti naší samostatnosti.“

Čech ze dne 9. května 1923:

„Papežský nuncius Mons. Clemente Micara jmenován nunciem pro Brusel. Z Říma. Papežský nuncius pražský, Mons. Clemente Micara byl určen pro Brusel na místo nuncia Nicotry, který byl jmenován pro Lisabon. Nynější nuncius lisabonský Locately odebere se do Říma v důsledku jmenování kardinálem.“

Čech ze dne 10. května 1923:

„Ke změně na apoštolské nunciatuře. Podle římské tiskové kanceláře rozlétna se včera po československé republice zpráva, že diplomatický zástupce Vatikánu u naší vlády, nejdp. Arcibiskup Msgre Micara, byl Sv. Stolicí povolán za nuncia do Bruselu. Úředně není to dosud v Praze potvrzeno, ale nutno počítati se skutečností. Stává se skutkem, o čem se u nás v posledních dnech tu a tam mluvilo, co se za hranicemi již od ledna t.r. připravovalo.“

Upřímné katolíky v československé republice a zejména v Praze, kde šlechetné srdce nejdp. Nuncia tak často poznali, zpráva o odchodu jeho naplnila bolestí, ačkoli jako prozíraví lidé mohli již počítati, že tato doba bolestného loučení je nedaleká. Neboť podle ustálené praxe vatikánské diplomacie trvá nepřetržité působení papežského de-

legáta na témže místě čtyři, nejvýše pět let a nynější hodnostář působí u nás již čtyři léta.

Katolická Velká Praha bude se s ním loučiti tak, jako se loučí farnost se svým milovaným duchovním správcem. Msgre Micara jím byl. Nikdy neodřekl, kdykoli byl požádán a mohl pospíšiti do různých veřejných kostelů a kaplí, aby sloužil oběť nejsvětější, podával věřícím – dospělým i dítkám, Tělo Páně. Katolické spolky a manifestace měly v něm častého vznešeného hosta, katolické podniky štědrého příznivce. Byla to láska lidu, získaná spíše z osobních styků, ale stejně hluboko založená z pohnutek vyšších.

Msgre Micara byl diplomatickým zástupcem Vatikána u naší vlády, tu naznačen byl poměr církve a státu. Přišel do mladého, nově obrozeného státu, kde byli jsme, jak řekl jednou president Masaryk americké delegace, ještě politickými dětmi. Politicky sice samostatní, ale nevyspělí. Jako dítě sahalí jsme – ba saháme dosud – po všem, co se nám blýská jako demokracie, ale ve skutečnosti je to zbraň proti pravé demokracii namířená. Církevně-politické problémy hraničící s nejkrajnějším radikalismem, s principy katolickými neslučitelné, rostly u nás jako houby po dešti, ač lidé jen poněkud myslící uznávali, že takhle to přece jen nejde. Nastávalo vystřízlivění, přišla éra dohodování a smlouvání, ale církev učící mnohý se při tom neptal. V těžké posici stál zde apoštolský nuncius a doyen diplomatického sboru. Ale každý nestranný pozorovatel musí dosvědčiti, že odcházející nuncius provázel náš mladý stát vždy upřímnými sympatiemi, jako Sv. Stolice i on přál mu vždy co nejvíce rozmachu a rozkvětu, ačkoli naše demokratická nevyspělost – zvláště v tisku - nedovedla někdy osvědčiti pravý bon-ton. Jinde vyznají se v tom lépe. Jinde vyznají se v tom lépe. Uvedli jsme již paralelu s duchovním správcem. Na milovaného kněze lid vždy vděčně a s touhou vzpomíná a volá jej opět. K nám přišel Msgre Micara z Belgie, kde dovedl si získati lásku a úctu, jaká patřila jeho úřadu a tato Belgie hledala příležitost, aby se do ní Msgre Micara vrátil. Příležitost se právě nasjtyla. Když lisabonský nuncius Locatelli, povýšen na kardinála, odchází do Říma, byl na toto zvláště historické místo povolán bruselský nuncius Nicotra, šedesátník, pro něhož je nové jmenování vyznamenáním a rovněž povýšením. A do Bruselu na jeho místo je povolán od nás Msgre Micara. Ani u něho nelze mluvíti o odvolání s nádechem nějaké nespokojenosti Vatikánu, nýbrž o povýšení.

Msgre Micara odchází od nás na místo ve vatikánské diplomacii vyšší, neboť nunciatura belgická patří mezi místa druhé třídy, u nás však není místo přesně vymezeno. Dále Msgre Micara jmenován byl do Bruselu na úsilovné žádosti belgického ministra zahraničí Jaspara, který od ledna t.r. neustával žádati ve Vatikáně, aby při proponovaném uprázdnění na bruselské nunciatuře byl tam jmenován Msgre Micara. Je to důkazem nejen sympatií, jakých si tam při dřívějším působení získal, nýbrž i diplomatické vyspělosti belgického státu, která se projevila podle belgických i italských listů při odchodu Nicotrově z Bruselu. Tu shromáždila se veškerá representace církevní i státní, aby se s ním rozloučila. Min. předseda Carton de Wiart, ministr zahraničí Jaspas i jiní ministři, zástupci města i různých korporací dostavili se k oficiálnímu rozloučení. Každý pochopí, že povolání na takové místo vyškolené diplomacie je čestným vyznamenáním.

Chápeme ovšem radost neohroženého kardinála Merciera, který neméně usiloval o návrat Micarův, když mu zahraniční ministr Jaspas oznamoval výsledek diplomatického jednání s Vatikánem, že pro Brusel určen je Msgre Micara, který byl statečnému kardinálu vydatným spolupracovníkem v obraně francouzského národa proti německé válečné „kultuře“.

Při odchodu jeho z Čsl. Republiky nemůžeme zajisté projevit Msgre Micarovi svůj dík za všechny sympatie jinak než upřímným přáním, aby Bůh žehnal mu na jeho staro-novém působišti, kde s láskou vítati ho budou representanti nejen katolické církve, nýbrž i belgického státu.“

Národní politika ze dne 2. června 1923:

Různé zprávy. „Změna v papežské nunciatuře. Z Říma. *Osservatore Romano* uveřejňuje jmenování Msgra Micary, pražského nuncia, nunciem v Bruselu. Msgre Marmaggi, nuncius v Bukurešti, jest jmenován nunciem pro Prahu.“

Věstník katolického duchovenstva ze dne 15. července 1923: „Autonomie katolické církve na Slovensku. *Pragai Magyar Hirlap* se zabývá autonomií katolické církve na Slovensku a vyzývá slovenský episkopát, aby žádal tuto autonomii, ježto jedině tato zajistí církvi majetky, které dosud nejsou odebrány. Tuto otázku nemůže řešiti církevní nebo školský referát, nýbrž pouze autonomní zemská organizace katolíků. Kdyby stát měl jednat s touto organizací, docílili by katolíci více...List poukazuje na rozkvět pro-

testantského školství a končí výzvou k vyvolání hnutí za autonomii katolíků na Slovensku.“

6. Použitá literatura a prameny:

Bubník, Tomáš, *České bádání o náboženství ve 20.století. Možnosti a meze*. Červený Kostelec 2010.

Dejmek, Jindřich, *Počátky diplomatických vztahů mezi Československem a Vatikánem (1920 – 1921)*. in *Český časopis historický* 2 / 93.

Fiala, Petr, *Laboratoř sekularizace: náboženství a politika v ne-náboženské společnosti: český případ*. Brno 2008.

Formánek, Jakub, Šmíd, Marek, *Pastýřské listy 1918 – 1945*. Arcibiskupství pražské, 2017.

Helan, Pavel, *Vztah Československa a Vatikánu z pohledu kongregace pro mimořádné církevní záležitosti v letech 1919 – 1928*. in *Studia Historica Brunensia*, 61, 2014.

Hrabovec, Emilia, *Der Heilige Stuhl und die Slowakei 1918-1922 im Kontext internationaler Beziehungen*. Peter Lang GmbH, 2002.

Kaczmarek, Hieronim, *Stát a církev, Český případ*. CDK 2017.

Kalný, Miroslav, *Církevní majetek a restituce*. Praha 1995.

Koníček, Jiří, *Modus vivendi v historii vztahů Svatého stolce a Československa*. Společnost pro dialog církve a státu. Olomouc 2005.

Krofta, Kamil, *Diplomatický deník 1919 – 1922*. Historický ústav. Praha 2009.

Malý, Radomír, *T.G.Masaryk a jeho vztah ke katolicismu*. in *T.G.Masaryk a střední Evropa*. Brno 1994.

Malý, Radomír, *T.G.Masaryk a jeho vztah ke katolíkům*. in *T.G.Masaryk a střední Evropa*. Masarykova univerzita v Brně – Filozofická fakulta, 1994.

Marek, Pavel, *Církevní krize na počátku první Československé republiky (1918-1924)*. Brno 2005.

Masaryk, Tomáš Garrigue, *Moderní člověk a náboženství*. Praha 2000.

Masaryk, Tomáš, Garrigue, *Světová revoluce. Ústav T. G. Masaryka*. Masarykův ústav Akademie věd ČR 2005.

Pehr, Michal, Šebek, Jaroslav, *Československo a Svatý stolec*. Od nepřátelství ke spolupráci (1918 – 1928). Úvodní studie, Praha 2012.

Pospíšil, Ctirad, V., *Masaryk iritující a fascinující*. Univerzita Karlova, Praha 2018.

Pospíšil, Ctirad, V., *Poměr T.G.Masaryka k regulérním zednářům*. in *Studia theologica* 22, č. 1, jaro 2020: diskuse.

Šebek, Jaroslav, *Papežové moderního věku*. Praha 2014.

Šmíd, Marek, *Apoštolský nunciatus v Praze*. Významný faktor v československo – vatikánských vztazích v letech 1920 – 1950. Brno 2015.

Šmíd, Marek, *Apoštolská nunciatura v Praze*. in *Studia historica nitriensia* 17/ 2013.

Šmíd, Marek, *Masaryk a česká Katolická moderna*. Brno 2007.

Šmíd, Marek, *Masarykův konflikt s katolickou církví na přelomu 19. a 20. století*. In *Historický obzor*, roč. XI., 2001.

Šmíd, Marek, *Prezident TGM ve vatikánských archivech v letech 1918 – 1929*. in *Církevní dějiny* 5 / 2010.

Šmíd, Marek, *Příspěvek ke vztahu Čechů a Slováků po vzniku společného československého státu v roce 1918*. in *Kulturné dějiny* 2/2013.

Šmíd, Marek, *Svatý Stolec a Československo. I. Edice dokumentů z let 1920 - 1922*. Praha 2022.

Šmíd, Marek, *T.G. Masaryk a čeští katolíci*, in *T.G.Masaryk a česká státnost*. Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference pořádané Masarykovou univerzitou ve dnech 4. - 5. září 2007 v Brně. Praha 2008.

Šmíd, Marek, *Vatikán a české země 1914-1918* Brno 2020.

Tretera, Rajmund, Jiří, *První republika a otázka odluky státu a církví*, in *Československé právo a právní věda v meziválečném období (1918 – 1938) a jejich místo ve střední Evropě*, 1.sv. Praha 2010.

Trapl, Miloš, *Masarykovy spory s katolickou církví*. in T.G. Masaryk a československá státnost. Praha 2001.

Trapl, Miloš, *Začlenění římskokatolické církve do české společnosti po roce 1918*. in *Československo 1918 – 1938, osudy demokracie ve střední Evropě*. Praha 1991.

Valeš, Václav, *Konfesní právo, průvodce studiem*. Plzeň 2009.

Valeš, Václav, *Právní úprava postavení církví a náboženských společností v období první Československé republiky (1918-1938)*. Praha 2013.

Veselý, Zdeněk, *Dějiny českého státu v dokumentech*. Praha 1994.

...

Archiv Ministerstva zahraničních věcí ČR, *fond Politické zprávy – Vatikán*, 1923.

Deník *Čas* z let 1919 – 1923.

Deník *Čech* z let 1919 – 1923.

Deník *České Slovo* z let 1919 – 1923.

Deník *Národní politika* z let 1919 – 1923.

Deník *Prager Tagblatt* z let 1919 – 1923.

Deník *Večer* z let 1919 – 1923.

Týdeník *Věstník katolického duchovenstva* z let 1919 – 1923.

Týdeník *Volná myšlenka* z let 1919 – 1923.